

PROVINCIE FLEVOLAND

Najaarsnota 2020

NAJAARSNOTA 2020

edocs 2646320

Inhoudsopgave

I Inleiding en samenvatting financieel meerjarenperspectief	4
1. Van Perspectievenbrief naar Najaarsnota	4
2. Financieel meerjarenperspectief 2020-2024	5
II Ontwikkelingen 2020	7
Relevante ontwikkelingen	7
III Financieel kader 2020-2024	10
IV Voorstellen 2020-2024 per programma	11
Programma 1 : Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap	13
Programma 2 : Landbouw, visserij en natuur	17
Programma 3 : Economie	24
Programma 4 : Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige samenleving	29
Programma 5 : Energie, duurzaamheid en milieu	37
Programma 6 : Mobiliteit	41
Programma 7: Vernieuwend bestuur	44
Bijlage 1: Achtergrond financieel kader 2020-2024	49
Bijlage 2: Verantwoording besteding middelen Corona Noodfonds	55

Inleiding en samenvatting financieel meerjarenperspectief

1. Van Perspectievenbrief naar Najaarsnota

Dit jaar verloopt het proces van de besluitvorming anders dan gebruikelijk. In deze paragraaf bekijken we terug op de afgelopen maanden. Als gevolg van de crisis, veroorzaakt door COVID19, hebben we na gezamenlijk overleg en afstemming besloten een Perspectievenbrief te hanteren als start van de jaarlijkse P&C-cyclus. Dit jaar is er dus geen Perspectiefnota en geen Zomernota. Met Provinciale Staten is afgesproken dat we bij de Najaarsnota komen met een integraal afgewogen voorstel voor het begrotingsjaar 2021. De voorstellen en keuzes die in de Najaarsnota zijn geformuleerd worden voor zover Provinciale Staten deze overnemen verwerkt via een eerste begrotingswijziging 2021. Daarnaast zal deze Najaarsnota de afwijkingen van het lopende begrotingsjaar 2020 weergeven. Onderdeel van de rapportage over het lopend jaar is de verantwoording van de benutting van het voor de zomer door Provinciale Staten ingestelde Noodfonds voor de bestrijding van de effecten van corona in Flevoland.

Daarnaast zijn in de Programmabegroting 2021 de reguliere taken, doelen en activiteiten beschreven.

Het proces in de zomer

Deze bijzondere tijden vragen politiek, bestuurlijk en ambtelijk om een groot adaptief vermogen. In overleg met Provinciale Staten hebben we de afgelopen maanden informatie verzameld en voorstellen voorbereid. Op die manier konden we met veel partners afstemmen en samenwerken aan afgewogen voorstellen. Als college hebben we de informatie verzameld en integraal besproken. Ook de staten hebben zich al verdiept in de gevolgen van de coronacrisis in Flevoland. In een tweetal dialoogbijeenkomsten hebben zij nagedacht over de betekenis van deze crisis en rol die de provincie kan innemen. Tijdens de dialoogsessies hebben ook de Statenleden hun zorgen uitgesproken over de toekomst. Wat zijn de effecten van het virus en de maatregelen op de middellange termijn en de lange termijn effecten. Bij de opstelling van onze voorstellen hebben we deze inbreng betrokken. Met deze Najaarsnota leggen wij u voorstellen voor die binnen het financiële kader van dit moment passen. Het college constateert dat er nog steeds veel onzekerheden zijn. Vandaar dat we hebben besloten om voor enkele onderdelen besluitvorming te doen bij de eerstvolgende Perspectiefnota

Onzekerheden en beperkt inzicht

De onzekerheden van dit voorjaar stonden goede besluitvorming in de weg. Premier Rutte gebruikte hiervoor de uitdrukking “we varen op zicht”. Er moeten besluiten worden genomen, maar we beschikken over onvolledige informatie. En het is dan transparant om aan te geven: “we weten het nu even niet”. Dat roept vanzelfsprekend de vraag op hoe de besluitvorming in de Najaarsnota is voorbereid en afgewogen. De coronacrisis verandert niet alleen de uitvoering van de lopende begroting 2020, maar ook de vooruitzichten voor de komende jaren. De afgelopen maanden is weliswaar meer duidelijk geworden over de zichtbare effecten van het virus, maar we constateren dat er ook na de zomermaanden nog veel onduidelijk is. De crisis is niet voorbij, de maatschappelijke gevolgen zijn groot en onbekend. Daarom zijn de voorstellen in deze Najaarsnota met name gericht op de effecten waarop we zicht hebben en de tijdsperiode die we kunnen overzien. Over de langere termijn zullen wij met de Staten in dialoog blijven gaan om samen de situatie te duiden en richting te geven.

Noodfonds, Coronamaatregelenpakket en daarna

Provinciale Staten hebben voor de fase van de crisis een Noodfonds ingesteld, bedoeld om de ergste nood te lenigen en urgente zaken op te vangen. De afgelopen maanden hebben we ter voorbereiding op deze Najaarsnota een verkenning gemaakt van mogelijke Coronamaatregelen voor de komende jaren. Met de inzichten van nu en onbekende factoren geven wij er de voorkeur aan om fundamentele keuzes die niet urgent zijn of die te onzeker zijn uit te stellen. In de Perspectiefnota 2021 kunnen Provinciale Staten op basis van de informatie en kennis van dat moment keuzes maken voor het herstel op de langere termijn.

Brede afweging

We hebben niet alleen te maken met effecten en onzekerheden als gevolg van het coronavirus. Sinds de vaststelling van het Coalitieakkoord hebben zich andere ontwikkelingen voorgedaan, zoals de stikstofproblematiek en woningbouwopgave. Deze kunnen van grote invloed zijn op de ontwikkeling van de Flevolandse samenleving. Een integrale heroriëntatie van het provinciale beleid voor de eerstkomende jaren vinden wij noodzakelijk / wenselijk.

- De effecten op de samenleving voor de middellange en lange termijn van COVID-19 zijn op dit moment niet bekend. Er wordt onderzoek gedaan naar de gevolgen.

- De gebiedstafels over de stikstofproblematiek verwachten dit najaar te komen met hun eerste bevindingen.
- Met de regio is bestuurlijk intensief overlegd over de oproep van de Tweede Kamer om in Flevoland op grote schaal woningbouw mogelijk te maken. De uitspraak van Provinciale Staten om daarbij uit te gaan van een integrale ontwikkeling van een samenleving wordt geheel onderschreven.

De publieke zaak, de positionering van de provincie en de rol van Provinciale Staten

De rol van de overheid is door de coronacrisis in ander daglicht gekomen. De samenleving kijkt naar de overheid om met maatregelen en oplossingen te komen. Een proces van herwaardering van de publieke sector is merkbaar. Over de rol van het middenbestuur wordt al enige tijd gedebatteerd. Het Rijk decentraliseert, maar heeft ook de neiging te recentraliseren. Provincies en regio's worden in sommige gevallen wel en op andere sectoren niet ingezet om te komen tot een gebiedsgerichte of regionale aanpak. Kan de provincie als democratisch gelegitimeerd orgaan in deze ontwikkelingen een prominenter plaats innemen? Hoe kunnen raden en staten in dergelijke processen hun rol vervullen bij besluitvorming over relevante onderwerpen?

Interbestuurlijke verhoudingen

Het uitgangspunt "We gaan er over of niet" is inmiddels vervangen door de vraag om als overheden gezamenlijk de opgaven aan te pakken. De vraag is daarbij het vertrekpunt en overheden zullen zich moeten organiseren rond die vraag. Elke overheid neemt haar eigen deel en dat kan per regio en per thematiek anders uitpakken. In de *Thorbeckebrief* (2019) en in het rapport *Als één overheid* de Studiegroep Interbestuurlijke en Financiële Verhoudingen worden de verhoudingen tussen de overheidslagen opnieuw geagendeerd. Met het oog op een nieuwe kabinetsperiode is het de moeite waard als provincie hierover na te denken.

Gezamenlijke aanpak en samenwerking medeoverheden noodzakelijk

En als we de grote ontwikkelingen en de aangedragen onderwerpen voor de strategische agenda bezien is daar ook alle reden voor. Ook 'corona' kan niet zonder een gezamenlijke aanpak van de maatschappelijke en economische gevolgen voor de korte en lange termijn. Onze voorstellen voor de eerstkomende jaren richten zich op dat wat we kunnen overzien, maar heeft als onderliggende opdracht om afstemming te zoeken met de andere partners. In de dialoogbijeenkomsten van september jongstleden zijn de relaties met de medeoverheden regelmatig geadresseerd: de autonomie van gemeenten staat voorop, maar kan de provincie bijdragen door kwetsbaarheden te signaleren en aan te pakken? In ieder geval constateren wij dat het accent in de provinciale rol verschuift van zelf uitvoeren naar anderen in staat stellen oplossingen te bieden. Dat heeft consequenties voor de kwaliteiten die binnen de organisatie nodig zijn.

Financiële ruimte hebben we verkend

Wat betekent dit voor het bestuur van Flevoland? In het akkoord 'Flevoland, ruimte voor de toekomst', heeft de huidige coalitie vastgelegd welke ambities zij tijdens deze bestuursperiode (t/m 2023) wil realiseren. De huidige crises leiden tot voorstellen om onze samenleving te helpen en te herstellen. De afgelopen periode is dan ook verkend welke financiële ruimte er mogelijk gevonden kan worden om te investeren in onze samenleving en nadelige effecten op te vangen. Onze horizon richt zich daarbij op de komende twee jaren. Daarbij is onder andere gekeken naar ruimte in reserves en voorzieningen, de risico's, het weerstandsvermogen en gehanteerde financiële systematieken en spelregels.

Leeswijzer

De nu voorliggende Najaarsnota 2020 is als volgt opgebouwd.

In dit eerste hoofdstuk treft u een samenvatting aan van de hoofdlijnen uit deze Najaarsnota. Hoofdstuk II gaat in op relevante ontwikkelingen en de strategische thema's die wij voor de langere termijn voor ons zien. In hoofdstuk III geven we in het kort de uitkomst weer van de actualisatie van het financiële perspectief voor de jaren 2020-2024, waarmee de budgettaire kaders voor de komende jaren worden aangegeven. Daarbij wordt ook ingegaan op de onzekerheden die de huidige situatie met zich mee brengt. Hoofdstuk IV bevat voorstellen met betrekking tot de gewenste inzet van middelen op de eerder beschreven grote thema's en een aantal autonome ontwikkelingen in de komende jaren. De daarin opgenomen budgettaire voorstellen voor 2020 en verdere jaren zijn verwerkt in een begrotingswijziging die aan u ter vaststelling wordt voorgelegd.

2. Financieel meerjarenperspectief 2020-2024

Het financieel meerjarenperspectief voor 2020-2024 blijft omgeven met onzekerheden, zowel aan de uitgavenkant (effecten Coronacrisis, stikstofproblematiek, etc.) als aan de inkomstenkant (Provinciefondsuitkering en inkomsten uit de opcenten motorrijtuigenbelasting). In de Perspectievenbrief 2020-2024 is een financieel meerjarenperspectief geschetst op basis van de toen bekende gegevens. Nadien zijn de meicirculaire Provinciefonds en het voertuigenoverzicht per 1 juli 2020 voor de motorrijtuigenbelasting ontvangen. Deze informatie leidt tot een gunstiger beeld voor de jaren 2020-2022, maar voor de jaren daarna

is het beeld ongunstiger dan ten tijde van de Perspectievenbrief, met name door de snelle elektrificering van het wagenpark. Verderop in deze najaarsnota wordt hierop nader ingegaan.

Deze nieuwe inzichten, in combinatie met de gewenste extra inzet op diverse onderwerpen, hebben ertoe geleid dat in deze najaarsnota een aantal voorstellen wordt gedaan om extra begrotingsruimte te creëren. Met de voorgestelde maatregelen is het mogelijk gebleken om tot een structureel reëel sluitend begrotingsbeeld te komen, waarbij tevens de weerstandsratio op de door uw Staten vastgestelde ondergrens (1,1) wordt teruggebracht. Bij instemming met de voorstellen in deze Najaarsnota is er sprake van een sluitende begroting in alle jaren, behalve de jaarschijf 2023. Voor het thans berekende tekort in dat jaar van circa € 0,9 mln. zal bij de volgende Perspectiefnota een oplossing worden gezocht.

Hieronder is kort samengevat wat het actuele beeld is van de vrije begrotingsruimte voor de jaren 2020-2024, na verwerking van de voorstellen in deze Najaarsnota en de mutaties die uit de Programmabegroting 2021 voortvloeien. Daarbij is de stand volgens de Perspectievenbrief 2020-2024 als vertrekpunt gehanteerd. Vervolgens is aangegeven wat het effect is van de autonome mutaties in de algemene dekkingsmiddelen en stelposten (a), welke aanvullende ruimte is vrijgemaakt door een aantal voorgestelde financieel technische keuzes (b) en welk beslag de inhoudelijke voorstellen in de Najaarsnota op de vrije ruimte leggen (c). Op grond van de voorstellen in deze Najaarsnota is er voor 2020 en 2021 sprake van voordelige begrotingsaldi. Deze worden toegevoegd aan de Brede bestemmingsreserve (BBR) ter dekking van incidentele uitgaven in latere jaren (d).

Ontwikkeling vrije ruimte	2020	2021	2022	2023	2024	Incidentele ruimte (BBR)
Stand Perspectievenbrief 2020-2024	1.700	1.283	2.294	2.362	2.212	-1.624
mutaties Programmabegroting 2021	0	-54	-53	-108	197	0
mutaties Najaarsnota 2020						
a: algemene dekkingsmiddelen en stelposten	978	466	-52	-1.317	-2.333	0
b: aanvullend vrijgemaakte ruimte	1.000	2.437	391	390	2.290	15.160
c: inhoudelijke voorstellen (hoofdstuk IV)	1.061	-2.732	-2.368	-2.268	-2.348	-18.295
d: begrotingsaldi t.g.v. BBR	-4.739	-1.400	0	0	0	6.139
totaal mutaties NJN	-1.700	-1.229	-2.029	-3.195	-2.391	3.004
Vrije ruimte na Najaarsnota 2020	0	0	212	-941	18	1.380

bedragen x € 1.000

NB: De tabellen in hoofdstuk IV van deze Najaarsnota bevatten zowel de hierboven beschreven mutaties als de mutaties die reeds in de Perspectievenbrief waren aangegeven.

- Omdat de Perspectievenbrief geen begrotingswijziging bevatte zijn mutaties die daarin waren vermeld nu opgenomen in de achterliggende tabellen (en begrotingswijziging) van deze Najaarsnota. In bovenstaande tabel zijn deze mutaties verwerkt in de gepresenteerde "Stand van de Perspectievenbrief 2020-2024".
- Daarnaast bevat de Najaarsnota een aantal budgetneutrale voorstellen, die geen relatie hebben met de vrije begrotingsruimte. Die mutaties (per saldo neutraal) zijn niet opgenomen in bovenstaande tabel, maar wel in de achterliggende tabellen en begrotingswijziging.

Ontwikkelingen 2020

Relevante ontwikkelingen

A. Nieuwe ontwikkelingen

De keuzes in het Coalitieakkoord zijn gebaseerd op de informatie die begin 2019 bekend was. De onvoorziene ontwikkelingen die zich daarna hebben voorgedaan hebben grote impact op ontwikkelingen in onze provincie. Met name de stikstofproblematiek, de motie Koerhuis (bouw 100.000 woningen in Flevoland) en nu dus ook de coronacrisis drukken een stevig stempel op de toekomst van onze provincie. Deze nieuwe ontwikkelingen zijn een realiteit; we kunnen er niet omheen. Sterker nog; ze vragen stuk voor stuk een gerichte en stevige aanpak van de provincie. De nieuwe ontwikkelingen bieden ook weer nieuwe kansen voor de provincie. Zo kan de combinatie van de woningbouwopgave en de post-corona aanpak worden aangegrepen als een soort wederopbouw van de regionale samenleving en economie; het 'Flevoland van de toekomst'. Dat biedt een nieuwe context om bestaande afspraken inhoud te geven (denk aan duurzaamheid, gezondheid, natuur, cultuur), maar ook de kans om anders te denken.

Corona

In maart 2020 diende zich de coronacrisis aan. Door het virus kwamen we niet alleen in een gezondheidscrisis terecht, maar ook in een sociaal economische crisis. De economie kwam tijdelijk vrijwel stil te liggen met alle gevolgen van dien. Vanuit het Rijk zijn grootschalige steunmaatregelen ingezet om bedrijven te helpen deze crisis door te komen. Ook de provincie trof maatregelen vanuit een noodfonds voor de korte termijn.

In het totale speelveld van medeoverheden en andere partijen ligt rol van de provincie met name in de herstelfase van de coronacrisis. De directe impact van de crisis op de provincie is in verhouding minder hoog dan elders, waardoor de provincie zich kan richten op het beperken van de schade en de crisis misschien zelfs kan ombuigen naar een kans of versnelling. Hierin kan de provincie zich als entiteit onderscheiden. Daarnaast kunnen wij ons huidige beleid waar nodig heroverwegen voor de wat langere termijn. De toegevoegde waarde van de provincie zit onder andere in:

- Signaleren, monitoren en analyseren;
- Structuurversterkende maatregelen nemen die er op zijn gericht om de samenleving weerbaar te maken en tegenvallers te kunnen opvangen;
- Lobby/belangenbehartiging;
- Verbinden en complementariteit;
- Bewustwording bijvoorbeeld in verband met ondermijning (bedrijven in zwaar weer), communicatie;
- Toezicht, waaronder financieel toezicht op gemeentefinanciën.

Over het verloop van de Corona-pandemie en de gevolgen voor Flevoland is nog veel onduidelijk. Dat maakt ook keuzes voor de provinciale rol moeilijk; concentreren we ons op de kerntaken of zijn alle in het coalitieakkoord opgenomen taken de referentie? Het begrip 'brede welvaart' kan hierin een belangrijk ijkpunt vormen, mits dat concreet wordt gemaakt. We kiezen er voor om onderscheid te maken tussen de korte en de lange termijn.

De eerste zorg is nu het op korte termijn verzachten van de grootste effecten. Het Corona Noodfonds heeft hierbij zijn nut gehad in het opvangen van de eerste klappen. Ook het coalitieakkoord biedt voor de komende twee jaren voldoende ruimte voor maatregelen, gericht op de toekomst. Onze beschikbare middelen zetten we in de diverse sectoren van de samenleving zo in dat de nadelige gevolgen van het coronavirus zo veel mogelijk worden verzacht. Een belangrijke uitdaging voor de provincie bij het economisch herstel na de corona-crisis is bedrijven te helpen een nieuwe verdien capaciteit te vinden, waarin economie en ecologie geen tegenpolen zijn, maar samengaan. De afgelopen weken hebben we bestuurlijk en ambtelijk voorstellen kunnen uitwerken en afstemmen. We beseffen ons dat de effecten nog onvoldoende bekend zijn om tot structurele voorstellen te komen. Onze maatregelen richten zich op de sectoren waarin de crisis voelbaar is en waar de komende twee jaren de provincie een rol kan spelen. Daarna kan vooruitgekeken worden naar een structurele aanpak van de wederopbouw van Flevoland.

Als onderdeel van de Najaarsnota presenteren we een maatregelenpakket dat op korte termijn uitvoerbaar is en een directe relatie heeft met de gevolgen van de Coronacrisis. Voor de maatregelen op de middellange termijn is extra geld nodig, denk daarbij aan economie (human capital, Horizon) cultuur, recreatie en

toerisme. Een groot deel van de voorstellen voor maatregelen is al concreet. Het gaat dan om verschillende wijzen van uitkeren (voucherregeling, subsidie). Dit moet nog nader worden uitgewerkt.

De lange termijn investeringen zijn moeilijker te voorzien, omdat er nog veel onduidelijkheid is over hoe de crisis verder gaat en welke impact te verwachten is. Wel kan het verzilveren van kansen versneld worden door voorwaarden te verbinden aan beschikbaarstelling van financiële middelen aan partijen. Dit zorgt ervoor dat de maatregelen een integraal karakter en duurzaam krijgen en dat is nodig om ervoor te zorgen dan de provincie sterker uit deze crisis komt.

In deze najaarsnota leggen we ook verantwoording af over het - bij de behandeling van de jaarstukken - ingestelde Corona-noodfonds.

Stikstof

De stikstofproblematiek is één van de grote uitdagingen waar de provincie Flevoland voor staat. Aard van het probleem is dat een groot deel van de N2000-gebieden is overbelast met stikstof, waardoor kwetsbare soorten onder druk staan. Door een uitspraak van de Raad van State mogen geen (natuur)vergunningen meer worden afgegeven voor activiteiten die deze natuur verder belasten, tenzij aantoonbaar eerst de overbelasting wordt teruggebracht. De stikstofopgave valt daarom onder de portefeuille natuur, maar raakt veel andere portefeuilles. En om ontwikkelingen te kunnen faciliteren is stikstofruimte nodig.

De stikstofopgave speelt landelijk. Flevoland heeft geen eigen stikstofgevoelige N2000-gebieden, maar veroorzaakt wel depositie in buurprovincies. Provincies en Rijk werken daarom samen. De problematiek is zeer complex en gemakkelijke oplossingen zijn nauwelijks voorhanden. Het Rijk is voor het grootste deel verantwoordelijk om op landelijk niveau (generieke) oplossingen te vinden, maar de provincies moeten gebiedsgericht aan de slag. Middels de gebiedstafels hebben we mogelijkheden voor Flevoland onderzocht.

Aan de drie gebiedstafels werken vertegenwoordigers van alle relevante sectoren aan oplossingen. De eerste bevindingen en voor Flevoland interessante oplossingsrichtingen van deze gebiedstafels zijn geformuleerd. De volgende stap is dat de oplossingsrichtingen in overleg met de stakeholders worden uitgewerkt naar concrete uitvoeringsactiviteiten. Er is nog veel werk te verzetten en dan worden keuzes gemaakt over benodigde budgetten en prioritering in de uitvoering van de maatregelen in de verschillende sectoren.

Vooralsnog zet Flevoland in op een aanpak langs vier sporen:

- Vergunningverlening, toezicht en handhaving te actualiseren op basis van de nieuw ontstane situatie, waaronder het legaliseren van de PAS meldingen (voor dit laatste punt is Flevoland afhankelijk van oplossingen waar het Rijk mee komt);
- Stikstofruimte zoeken voor projecten van provinciaal belang (vrijspelen van reeds vergunde ruimte en extern salderen);
- Emissiereductie, waardoor enerzijds natuurherstel mogelijk wordt en anderzijds in de toekomst ruimte ontstaat voor nieuwe ontwikkelingen;
- Een natuurinclusieve samenleving, met als doel robuuste natuur.

Woonopgave

De verkenning van de woonopgave wordt hieronder in het zesde thema van de strategische agenda verder uitgewerkt.

B. Strategische Agenda

Zoals is verwoord in het coalitieakkoord is het college van harte bereid om de staten te 'betrekken in een open en constructieve dialoog over belangrijke thema's. Uw staten hebben aangegeven uw sturende rol te willen intensiveren en zich de komende jaren de aandacht focussen op een aantal majeure thema's voor deze provincie en haar inwoners. Een strategische agenda met een beperkt aantal onderwerpen die de bestuursperiode overstijgen. De - periodieke - bespreking van deze strategische agenda in Provinciale Staten moet niet gaan over afzonderlijke onderdelen maar over een integrale afweging van belangen. Het gaat om een totaalvisie op de ontwikkeling van onze provincie en haar omgeving. Zo dragen we bij aan een mooie toekomst voor Flevoland'.

In het voorjaar hebben Provinciale Staten nagedacht over de opstelling van een strategische agenda. Uit de dialoogsessies van Provinciale Staten in september is gebleken dat er behoefte is om zonder standpunt vanuit de gedachteswisseling over grote vraagstukken te praten. Zonder standpunten of besluitvorming, maar wel informatieuitwisseling en periodieke monitoring. Mogelijk volgen daaruit andere agendaonderwerpen dan die in het voorjaar zijn genoemd. Om deze onderwerpen regelmatig te volgen zijn ze onderdeel van de Najaarsnota. Het debat daarover kan, in samenhang met de drie nieuwe relevante ontwikkelingen (corona , stikstof en

woonopgave) met uw Provinciale Staten worden gevoerd. Zo kunnen uw staten in de Najaarsnota 2020 komen tot een integrale afweging.

1. [Energietransitie](#)

Om de overgang van fossiele brandstof naar de toepassing van alternatieve energiebronnen zal het uiterste vragen van overheden, maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en inwoners. In plaats van duurzame energie gaat het bovendien over het denken en doen in een bereikbare en betaalbare aanpak van klimaatopgave (zoals de reductie CO2). In samenwerking met regionale partners wordt tweejaarlijks een RES opgesteld om de doelen te realiseren.

2. [Krachtige samenleving \(gezondheidszorg\)](#)

In Flevoland moet een toekomstbestendige gezondheidszorg beschikbaar zijn: betaalbaar en toegankelijk, regionaal en (boven)lokaal. Dat betekent een transitie naar een vernieuwd zorgstelsel. Voor de huidige en voor toekomstige inwoners is een gezond woon- en leefklimaat met zorgvoorzieningen noodzakelijk. De provincie is in deze transitiefase facilitator, aanjager en brengt partijen bij elkaar.

3. [Transitie landbouw](#)

De opgave om de landbouw te ontwikkelen tot een duurzame kringlooplandbouw met korte ketens zal zich de komende jaren ook in Flevoland zichtbaar ontwikkelen. Samenhang met circulariteit, voedsel en gezondheid, klimaat en leefklimaat, stikstof, natuur en woningbouw zijn duidelijk aanwezig. De strategie om te komen tot een wendbare, weerbare en innovatieve landbouwsector bepalen we gezamenlijk in de Agro Expert Raad met andere kennisdragers en relevante Flevolandse partijen.

4. [Transitie circulariteit en duurzaamheid](#)

In een circulaire economie is de ambitie de aarde niet uit te putten, maar duurzaam te benutten. Flevoland wil in 2030 grondstoffenleverancier zijn voor de circulaire economie (groene grondstoffen, gebruikte materialen en de provinciale organisatie). Daarmee dragen we bij aan de landelijke klimaatdoelen, de kringlooplandbouw, aan innovatie en werkgelegenheid. Met het Platform Circulair Flevoland werken we samen aan de ontwikkeling van een duurzaam circulair systeem en initiatieven, waarin onze regio excelleert in innovatie en kennisontwikkeling. Voor Flevoland is een duurzame en gezonde leefomgeving belangrijk. Water, lucht en bodem zijn relatief schoon en dit wordt als belangrijk pluspunt voor de provincie gezien. Het is van belang deze waarde goed te beschermen.

5. [Bestuurlijke vernieuwing](#)

Grote maatschappelijke opgaven vragen om een integrale aanpak waarbij verschillenden overheden samenwerken en elkaar aanvullen, als één overheid en gericht op het zoeken naar draagvlak. Om goed te functioneren heeft de overheid bovendien het vertrouwen van haar burgers in de democratie nodig. De overheid staat voor een aantal transities waarbij we wederzijds vertrouwen en meedoen van de samenleving willen activeren. Het college werkt de komende jaren aan drie lijnen:

- samenspel met de inwoners van Flevoland
- samenspel Provincie met Gemeenten en Waterschap
- samenspel PS-GS-ambtelijk apparaat

6. [Wonen / woningopgave in samenhang met andere aspecten als bereikbaarheid, werkgelegenheid, leefomgeving/ duurzaamheid.](#)

Het rijk zoekt mogelijkheden om de woningbouw te versnellen. Het heeft Flevoland gevraagd te verkennen of een deel van de landelijke woningbouwopgave, 100.000 woningen, in Flevoland gerealiseerd kan worden. Voor 1 oktober 2020 ontvangt de Tweede Kamer daarover een brief van de minister. Provinciale Staten hebben als ambitie neergelegd dat sprake moet zijn van 'een volwaardige, leefbare en duurzame gebiedsontwikkeling, waarbij (OV)bereikbaarheid, werkgelegenheid, voorzieningen, ruimte voor natuur en kwaliteit van wonen als belangrijke uitgangspunten gelden'. Een dergelijke integrale afweging met de andere strategische thema's hebben we daarom ter hand genomen. Dit is een grote opgave en de vraag die eerst moet worden beantwoord is: wat voor provincie willen wij zijn? De focus van de werkzaamheden van 'Flevoland bouwt voor Nederland' ligt eerst op het najaar 2020. Het gaat hier namelijk om voorbereidend werk, waaraan met name inzet wordt gepleegd. In een volgende fase zal andere financiering nodig zijn.

Financieel kader 2020-2024

Er is een actualisatie gemaakt van het financiële perspectief voor 2020 en de komende jaren. Daarbij is de actualisatie van het financieel perspectief 2020-2024, zoals opgenomen in de op 24 juni door uw Staten vastgestelde Perspectievenbrief 2020-2024, als vertrekpunt gehanteerd. Vervolgens is bezien welke nieuwe inzichten er zijn die van materiele invloed zijn op het in de Programmabegroting 2020 geschetste financiële beeld, zoals:

- de ontwikkeling van het Provinciefonds;
- de ontwikkeling van de belastingcapaciteit;
- overige ontwikkelingen (zoals loon- en prijsontwikkelingen)

In deze actualisatie is rekening gehouden met de ontwikkelingen in het Provinciefonds t/m de Meicirculaire 2020, het voertuigenoverzicht van het CBM van 1 juli 2020 voor de opcenten MRB en de inzichten van het CPB uit de Macro-economische verkenningen 2020 van maart 2020 m.b.t. de loon- en prijsontwikkelingen. Er is dus sprake van een momentopname.

Hieronder presenteren wij in het kort de uitkomsten van de actualisatie. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar bijlage 1; 'Verdieping financieel kader 2020-2024'.

A: structurele begrotingsruimte

Op grond van de Perspectievenbrief 2020-2024 was er sprake van een (structurele) begrotingsruimte, vooral als gevolg van een hogere Provinciefondsuitkering door hogere accessen en de relatief sterke bevolkingsgroei die in Flevoland boven het landelijk gemiddelde lag. Wel diende een deel van die begrotingsruimte te worden gebruikt om de verwachte hogere loon- en prijsontwikkelingen op te vangen.

De actualisatie op grond van de meicirculaire 2020 en het voertuigenoverzicht MRB per 1 juli 2020 leidt tot een gunstiger beeld voor de jaren 2020-2022, maar voor de jaren daarna is het beeld ongunstiger dan ten tijde van de Perspectievenbrief. Dit wordt vooral veroorzaakt door de toenemende elektrificering van het wagenpark. Als deze elektrificering in een vergelijkbaar tempo doorgaat, de belastingvrijstelling voor elektrische auto's blijft bestaan en het Rijk hiervoor geen compensatie verstrekt, zal de opbrengst uit de opcenten MRB de komende periode gaan dalen. Om die reden wordt het raadzaam geacht hiermee (deels) rekening te houden via een verhoging van de stelpost onzekerheden in de begroting voor 2020 en volgende jaren.

Hieronder is de berekende vrije ruimte ten tijde van het opstellen van de Perspectievenbrief weergegeven, alsmede de effecten van de nadien opgetreden ontwikkelingen (meicirculaire Provinciefonds en voertuigenoverzicht MRB per 1 juli 2020). Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar bijlage 1; 'Verdieping financieel kader 2020-2024'.

Stelpost Nieuw Beleid	1.900	3.826	4.886	5.904	9.074
waarvan reeds geoormerkt:					
A: specifieke oormerken	100	285	334	284	334
B: oormerken n.a.v. Coalitieakkoord 2019-2023	100	2.258	2.258	3.258	3.258
C: nadien genomen besluiten	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t
D: reserveren nieuwe Collegeperiode 2023-2027	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t	3.270
Vrije ruimte stelpost Nieuw Beleid ten t.t.v. Perspectievenbrief	1.700	1.283	2.294	2.362	2.212
Nieuwe ontwikkelingen na Perspectievenbrief 2020-2024					
mutaties Provinciefonds o.b.v. meicirculaire 2020	696	914	1.535	816	125
mutaties opbrengst opcenten MRB (voertuigenoverzicht 1 juli 2020)	400	400	400	400	400
mutatie stelpost onzekerheden (i.v.m. onzekerheden MRB)	-118	-848	-1.987	-2.533	-2.858
Stelpost Nieuw beleid na actualisatie	2.678	1.749	2.242	1.045	-121

bedragen x € 1.000

De conclusie is dat er in de periode 2020-2023 enige (incidentele) vrije ruimte is binnen de stelpost Nieuw Beleid, maar dat er in 2024 een (structureel) tekort dreigt.

B: incidentele financiële ruimte

Zoals bekend leidden de ambities uit het Coalitieakkoord tot een incidenteel tekort van € 7,2 mln. (excl. p.m.); daarbij is vastgelegd dat meevallers in eerste instantie zullen worden ingezet om dit incidentele tekort te verminderen. Bij de vaststelling van de Jaarstukken 2019 is voorgesteld een belangrijk deel van dit tekort te

dekken uit het vrij besteedbaar rekeningresultaat 2019. Daarmee is het tekort teruggebracht, maar is er geen sprake van incidentele ruimte van enige omvang, afgezien van de vrije ruimte binnen de stelpost Nieuw Beleid voor 2020-2023 die hierboven is beschreven.

C: creëren extra financiële ruimte

Hiervoor is aangegeven dat uit de actualisatie van het financiële perspectief blijkt dat er geen structurele begrotingsruimte beschikbaar en de incidentele ruimte beperkt is. Dit beeld, in samenhang met de noodzaak om op een aantal gebieden (zoals Coronaeffecten, stikstofproblematiek en woonopgave) extra inspanningen te doen en de toezeggingen daartoe aan uw staten bij de behandeling van de Perspectievenbrief, hebben ertoe geleid dat in deze Najaarsnota 2020 voorstellen zijn geformuleerd om additionele ruimte vrij te maken of om bestaande budgetten en reserves te benutten. Deze voorstellen treft u verderop in deze Najaarsnota aan, in samenhang met de voorstellen voor extra inspanningen. Voor een deel hebben deze voorstellen om additionele ruimte vrij te spelen een meer technisch karakter. Het gaat dan om:

1. Opheffen dekkingsreserve afschrijvingslasten infrastructuur;
2. Bestaande oormerken t.l.v. stelpost Nieuw beleid opnieuw beoordelen;
3. Loon- en prijscompensatie goederen/diensten (inclusief investeringen) 1 jaar overslaan;
4. Ruimte nieuw beleid nieuwe collegeperiode (2024) verlagen;
5. Inzet restant Coronanoodfonds;
6. Schrappen behoedzaamheidsreservering binnen Provinciefonds voor 2020 en 2021;
7. Rekenkundig continueren indexering opcenten MRB met 1% in 2024.

In bijlage 1 is een toelichting opgenomen met betrekking tot deze voorstellen met een technisch karakter en zijn de effecten daarvan gepresenteerd. Deze voorstellen leiden tot een toename van zowel de incidentele als de structurele begrotingsruimte. In deze Najaarsnota zijn (in hoofdstuk IV) diverse voorstellen verwerkt die weer beslag leggen op deze vrijgemaakte begrotingsruimte.

Het effect van deze maatregelen is in onderstaande tabel aangegeven.

Financiële effecten voorgestelde maatregelen	2020	2021	2022	2023	2024	Incidenteel
1. Opheffen dekkingsreserve afschrijvingslasten infrastructuur		-350	-350	-350	-350	14.000
2. Bestaande oormerken t.l.v. stelpost Nieuw beleid opnieuw beoordelen		1.038				
3. loon- en prijscompensatie goederen/diensten1 jaar overslaan		749	741	740	740	
4. Ruimte nieuw beleid nieuw college (2024) naar € 2 mln.					1.300	
5. Inzet restant Coronanoodfonds						1.160
6. Schrappen behoedzaamheidsreservering binnen Provinciefonds (2020/2021)	1.000	1.000				
7. Rekenkundig continueren indexering opcenten MRB met 1% in 2024.					600	
Totaal	1.000	2.437	391	390	2.290	15.160

bedragen x € 1.000

Hieronder is kort samengevat wat het actuele beeld is van de vrije begrotingsruimte voor de jaren 2020-2024, na verwerking van de voorstellen in deze Najaarsnota en de mutaties die uit de Programmabegroting 2021 voortvloeien. Daarbij is de stand volgens de Perspectievenbrief 2020-2024 als vertrekpunt gehanteerd. Vervolgens is aangegeven wat het effect is van de autonome mutaties in de algemene dekkingsmiddelen en stelposten (a), welke aanvullende ruimte is vrijgemaakt door een aantal voorgestelde financieel technische keuzes (b) en welk beslag de inhoudelijke voorstellen in de Najaarsnota op de vrije ruimte leggen (c). Op grond van de voorstellen in deze Najaarsnota is er voor 2020 en 2021 sprake van voordelige begrotingssaldi. Deze worden toegevoegd aan de Brede bestemmingsreserve (BBR) ter dekking van incidentele uitgaven in latere jaren (d).

Ontwikkeling vrije ruimte	2020	2021	2022	2023	2024	Incidentele ruimte (BBR)
Stand Perspectievenbrief 2020-2024	1.700	1.283	2.294	2.362	2.212	-1.624
mutaties Programmabegroting 2021	0	-54	-53	-108	197	0
mutaties Najaarsnota 2020						
a: algemene dekkingsmiddelen en stelposten	978	466	-52	-1.317	-2.333	0
b: aanvullend vrijgemaakte ruimte	1.000	2.437	391	390	2.290	15.160
c: inhoudelijke voorstellen (hoofdstuk IV)	1.061	-2.732	-2.368	-2.268	-2.348	-18.295
d: begrotingssaldi t.g.v. BBR	-4.739	-1.400	0	0	0	6.139
totaal mutaties NJN	-1.700	-1.229	-2.029	-3.195	-2.391	3.004
Vrije ruimte na Najaarsnota 2020	0	0	212	-941	18	1.380

bedragen x € 1.000

Zoals uit bovenstaande recapitulatietabel blijkt is het mogelijk om, met inachtneming van de gepresenteerde keuzes, tot een structureel reëel sluitend begrotingsbeeld te komen, waarbij tevens de weerstandsratio op de door uw Staten vastgestelde ondergrens (1,1) wordt teruggebracht. Wel is er in de jaarschijf 2023 sprake van een incidenteel tekort van circa € 0,9 mln.; hiervoor zal bij de volgende Perspectiefnota een oplossing worden gezocht.

NB: De tabellen in hoofdstuk IV van deze Najaarsnota bevatten zowel de hierboven beschreven mutaties als de mutaties die reeds in de Perspectievenbrief waren aangegeven.

- *Omdat de Perspectievenbrief geen begrotingswijziging bevatte zijn mutaties die daarin waren vermeld nu opgenomen in de achterliggende tabellen (en begrotingswijziging) van deze Najaarsnota. In bovenstaande tabel zijn deze mutaties verwerkt in de gepresenteerde "Stand van de Perspectievenbrief 2020-2024".*
- *Daarnaast bevat de Najaarsnota een aantal budgetneutrale voorstellen, die geen relatie hebben met de vrije begrotingsruimte. Die mutaties (per saldo neutraal) zijn niet opgenomen in bovenstaande tabel, maar wel in de achterliggende tabellen en begrotingswijziging*

IV

Voorstellen 2020-2024 per programma

Programma 1 : Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap

1.1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en landschap

LELYSTAD NEXT LEVEL

In het Coalitieakkoord 2019-2023 is een P.M. post opgenomen voor de activiteiten van Lelystad Next Level (LNL). In de Programmabegroting 2020 is aangegeven dat we een bijdrage leveren aan proceskosten en aan het opstellen van de uitvoeringsstrategie. Deze bijdrage is nog niet financieel vertaald in de begroting 2020. De in dit voorstel gevraagde middelen zijn een inschatting van de provinciale kosten in dit proces. Het beschikbaar stellen van middelen is afhankelijk van de bijdrage van de andere partijen betrokken bij LNL.

Voorstel

Voor de bijdrage aan proceskosten en het opstellen van de uitvoeringsstrategie van Lelystad Next Level een bedrag van € 75.000 beschikbaar stellen voor 2020 en € 150.000 per jaar voor de jaren 2021 en volgende. Deze extra middelen zullen ten laste van de begrotingsruimte worden gebracht.

OMGEVINGSWET

In het Coalitieakkoord 2019-2023 staat de ambitie dat Flevoland ruim op tijd klaar is voor de Omgevingswet. Daartoe geven we actief invulling aan de Omgevingswet. We stellen heldere kaders voor ruimtelijke ontwikkelingen, definiëren scherp wat van provinciaal belang is en denken mee met gemeenten over hoe te komen tot optimale planvorming. Daarbij wordt steeds gezocht naar de beste balans tussen flexibiliteit en betrouwbaarheid.

De Omgevingswet is in een nieuwe fase terecht gekomen. Van reageren op wetsvoorstellen en het verkennen ervan, naar het daadwerkelijk inrichten van de verschillende processen binnen de provincie en met de ketenpartners. Eind 2019 en begin 2020 is de projectorganisatie aangepast aan de huidige fase van de implementatie van de Omgevingswet. Het gaat nu om: het aansluiten op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO), het vullen van het omgevingsloket waar burger en bedrijf kunnen nagaan of een vergunning of melding nodig is en welke regels waar gelden. Maar ook samen met medeoverheden maken van afspraken en het digitaal inrichten van vergunningverlening, planvorming en omgevingstafel. Daarmee nemen de werkzaamheden voor het invoeren van de Omgevingswet toe. Omdat voor deze fase niet alle benodigde kennis, kunde en capaciteit in huis is, zijn hiervoor mensen aangetrokken. Er wordt een leer- en ontwikkeltraject opgezet om zowel ambtenaren als bestuur mee te nemen in de ontwikkelingen.

De verdere digitale implementatie van de Omgevingswet is mede afhankelijk van het landelijk beschikbaar komen van digitale producten. Het vergunningentraject kan al wel digitaal worden ingericht, maar nog niet alle standaarden voor beleid en regels zijn gereed.

Dit voorjaar heeft de minister uitstel van inwerkingtreding van de Omgevingswet tot 1-1-2022 aangekondigd. Daarmee wordt er weer ruimte om te oefenen verkregen, maar zullen de kosten voor de invoering van de Omgevingswet ook langer door lopen. De feitelijke invoering van de wet en de optimalisatie van de processen zullen na de inwerkingtreding nog doorlopen. Uitgangspunt blijft 'no regret: we zetten dat in gang waarop we kunnen voortbouwen. We sluiten met de activiteiten aan bij de maatschappelijke ontwikkelingen die gaande zijn en die om optimalisatie van onze processen vragen.

Aan de activiteiten die reeds zijn opgenomen in de begroting 2020 wordt toegevoegd:

We stellen samen met een vertegenwoordiging van Provinciale Staten een ontwikkeltraject op en voeren deze uit.

Voorstel

De benodigde extra middelen voor de Omgevingswet bedragen € 280.000 in 2020, € 450.000 in 2021 en € 150.000 in 2022. Voorgesteld wordt om deze lasten te dekken uit de Brede Bestemmingsreserve. Deze middelen worden gebruikt voor de huidige fase van de implementatie van de Omgevingswet, zoals het samen met de ketenpartners inrichten van de verschillende processen binnen de provincie. Daarnaast stellen we samen met een vertegenwoordiging van Provinciale Staten een ontwikkeltraject op. Voor de zomernota 2021 zal worden bezien of de ramingen voor 2021 en 2022 daadwerkelijk voldoende zijn.

LANDSCHAPSVISIE

De landschapsvisie wordt doorontwikkeld tot een landschapsprogramma 'Landschap van de toekomst'. Hiervoor is het noodzakelijk om in het tweede halfjaar van 2020 een verdere uitwerking te maken van onze visie. Dwarsdoorsneden van het landschap geven de doorwerking van onze ambitie en visie in het landschap weer. Intensieve samenwerking en continue afstemming met alle betrokken overheden en terreinbeherende organisaties leiden tot een gedragen visie en programma, hetgeen de basis is voor het toekomstige gebruik bij de doorontwikkeling van ons landschap. Dit willen we voortzetten, verder uitdragen en stimuleren door de ontwikkeling van passende communicatiemiddelen hiervoor en bijeenkomsten om dit te delen. Om uitvoering te kunnen geven aan de doorontwikkeling en versterking van ons Flevolands Landschap is het noodzakelijk hier nu middelen voor te reserveren. In het coalitieakkoord 2019-2023 is hiervoor reeds een P.M. post opgenomen. Onze uitwerking van de visie en het programma 'Landschap van de toekomst' geven een goed beeld van de prioriteiten; er wordt ingezet op het herstellen en het versterken van de oorspronkelijke structuur van de polders. Vanaf 2021 is er procesgeld nodig voor de nadere uitwerking van specifieke landschappelijke vraagstukken (bijvoorbeeld bodem en bomen, stadsranden en verdozing van het landschap) en voor de effectuering van het landschapsbeleid. Landschapsversterking stimuleren we bijvoorbeeld in de vorm van subsidie voor het behoud en herstel van waardevolle landschapselementen of voor uitdragen van kennis over het landschap en het Verhaal van Flevoland. We adviseren over de wijze waarop landschappelijke meerwaarde kan worden toegevoegd aan infrastructurele projecten of projecten vanuit bijvoorbeeld recreatie of natuur.

Het benodigde budget voor de jaren 2022-2024 volgt uit de nadere uitwerking van de landschapsvraagstukken in 2021.

Voorstel

Voor 2020 zijn aanvullende middelen nodig van € 100.000 ten laste van de reserve Mobiliteit voor de inhuur van extra capaciteit voor projectleiding, landschapsarchitectuur en communicatieactiviteiten.

De uitwerking van de Landschapsvisie en het programma 'Landschap van de toekomst' leidt naar verwachting tot een extra uitgave van € 650.000 in 2021. Voor de jaren 2022-2024 wordt een P.M. post opgenomen. We stellen voor hiervoor een oormerk op te nemen binnen de Brede bestemmingsreserve; een definitief voorstel zal nog aan u worden voorgelegd.

FLEVOLAND BOUWT AAN NEDERLAND (100.000 WONINGEN IN FLEVOLAND)

De woningnood is groot, met name in de Amsterdamse regio. Het tekort is berekend op circa. 300.000 woningen. Alle partners in de Amsterdamse regio hebben de wil om woningen te bouwen, grotendeels binnenstedelijk, maar niet alle locaties zijn op korte termijn beschikbaar. In Flevoland, waar nog veel grond in eigendom is van het Rijk, ligt dat anders. Mede daarom is in de Tweede Kamer de gedachte ontstaan om een groot deel van de woningbouwopgave in Flevoland te realiseren (motie Koerhuis c.s. 32847, nr. 621). Naast woningbouw is voor de provincie ook van belang dat voorzieningen, economische en bereikbaarheidsvraagstukken goed geagendeerd worden.

Om tot een voor de provincie relevante beantwoording van de motie Koerhuis te komen zal een onderzoek uitgevoerd worden naar de ruimtelijke en de economische inpassing consequenties. Dit zal naast een quick scan voor de zomer tot een breder onderzoek moeten leiden vanaf het najaar. Wij verwachten in 2020 en de komende jaren proceskosten te moeten maken om de Flevolandse belangen goed te kunnen behartigen. De kosten voor 2020 (geraamd op € 500.000) kunnen worden gedekt binnen de bestemmingsreserve procesgeld gebiedsontwikkeling; voor de jaren daarna dienen deze ten laste van de incidentele begrotingsruimte te worden gebracht.

Voorstel

Voorgesteld voor 2020 € 500.000 te onttrekken aan de reserve proceskosten gebiedsontwikkeling en voor de jaren erna een oormerk van € 1,9 mln. binnen de Brede bestemmingsreserve aan te brengen voor dit doel.

SAMENWERKING REGIO ZWOLLE

Om inhoudelijke en bestuurlijke redenen is het gewenst om de samenwerking met de Regio Zwolle te intensiveren. Het is daarbij van belang om als deelregio meer gezamenlijk op te trekken met de drie betrokken gemeenten (NOP, Urk, Dronten) en in de richting van de Regio Zwolle.

Flevoland wil de schakel zijn tussen de MRA, de Regio Zwolle en de Noordwest Veluwe. In het coalitieakkoord 'Flevoland: ruimte voor de toekomst' is de ambitie opgenomen om de verbindende positie van de provincie Flevoland tussen de MRA en de Regio Zwolle maximaal te benutten om zoveel mogelijk bij te dragen aan de ontwikkeling van Flevoland.

Voor diverse grote opgaven in de MRA en de Randstad is de provincie Flevoland onmisbaar. Vanuit de MRA wordt ook naar Flevoland gekeken als de brug/verbinding tussen de MRA en de Regio Zwolle. De propositie voor 100.000 woningen heeft ook impact op (verbindingen met) de Regio Zwolle. Niet alleen qua woningbouw, maar

ook qua infrastructuur, voorzieningen, natuur, etc. Tegelijkertijd wordt ook vanuit Zwolle/ Overijssel de behoefte geuit aan samenwerking op ruimtelijk-economisch gebied, met name op het gebied van logistiek. Om deze brugfunctie te kunnen vervullen, is een goede samenwerking met de Regio Zwolle nodig. De vraag naar de positionering van Flevoland in de Regio Zwolle is onderdeel van het bredere thema van Flevoland als schakel tussen de Randstad en het Noorden en Noordoosten van Nederland. De komende jaren zal de provincie zich meer gaan richten op een sterkere positionering in de Regio Zwolle.

Voorstel

Voor het versterken van de samenwerking met de Regio Zwolle is procesgeld nodig. Uitgangspunt is om een financiële bijdrage van de provincie aan de Regio Zwolle in dezelfde orde van grootte te zien als de financiële bijdrage aan de Metropoolregio Amsterdam (MRA) en in relatie tot de bijdrage van de andere provincies en het belang wat wij als provincie hechten aan onze deelname. In de Regio Zwolle wordt gewerkt met de vuistregel van 1 euro per vertegenwoordigde inwoner, wat voor Dronten, Noordoostpolder en Urk (gezamenlijk bijna 110.000 inwoners) neerkomt op een jaarlijkse provinciale bijdrage van €110.000. Vooralsnog wordt een extra uitgave vanaf 2021 van € 110.000 per jaar voorzien. Voorgesteld wordt hiervoor een oormerk aan te brengen binnen de Stelpost Nieuw Beleid; een definitief voorstel zal nog aan u worden voorgelegd.

LIVING LAB DECENTRALE WATERZUIVERING

In 2017 is de start gemaakt met een pilotproject, Living Lab decentrale waterzuivering. De financiering daarvan bestond uit bijdragen van gemeente Almere, waterschap Zuiderzeeland en STOWA. De geraamde jaarlijkse projectlasten zijn € 175.000 waarvoor bijdragen van derden zullen worden ontvangen van € 125.000. De provinciale bijdrage in de kosten is jaarlijks maximaal € 50.000. Het project loopt tot en met 2024. Inmiddels is de provincie, in het kader van samenwerking op het gebied van duurzaamheid en innovatie, bezig met het door ontwikkelen van het project onder de naam Circulair Water. Het doel daarvan is het ontwikkelen, toepassen en demonstreren van innovaties en technologieën op het gebied van decentrale waterzuiveringen en circulair water. Dit moet resulteren in een vermindering van waterverbruik, lagere kosten en een hogere kwaliteit van water en een minder grote druk op watervoorzieningen. Samen met een breed consortium van organisaties heeft de provincie in 2020 een subsidieaanvraag bij Kansen voor West (KvW) voorbereid om het project uit te kunnen voeren. Als deze aanvraag wordt goedgekeurd kunnen de projectlasten gedekt worden uit de daarmee gemoeide subsidie en de provinciale cofinanciering. Wanneer de subsidie niet wordt toegekend kan het project op kleinere schaal worden uitgevoerd door de partijen die deel uitmaken van het consortium.

Voorstel

De jaarlijkse provinciale projectlasten van € 50.000 op te nemen in de begroting en ten laste te brengen van de reserve Almere 2.0. Wanneer de Europese subsidie wordt toegekend kunnen deze lasten als cofinanciering worden aangemerkt en ten laste gebracht van de reserve cofinanciering Europese programma's. Als dat aan de orde is zal dat voor nadere besluitvorming worden voorgelegd.

1.2 Water

WATERPROGRAMMA

We werken in 2020 aan het waterprogramma. Hierin wordt waar nodig het waterbeleid herzien en geactualiseerd, waaronder het drinkwaterbeleid en het waterkwaliteitsbeleid. Het programma is eind 2020 in ontwerp gereed en wordt in 2021 vastgesteld. Voor de uitwerking, implementatie en uitvoering van het beleid zijn structureel middelen nodig. Hiervoor wordt bij de totstandkoming van het waterprogramma een raming gemaakt, deze is nu dus nog niet beschikbaar. Het huidige budget voor waterbeleid is met ingang van 2021 in de meerjarenbegroting structureel circa € 0,2 mln. lager ten opzichte van voorgaande jaren. Dit bedrag was in de voorgaande jaren nodig voor uitwerking, implementatie, monitoring, evaluatie en doorontwikkeling van beleid. Zonder deze middelen kunnen deze werkzaamheden op het gebied van onder andere waterkwaliteit, waterkwantiteit en waterveiligheid, met ingang van 2021 niet uitgevoerd worden. Vooruitlopend op de raming bij het waterprogramma wordt daarom voorgesteld om vanaf 2021 € 0,3 mln. per jaar bij te ramen voor de komende jaren. Bij het vaststellen van het waterprogramma in 2021 kan daarnaast eventueel nog aanvullend budget gevraagd worden voor een specifiek onderwerp. Dit kan vervolgens in de perspectiefnota 2021 leiden tot aangepaste voorstellen voor 2022 en verder.

Voorstel

Vanaf 2021 is structureel € 225.000 extra nodig om de maatregelen uit het Waterprogramma uit te kunnen voeren. Voor dit bedrag zal een oormerk worden aangebracht binnen de Stelpost Nieuw Beleid; een definitief voorstel zal nog aan u worden voorgelegd. Daarnaast is er structureel € 75.000 nodig om de hierboven

genoemde activiteiten van het waterbeleid voort te kunnen zetten. Dit bedrag zal ten laste worden gebracht van de begrotingsruimte

VRIJVAL POSTEN COALITIEAKKOORD 2019-2023, JAARSCHIJF 2024

In 2023 vinden er verkiezingen plaats voor Provinciale Staten. Dan zal er een nieuw Coalitieakkoord worden opgesteld. Dit houdt in dat 2023 in beginsel het laatste jaar is waarin de intensiveringen van het huidige Coalitieakkoord van toepassing zijn. Zodoende kan het budget regionale woonagenda (€ 50.000) in 2024 vrijvallen ten gunste van de structurele begrotingsruimte. Dit is reeds aangekondigd in de Perspectievenbrief 2020-2024.

EFFECTEN OP DE PROGRAMMABEGROTING

Binnen de lasten en baten van bovengenoemde programmaonderdelen rapporteren wij de onderstaande begrotingswijzigingen voor jaren 2020 en volgende. Deze wijzigingen zijn hierboven inhoudelijk toegelicht.

Programma 1: Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en water	<i>bedragen x € 1.000; - = voordeel</i>				
	2020	2021	2022	2023	2024
Lelystad Next Level	75	150	150	150	150
Omgevingswet	280	450	150	0	0
Landschapsvisie	100	pm	pm	pm	pm
Flevoland bouwt aan Nederland (motie Koerhuis)	500	pm	pm	pm	pm
Project Living Lab - waterzuivering	50	50	50	50	50
Waterprogramma	0	75	75	75	75
Vrijval regionale woonagenda Coalitieakkoord 2019-2023	0	0	0	0	-50
Totaal	1.005	725	425	275	225
Reserves & Voorzieningen					
Reserve: Brede Bestemmingsreserve	-280	-450	-150	0	0
Reserve: Mobiliteit	-100	0	0	0	0
Reserve Procesgelden gebiedsontwikkeling	-500	0	0	0	0
Reserve Almere 2.0	-50	-50	-50	-50	-50
Totaal	-930	-500	-200	-50	-50
Mutatie begrotingssaldo	75	225	225	225	175

NB:

Daarnaast oormerken wij de volgende bedragen binnen de stelpost Nieuw Beleid dan wel Brede Bestemmingsreserve (BBR). Hiervoor zullen nader uitgewerkte voorstellen aan uw Staten worden voorgelegd.

Oormerk binnen de stelpost Nieuw Beleid	2020	2021	2022	2023	2024
Samenwerking regio Zwolle	0	110	110	110	110
Waterprogramma	0	225	225	225	225

bedragen x € 1.000

Oormerk	BBR
Landschapsvisie	650 + pm
Flevoland bouwt aan Nederland (motie Koerhuis) *	1.900

bedragen x € 1.000

Programma 2 : Landbouw, visserij en natuur

2.1 Landbouw en visserij

LANDBOUW MEERDERE SMAKEN

De geraamde lasten voor de opgave Landbouw Meerdere Smaken vallen lager uit dan begroot. Als gevolg van Corona hebben enkele proeftuinen vertraging opgelopen en hebben partners geen gebruik gemaakt van het geraamd budget voor onderzoeken en verkenningen afgelopen halfjaar.

Voorstel

Het budget voor de Opgave Landbouw meerdere smaken in 2020 te verlagen met € 200.000. De hiervoor opgenomen oormerk binnen de Brede Bestemmingsreserve voor hetzelfde bedrag vrij te laten vallen ten gunste van het ongeoormerkte deel van deze reserve.

COFINANCIERING LEADER

Voor 2020 is een budget beschikbaar voor de cofinanciering van Leaderprojecten binnen de Oostvaardersplassen en het Nationaal Park Nieuw Land. De afwikkeling van de Cofinanciering loopt via het RVO. In 2020 worden nog geen projecten afgerekend en zal het budget derhalve niet aangesproken worden. Het voorstel is deze begrotingspost af te ramen en de middelen beschikbaar te houden binnen de Brede Bestemmingsreserve, onder het oormerk Nota Natuur, en deze weer te onttrekken wanneer de projecten daadwerkelijk worden afgerekend.

Voorstel

Het budget cofinanciering Leaderprojecten verlagen met € 362.000 ten gunste van de brede bestemmingsreserve, oormerk Nota Natuur

TRANSITIEPERIODE POP3

Het POP3 programma loopt tot en met 2020, waarna nog een realisatie en afrondingsfase van circa 3 jaar doorloopt. Er is nog geen nieuw Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) vastgesteld wat als opvolging had moeten dienen voor de periode na 2020. Het Rijk, de Twaalf Provincies en de Waterschappen stellen gezamenlijk het Nationaal Strategisch Plan op voor lidstaat Nederland voor het nieuwe GLB. Voor de jaren 2021 en 2022 zal er wel een transitieperiode zijn, waarin op basis van het oude beleid met nieuw (Europees en nationaal) geld subsidies kunnen worden verstrekt. Door de EU is bekend gemaakt dat daarvoor de middelen in het meerjarig financieel kader beschikbaar gemaakt zullen worden.

Vanuit een integraal perspectief voor de brede opgaves van provincie Flevoland richten wij ons in de transitieperiode POP3 op een beperkt aantal openstellingen gekoppeld aan de thema's:

1. Landbouw en Natuur/biodiversiteit
2. Water internationale doelen
3. Doorlopen van de Jola-regeling; de Leader-regeling evenals de Agrarisch Natuurbeheerregeling

Dit is in lijn met de landelijke insteek - een beperking in het aantal openstellingen (en regelingen) om zodoende de uitvoerbaarheid, zowel procesmatig als financieel, te garanderen voor deze twee jaren op weg naar het nieuwe GLB.

Verder willen wij ons in deze twee transitiejaren inzetten op het ondersteunen van regionale initiatieven met alle Flevolandse gebiedspartners richting landelijke openstellingen (praktijknetwerken, landschapselementen). Ook sluiten wij ons met deze beperking van accenten aan bij de wensen van onze minister, namelijk het richten op de onderwerpen:

- Kringlooplandbouw
- Klimaat
- Biodiversiteit

Wij hebben samen met partner organisaties een verkenning uitgevoerd naar de beschikbaarheid van de benodigde cofinanciering voor die transitieperiode. Om volledig gebruikt te kunnen maken van de subsidie door Europa is aanvullende cofinanciering nodig van circa € 1,9 mln.

Voorstel

Wij stellen voor om additionele € 1,9 mln. toe te voegen aan de reserve POP en te dekken uit de Brede Bestemmingsreserve. Op die manier kan dit in de transitieperiode ingezet worden als cofinanciering voor subsidies, zodat een vergelijkbaar bedrag uit Europese Structuurfondsen voor Flevoland beschikbaar komt.

2.2 Natuur en landelijk gebied

KWALITEITSVERBETERING NATUUR

Provincie Flevoland is vorig jaar in overleg met de terrein beherende organisaties (tbo's) gestart met een verkenning van een kwaliteitsverbetering van het Natuur Netwerk. De contouren van de kwaliteitsverbetering zijn globaal bekend. Er wordt ingezet op het versterken van de SNL beheertypen met als prioritering:

1. De Natte as Oost (Groenblauwe slinger) en de Natte As West;
2. Bosgebieden;
3. Overige natuur.

De tbo's hebben tientallen project ideeën aangeleverd waaruit blijkt dat er meer behoefte is, dan er momenteel aan middelen beschikbaar is. Daarom het voorstel om het beschikbare budget optimaal te benutten te verdubbelen door in te zetten op ons trekkingsrecht POP3 transitiejaren.

Op dit moment wordt gewerkt aan de voorbereiding van een openstelling transitieperiode POP3 in 2021, waarin het beschikbare budget voor geschikte projecten ingezet kan worden. Daarnaast werken de tbo's aan een verdiepingsslag van de projecten richting projectplannen.

Voorstel

De programmering aan te passen. Voor de periode 2020 tot en met 2023 is momenteel € 500.000 per jaar begroot. Het voorstel is de periode aan te passen naar de jaren 2021 tot en met 2024. In 2020 wordt er nog geen budget uitgegeven; het voorstel is dit budget door te schuiven naar 2024, door middel van het toevoegen aan de reserve Beheer en Ontwikkeling natuur in 2020 en het onttrekken daaraan in 2024. Vanaf 2021 wordt er gestart met de projecten. Het voorstel is om vanuit ons trekkingsrecht POP3 transitiejaren € 1,5 mln. aan te merken voor de kwaliteitsontwikkeling. De benodigde cofinanciering bestaat uit de reeds beschikbare gestelde middelen voor het programma kwaliteitsverbetering natuur.

NATUURINCLUSIEVE SAMENLEVING

De kwaliteit van de leefomgeving wordt steeds belangrijker en is een essentiële voorwaarde voor het welzijn en de welvaart van onze huidige en toekomstige inwoners. Een goede basiskwaliteit van de natuur, ook buiten de natuurgebieden, is daarbij een belangrijke bouwsteen. Wij zien dan ook de noodzaak van een transitie naar een meer natuurinclusieve samenleving, waarbij het behoud en herstel van biodiversiteit een belangrijk uitgangspunt is in zowel stedelijk als landelijk gebied. De aanpak is gericht op samenwerking met verschillende partners en de koppeling met de andere belangrijke opgaven, zoals stikstof, de bossenstrategie en de vermaatschappelijking van natuur in Flevoland. Wij staan niet alleen in deze opgave, het Rijk en de provincies werken samen aan een 'natuurinclusieve' agenda waarin voor de langere termijn het perspectief, de ambities en kansen voor de samenleving in beeld worden gebracht, met versterkte aandacht voor de natuur in onze nabije omgeving, zowel binnen als buiten onze natuurgebieden. Hierbij is het van belang om te komen tot een duurzaam evenwicht tussen economie en ecologie. In Flevoland wordt er vanaf 2021 uitvoering gegeven aan deze verschillende ambities en willen wij deze met elkaar verbinden om zo effectief en efficiënt de transitie waar wij voor staan vorm en inhoud te geven. Dit willen wij doen middels een integraal programma 'Natuurinclusieve Samenleving'.

Het programma Natuurinclusieve Samenleving bestaat uit verschillende onderdelen:

- Actieplan Biodiversiteit
Het hoofddoel van het actieplan is het versterken van de biodiversiteit in Flevoland. De nadruk hierin ligt in het creëren van condities die biodiversiteit bevorderen. Waarbij alle overheden, organisaties en burgers zich gezamenlijk inzetten om de biodiversiteit te herstellen en waar mogelijk te versterken.
- Bossenstrategie Flevoland
De Flevolandse bossenstrategie vormt een beleidskader waarin de visie en ambities van de provincie, haar rol in de realisatie hiervan en het afwegingskader bij besluitvorming ten aanzien van bos is verwoord. Uiteindelijk is de verdere ontwikkeling en het duurzame gebruik van een Flevolands bos-areaal dat bijdraagt aan koolstofvastlegging, sterkere biodiversiteit, een mooi landschap, een gezonde leef- en werkomgeving en een circulaire economie.
- Exotenbestrijding
In dit onderdeel is de Flevolandse aanpak van invasieve exoten nader uitgewerkt. Het beschrijft hoe wij samen met andere partijen de bestrijding en/of beheersing van invasieve exoten gaan aanpakken en welke prioriteiten we daarbij stellen.
- Natuurmaatregelen Aanpak Stikstof
Inzet op de lange termijn maatregelen in het kader van de stikstofproblematiek (zoals versterking natuur en biodiversiteit binnen en buiten het natuurnetwerk en versnellen van de landbouwtransitie).
- Vermaatschappelijking Natuur
Het gaat zowel om beleving en gebruik van de natuur als ook om actieve betrokkenheid bij natuur, zowel in de bebouwde omgeving, het landelijk gebied als in het Natuurnetwerk. De provincie wil dat een breed

scala van partijen actief betrokken raakt bij natuur, het gaat dan om vrijwilligers, burger- en bewonersinitiatieven, scholen, zorginstellingen en bedrijven.

Voor het nieuwe programma Natuurinclusieve Samenleving is een meerjarige investering nodig die parallel loopt aan de investeringen vanuit het rijk op het gebied van natuur (en stikstof). Wij zijn voornemens om het bestaande programma Nieuwe Natuur om te buigen naar een integraal programma welke inhoud geeft aan de beoogde noodzakelijke integrale transitie. Uiteraard houden we rekening met bestaande afspraken en verplichtingen binnen het bestaande programma. De komende tijd zullen we daar de mogelijkheden verder voor onderzoeken. De (resterende) middelen nieuwe natuur zullen daarbij als dekking dienen voor het integrale programma Natuurinclusieve samenleving omdat de doelstelling van beide programma's veel overlap heeft. Mogelijk is in de toekomst aanvullende dekking noodzakelijk, afhankelijk van de uitwerking van de verschillende onderdelen en de omvang van resterende middelen uit het programma Nieuwe Natuur.

Voorstel

Het benodigde budget voor een programma Natuurinclusieve Samenleving dekken uit beschikbare middelen binnen het programma Nieuwe Natuur.

NATIONALE DATABANK FLORA EN FAUNA

In opdracht van het Consortium Nationale Databank Flora en Fauna (provincies, ministerie LNV en terreinbeherende organisaties) is in 2018 gestart met een verandertraject voor de NDFF, gericht op een toekomstbestendige organisatie en financiering van de databank, zodanig dat de informatiepositie van de provincies wordt versterkt in het natuurdomein. Op 4 juni 2020 gaf de BAC VP een positief advies over het voorstel voor de financiering en organisatie van de transitie. Voor de voorbereiding van de transitie is door de provincies voor 2020 eenmalig €150.000 extra ter beschikking gesteld. Het voorstel is om gezamenlijk als provincies voor 2021 €900.000 bij te dragen zodat de transitie kan worden ingezet. De opzet is om de technische vernieuwing en de transitie van de NDFF naar open data in drie jaar uit te voeren. In de daaropvolgende jaren zal de bijdrage van de provincies mogelijk oplopen tot een maximum van €3.200.000 per jaar. Het aandeel in de kosten van de transitie van het NDFF bedraagt 3% voor Flevoland (conform de zogenoemde verdeling Jansen 2). Dit komt neer op € 27.000 voor 2021, € 63.000 voor 2022, € 108.000 voor 2023, € 120.000 voor 2024 en € 96.000 voor 2025.

Onderhandelingen met het Rijk over de kostenverdeling voor de gehele transitie zijn nog niet afgerond en de kosten kunnen mogelijk naar beneden worden bijgesteld.

Voorstel

Voor de jaren 2021 en volgende rekening houden met de hierboven genoemde bedragen, welke extra middelen ten laste van de structurele begrotingsruimte worden gebracht.

FAUNA BEHEER EENHEID (FBE)

In 2016 heeft een extern bureau gekeken wat de kosten zouden zijn van een FBE als zij haar wettelijke taken goed wil uitvoeren. Uit dit rapport kwam toen dat de kosten in de optimale situatie € 230.000 per jaar zouden bedragen. De provincie betaalde toen minder dan € 70.000 per jaar aan de FBE. De FBE werd op de been gehouden door een financiële ondersteuning vanuit de SFF (kosteloze lening). In 2018 werd duidelijk dat dit een zeer ongewenste situatie was. Een FBE hoort geen schulden op te bouwen en de verwevenheid van de FBE en de SFF werd als negatief ervaren. Een bestuurlijk verkenners is ingehuurd om de taken en functies van de FBE, WBE en SFF te onderzoeken en de resultaten te rapporteren aan ons college. Wij hebben het advies overgenomen. Dit heeft de volgende gevolgen voor de subsidie aan de FBE:

- Provincie moet de kosten voor de uitvoering van de werkzaamheden op een reële wijze vergoeden.
- Bestuurskosten zijn hoger, door breder verder bestuur en vaker overleg)
- Aanschaf nieuwe Faunaregistratiesysteem (FRS, met jaarlijkse deelnamekosten)
- SFF en FBE worden uit elkaar gehaald.
- FBE krijgt een nieuwe huisvesting en nieuwe secretaris.
- Aansluiten op landelijke website FBE Nederland (los van SFF)

In 2020 wordt de huidige werkwijze geëvalueerd. Wij verwachten dat men met € 200.000 per jaar uit moet komen.

Voorstel

Voorgesteld wordt binnen de structurele begrotingsruimte vanaf 2021 € 130.000 te oormerken voor een hogere bijdrage aan de FBE.

STIKSTOF

De stikstofproblematiek is één van de grote uitdagingen waar de provincie Flevoland voor staat, zoals in hoofdstuk II (ontwikkelingen 2020) is beschreven.

Flevoland zet vooralsnog in op een aanpak langs vier sporen:

- Vergunningverlening, handhaving en toezicht op orde brengen, waaronder het legaliseren van de PAS-meldingen
- Stikstofruimte zoeken voor projecten van provinciaal belang (vrijspelen van reeds vergunde ruimte)
- Emissiereductie, waardoor enerzijds natuurherstel mogelijk wordt en anderzijds in de toekomst ruimte ontstaat voor nieuwe ontwikkelingen
- Een natuurinclusieve samenleving, met als doel robuuste natuur

Voorstel

Voorgesteld wordt voor spoor 1 structureel een budget van € 300.000 te oormerken in de stelpost nieuw beleid. Voor spoor 2 en 3 wordt voorgesteld € 2,5 mln. te oormerken in de Brede Bestemmingsreserve. Voor spoor 4 wordt voor de korte termijn een beperkt budget gevraagd van € 50.000, welke nu gedekt kan worden uit de reserve Beheer en Ontwikkeling Natuur. Het verder in beeld brengen van aanvullende maatregelen alsmede de dekking hiervan vindt plaats binnen het programma Natuurinclusieve samenleving.

Ten slotte wordt voorgesteld het restant budget van € 750.000 uit 2020 via de bestemmingsreserve Doorgeschoven activiteiten door te schuiven naar 2021 en onder meer beschikbaar te stellen voor de inzet van ambtelijke capaciteit (inhuur) en beperkt budget voor onderzoek en inhuur deskundigen. Bij de perspectiefnota (en mogelijk op latere momenten) volgen indien nodig nadere voorstellen voor bijstelling en/of aanvullende maatregelen en voor benodigde middelen in latere jaren en de dekking daarvan

BODEM EN LANDBOUW

Het Actieplan Bodem en Water (ABW) is in 2020 in de afrondende fase. De Evaluatie van het zesjarige programma is afgerond en op basis daarvan wordt een programma opgesteld voor de periode 2021-2026. De pilots grondgebruik, die met Staatssecretaris Knops en het Rijksvastgoedbedrijf zijn afgesproken, komen minder snel tot stand dan verwacht. De afspraak staat nog wel, dus is het logisch om het budget naar achteren te schuiven in de tijd. Hierbij zijn recent in de pilot bodemkwaliteit (i.s.m. ABW) flinke stappen gezet. Voor de uitvoering van activiteiten op het gebied van Bodem en Landbouw is gebruik gemaakt van openstellingen POP3 (zie verder onder Landbouw en Visserij). Sinds 2016 staat er een verplichting voor contrafinanciering openstelling POP3 M1 thema bodem en water in de begrotingspost DGO bodem basis duurzame landbouw (40751). Dit jaar zal de financiële afwikkeling van de projecten plaatsvinden en wordt het bedrag van € 58.500 onttrokken aan de reserve bodem. Een aantal langlopende (subsidie)projecten onder de vlag van het ABW (samenwerking lectoraat duurzaam bodembeheer en Zicht op Bodemstructuur) blijven gelijk in omvang en veranderen wel in fasering. Hierdoor wordt binnen de begrotingspost DGO bodem basis duurzame landbouw (40751) € 70.000 door geschoven naar 2021.

De stuurgroep Bodemdaling gaat door met het onderzoek Spaarwater en wacht op de resultaten van de hydrologische studie in de Noordoostpolder. Na afronding van de hydrologische studie dit jaar wordt het gebiedsproces nader vorm gegeven. Op basis hiervan gaat men verder met het gebiedsproces, waarbij de vorm van het gebiedsproces nader wordt vormgegeven.

Voorstel

Voorgesteld wordt om het geraamde budget voor de drie Pilot uit het coalitieakkoord deels (€ 235.000) door te schuiven naar 2021 en 2022. Daarnaast wordt voorgesteld om € 60.000 te onttrekken aan de reserve bodem in 2020, ter dekking van de aangegane verplichtingen voor POP3 M1 thema bodem en water en € 70.000 door te schuiven naar 2021 om de subsidies uit te voeren.

BIODIVERSITEIT

In het Coalitieakkoord is voor 2020 € 250.000 vrijgemaakt voor het Actieplan Biodiversiteit. Een deel van dit budget is besteed aan proceskosten om te komen tot het actieplan Biodiversiteit en een aantal inhoudelijke pilots/projecten. Voorstel is om de niet bestede middelen (€ 150.000) door te schuiven naar 2021 en beschikbaar te houden voor projecten. Op 24 juni 2020 is de startnotitie door PS vastgesteld. Eind dit jaar ligt het Actieplan Biodiversiteit ter besluitvorming voor in PS.

De structureel benodigde middelen maken onderdeel uit van het voorstel Natuurinclusieve Samenleving.

Voorstel

De niet bestede middelen (€ 150.000) door te schuiven naar 2021 en beschikbaar te houden voor projecten via de reserve doorgeschoven activiteiten.

OOSTVAARDERSPLASSEN

In 2020 zullen de proceskosten Oostvaardersplassen wederom hoger uitvallen. De afwijking betreft proces- en onderzoekskosten. Het gaat om de inhuur van juridische expertise (waaronder de landsadvocaat) en om het uitbesteden van onderzoeksvragen met het oog op de juridische procedures en om de kosten met betrekking tot (de ondersteuning van) de klankbordgroep.

De lopende juridische procedures vragen een grotere inspanning dan voorzien bij het opstellen van de Programmabegroting 2020. Er lopen meerdere bezwaar- en (hoger) beroepsprocedures tegen de provincie die inzet van juridische expertise vragen, alsmede van andere deskundigheid ten behoeve van onderzoeksvragen in het kader van deze procedures. De werkelijke kosten zijn afhankelijk van het verloop van de juridische procedures.

Voorstel

In 2020 is € 200.000 extra nodig voor proceskosten Oostvaardersplassen, hiervan kan € 68.000 gedekt worden uit het bestaande oormerk Oostvaardersplassen binnen de Brede Bestemmingsreserve. Het restant van € 132.000 kan worden gedekt binnen de bestaande ruimte binnen het product 2.2.1 Natuurbeheer.

INVULLING CENTRAAL TOEZICHT I.V.M. AANLEG GLASVEZELNETWERK

De vraagbundeling van Glasdraad in Oostelijk en Zuidelijk Flevoland was succesvol en eind 2019 is gestart met de aanleg van het netwerk. De overheden (waterschap, gemeenten en provincie) houden binnen hun eigen 'werkgebied' toezicht op een zorgvuldige aanleg conform gemaakte afspraken in het convenant en de instemmingsbesluiten. De provincie behoudt haar overkoepelende faciliterende rol gedurende de aanleg en zal daar waar nodig hierbij expertise inhuren. In goed overleg met de gemeenten is besloten dat de coördinatie door de bestaande opzichters van de gemeenten en provincie wordt gedaan. Hierdoor is het betreffende budget (€ 150.000) niet noodzakelijk en kan afgeraamd worden. Het beschikbare oormerk (R009031 Internet buitengebied) in de reserve Brede Bestemmingsreserve van € 150.000 kan hiermee komen te vervallen.

Voorstel

Het budget voor centraal toezicht op de aanleg van glasvezelnetwerk (€ 150.000) in 2020 te verlagen met € 150.000. Het hiervoor opgenomen oormerk binnen de Brede Bestemmingsreserve voor hetzelfde bedrag vrij te laten vallen ten gunste van het ongeoormerkte deel van deze reserve.

NATIONAAL PARK NIEUW LAND

In 2020 voeren wij een inhaalslag uit op de gewenste en geplande activiteiten voor nationale en internationale branding van Nationaal Park Nieuw Land. Onder meer doordat in 2019 de inzet gericht was op het beheer van de Oostvaardersplassen, zijn de activiteiten voor branding vertraagd. De daarvoor in 2019 beschikbare middelen zijn teruggevloeid naar de algemene middelen, waardoor er een verzoek wordt gedaan op aanvullend procesgeld in 2020.

Voorstel

Het procesgeld in 2020 voor Nationaal Park Nieuw Land te verhogen met € 150.000 en dit te dekken uit de Brede Bestemmingsreserve.

FOOD FORUM (INNOVATIEPAVILJOEN)

In 2021 zal het FoodForum (innovatiepaviljoen) worden opgeleverd en in gebruik genomen. De exploitatielasten en -opbrengsten waren nog niet in de begroting verwerkt. In de brede bestemmingsreserve is een oormerk opgenomen van € 0,7 mln. voor de kapitaallasten en het exploitatiesaldo van het paviljoen. De jaarlijkse kapitaallasten waren al wel in de begroting opgenomen. De lasten in 2020 zijn bedoeld voor de voorbereiding van de exploitatieperiode die loopt van 2021 tot en met 2023.

Voorstel

De geprognoseerde baten en lasten die gemoeid zijn met de exploitatie van het paviljoen te verwerken in de begroting voor 2020 tot en met 2023, waarbij het saldo ten laste wordt gebracht van het oormerk in de Brede Bestemmingsreserve. Het begrote saldo van het oormerk is € 0,18 mln. ultimo 2023.

FLORIADE WERKT! EN NADERE REGEL FLORIADE

Voor het project Floriade Werkt! was de begroting van 2020 bepaald op basis van een inschatting en de verwachte eindstand van 2019. Inmiddels is er meer duidelijkheid over de programmering en omvang van de resterende middelen voor 2020 (€ 50.000) en 2021 (€ 137.000). Hetzelfde geldt voor de Nadere Regel Floriade waarvoor in de jaren 2020 tot en met 2022 respectievelijk € 100.000, € 500.000 en € 400.000 beschikbaar is. Deze twee onderwerpen worden bekostigd uit het Fonds Verstedelijking Almere en geven voor € 2,0 mln. invulling aan de beschikbaar gestelde bijdrage aan de Floriade van € 10,0 mln.

Voorstel

De begrote besteding van zowel Floriade Werkt! als de Nadere Regel Floriade aan te passen op basis van het geactualiseerde programma, waarbij het totaal van de begrote en reeds gerealiseerde bedragen gelijk gesteld wordt aan de eerder beschikbaar gestelde € 2,0 mln. Dit bedrag is in 2016 al door gemeente Almere vooruitbetaald aan de provincie. De begrote jaarlijkse vrijval (baten) wordt met gelijke omvang verlaagd. Deze wijziging is dan ook budget neutraal.

PROGRAMMA NIEUWE NATUUR

In een voorgaand voorstel in deze nota is de voorgenomen integrale aanpak van het programma Nieuwe Natuur beschreven. Los daarvan is in 2020 een technische begrotingswijziging nodig.

Voor bijdragen aan projecten die vanuit het programma Nieuwe Natuur worden bekostigd verwachten wij in 2020 maximaal € 2,0 mln. te betalen. Oorspronkelijk was voor dit jaar een bedrag van € 4,0 mln. begroot. Daarom kan de begrote onttrekking aan de reserve in 2020 verlaagd worden. Dit is een technische aanpassing op basis van de verwachte cashflow van de bijdragen die in voorgaande jaren reeds zijn vastgelegd in realisatieovereenkomsten.

Voorstel

Wij stellen voor om de onttrekking aan de reserve Nieuwe Natuur, inclusief het bijbehorende budget voor de te verstrekken bijdragen, in 2020 te verlagen met € 2,0 mln.

MARKERWADDEN (E-EILAND)

De Eerste fase Marker Wadden is grotendeels gerealiseerd en onderzoek laat positieve effecten zien op en rond de eilanden. Voor de grotere impact op het niveau van het hele watersysteem en daarmee een Toekomst Bestendig Ecologisch Systeem (TBES) is, naast o.a. de aanleg van Oostvaardersoevers, van meet af aan een opschaling van Marker Wadden voorzien. Een goed lopende samenwerking, staande uitvoeringsorganisatie en vastgesteld bestemmingsplan en de verleende vergunningen en ruimte binnen het uitvoeringscontract maken het mogelijk om de Eerste fase Marker Wadden af te ronden met de zogenoemde E-eilanden en daarmee een grotere schaal te bereiken. De omvang van de archipel zal toenemen van 900 tot maximaal 1.200 hectare met een extra impuls op de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW), N2000, natuurbeleving en recreatie. Verwacht wordt dat het rijk in november 2020 besluit om vanuit de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) 10 miljoen euro bij te dragen mits de regio (i.c. Natuurmonumenten en provincie Flevoland) € 2 mln. bijdraagt. Natuurmonumenten draagt € 1 mln. bij.

Voorstel

Voorgesteld wordt binnen de Brede bestemmingsreserve een bedrag van € 1 mln. te oormerken voor een bijdrage aan het E-eiland van de Markerwadden. Een definitief voorstel zal nog aan u worden voorgelegd.

VRIJVAL POSTEN COALITIEAKKOORD 2019-2023, JAARSCIJF 2024

In 2023 vinden er verkiezingen plaats voor Provinciale Staten. Dan zal er een nieuw Coalitieakkoord worden opgesteld. Dit houdt in dat 2023 in beginsel het laatste jaar is waarin een aantal intensiveringen van het huidige Coalitieakkoord van toepassing zijn. Zodoende kunnen de budgetten voor natuurontwikkeling (€ 120.000), landbouw meerdere smaken (€ 1,1 mln.) en procesgeld Nationaal Park Nieuwland (458.000) in 2024 vrijvallen ten gunste van de structurele begrotingsruimte. Dit is reeds aangekondigd in de Perspectievenbrief 2020-2024.

EFFECTEN OP DE PROGRAMMABEGROTING

Binnen de lasten en baten van bovengenoemde programmaonderdelen rapporteren wij de onderstaande begrotingswijzigingen voor jaren 2020 en volgende. Deze wijzigingen zijn hierboven inhoudelijk toegelicht.

Programma 2: Landbouw, visserij en natuur		bedragen x € 1.000; - = voordeel				
	2020	2021	2022	2023	2024	
Landbouw meerdere smaken	-200	0	0	0	0	
Cofinanciering Leader	-362	0	0	0	0	
Kwaliteitverbetering natuur	-500	0	0	0	500	
Nationale Databank Flora en Fauna	0	27	63	108	120	
Stikstof	-750	750	pm	pm	pm	
Bodem en Landbouw	-245	305	0	0	0	
Biodiversiteit	-150	150	0	0	0	
Oostvaardersplassen	68	0	0	0	0	
Digitale ontsluiting buitengebied	-150	0	0	0	0	
Nationaal Park Nieuwland	150	0	0	0	0	
Exploitatie Food Forum (innovatiepaviljoen)	50	253	-19	34	0	
Floriade Werkt! en Nadere Regel Floriade	0	0	0	0	0	
Nieuwe Natuur	-2.000	0	0	0	0	
Vrijval Nationaal Park Nieuw Land Coalitieakkoord 2019-2023	0	0	0	0	-458	
Vrijval Natuurontwikkeling Coalitieakkoord 2019-2023	0	0	0	0	-120	
Vrijval Landbouw meerdere smaken Coalitieakkoord 2019-2023	0	0	0	0	-1.120	
Totaal	-4.089	1.485	44	142	-1.078	
Reserves & Voorzieningen						
Reserve: Brede Bestemmingsreserve	444	-1.203	-931	-34	0	
Reserve: Bodem	245	-305	0	0	0	
Reserve: Beheer en Ontwikkeling natuur	500	0	0	0	-500	
Reserve: POP	0	950	950	0	0	
Reserve: Nieuwe Natuur	2.000	0	0	0	0	
Reserve: Doorgeschoven activiteiten	900	-900	0	0	0	
Totaal	4.089	-1.458	19	-34	-500	
Mutatie begrotingssaldo	0	27	63	108	-1.578	

NB:

Daarnaast oormerken wij de volgende bedragen binnen de stelpost Nieuw Beleid dan wel Brede Bestemmingsreserve. Hiervoor zullen nader uitgewerkte voorstellen aan uw Staten worden voorgelegd.

Oormerk binnen de stelpost Nieuw Beleid	2020	2021	2022	2023	2024
Faunabeheer Eenheid *	0	130	130	130	130
Stikstof	0	300	300	300	300

bedragen x € 1.000

Oormerk	BBR
Marker Wadden (E eiland)	1.000
Stikstof	2.500

bedragen x € 1.000

3.1. Economisch programma

HUMAN CAPITAL AGENDA KLIMAATOPGAVE

De provincie Flevoland stelt samen met de provincie Noord-Holland en de MRA een Human Capital Agenda Klimaatopgave op. Doel is om in beide provincies over voldoende goed geschoold personeel te kunnen beschikken om de activiteiten die voortvloeien uit de Klimaatopgave uit te kunnen voeren. Deze opgave ziet toe op de cross-over van de beleidsvelden economie, human capital en energie/klimaat. Voor dit onderwerp zijn in geen van de genoemde beleidsvelden eerder financiële claims gedaan.

In de eerste helft van 2020 zijn samen met het onderwijs, bedrijfsleven en andere relevante partijen een plan van aanpak en een uitvoeringsagenda opgesteld en is waar mogelijk al met de uitvoering van activiteiten gestart. Na de zomervakantie wordt concreet uitvoering gegeven aan de uitvoeringsagenda. Hier wordt een regisseur voor aangesteld. De kosten die nodig zijn om de Agenda in 2020 op te starten en uit te voeren worden gedekt door de in 2019 niet-bestede middelen voor het Economisch programma, welke destijds zijn gestort in de gelijknamige bestemmingsreserve.

Voor de continuering van uitvoering in 2021 is € 120.000 nodig. Ook de overige uitvoerende partijen zullen financieel bijdragen. Hier worden in het kader van de uitvoeringsagenda afspraken over gemaakt.

Voorstel

Voor de continuering van uitvoering van de Human Capital Agenda Klimaatopgave in 2021 € 120.000 te oormerken binnen de Brede Bestemmingsreserve.

HOUSE OF SKILLS

House of Skills is een MRA-activiteit die zich richt op de transitie van de huidige arbeidsmarkt naar een skillsbased arbeidsmarkt. Hiervoor ontwikkelt House of Skills een aantal instrumenten. De huidige financieringsperiode is op 1 september 2020 afgelopen. In de eerste helft van 2020 zijn met de partners afspraken gemaakt over de toekomst van House of Skills. Onderdeel hiervan is het behoud van het reeds ontwikkelde instrumentarium en het ontsluiten hiervan voor de Flevolandse gemeenten die geen onderdeel uitmaken van de MRA. Voor voortzetting en/of overdracht van het House of Skills instrumentarium binnen Flevoland is in 2021 een bedrag van € 100.000.

Voorstel

Voor voortzetting en/of overdracht van het House of Skills instrumentarium binnen Flevoland in 2021 € 100.000 te oormerken binnen de Brede Bestemmingsreserve.

INZET CORONA NOODFONDS VOOR MAATREGELEN ECONOMIE

Ons college heeft besloten middelen in te zetten vanuit het door uw Staten beschikbaar gestelde Coronanoodfonds voor twee maatregelen op het beleidsterrein economie. Het betreft hier:

a. Corona overbruggingsfaciliteit MKB Flevoland

De Corona-crisis treft het Flevolandse bedrijfsleven hard. De maatregelen vanuit het Rijk zijn helaas niet altijd afdoende om bepaalde categorieën mkb-ondernemingen te blijven helpen. De verwachting is dat in het komende half jaar vooral het, in de kern gezonde, innovatieve mkb en scale-ups zonder bancaire financiering, dat tot op heden heeft kunnen interen op hun laatste reserves, liquiditeitsproblemen zullen krijgen. Het voorstel is om dit najaar overbruggingsleningen te verschaffen vanuit de Aanjager B.V. aan vooral deze groep Flevolandse ondernemers. Daartoe zal een subsidie in de vorm van een lening van € 1.500.000 worden verstrekt aan de Aanjager B.V. waarmee deze onderneming Corona overbruggingsleningen kan verstrekken aan Flevolandse mkb-ondernemingen.

Vanwege het risico op oninbaarheid van de uitgezette leningen bij Flevolandse mkb-ondernemingen wordt voor 25% van dit bedrag (€ 375.000) een toevoeging gedaan aan de Algemene reserve (weerstandscapaciteit) ten laste van het Coronanoodfonds.

b. Instelling scholingsfonds

Het UWV, de gemeenten en werkgevers hebben budgetten voor scholing, maar een deel van de inwoners in Flevoland die hun baan kwijt zijn geraakt vallen niet onder bestaande regelingen en kunnen daarom geen gebruik maken deze scholingsbudgetten.

Een Flevolands scholingsfonds kan bijdragen aan een duurzaam perspectief voor werkzoekenden. Vanuit het Rijk wordt al langere tijd ingezet op een Leven Lang Ontwikkelen. Met alle mbo en hbo-instellingen in Flevoland heeft inmiddels een gesprek plaatsgevonden en vanuit alle instellingen is aangegeven dat men bereid is mee te denken over het uitbreiden van het scholingsaanbod naar meer doelgroepen, het inspelen op de vraag vanuit deze groepen en het vergroten van de kansen op de arbeidsmarkt en het inspelen op ontwikkelingen in kansrijke sectoren.

Het Flevolands scholingsfonds moet een aanvulling zijn op bestaande scholingsbudgetten; uitgangspunt moet zijn dat bij het beschikbaar stellen van middelen van het Flevolands scholingsfonds eerst gekeken wordt of er een voorliggende voorziening is waar gebruik van gemaakt wordt. Van alle betrokken partijen wordt een bijdrage aan het Flevolands scholingsfonds verwacht. De Flevolandse bijdrage aan het scholingsfonds zal maximaal € 1 mln. bedragen en zal worden gedekt uit het Coronanoodfonds. Daartoe wordt € 1 mln. vanuit de Algemene reserve overgebracht naar de bestemmingsreserve Economisch programma. Uit laatstgenoemde bestemmingsreserve zal de Flevolandse bijdrage, op basis van een nadere uitwerking met de betrokken partijen, beschikbaar worden gesteld.

HUMAN CAPITAL AGENDA (CORONA-EFFECT)

Veel ZZP-ers en werknemers met tijdelijke contracten hebben de afgelopen maanden hun baan verloren. Uit de cijfers van het UWV blijkt dat de ook verhoudingsgewijs veel jongeren onder de 27 jaar in Flevoland hun baan verloren hebben. De verwachting voor het derde en vierde kwartaal 2020 is dat, ondanks de crisismaatregelen vanuit het Rijk, nog meer mensen hun baan zullen verliezen. Ook zullen meer mensen instromen in de bijstand. Daarnaast heeft de crisis ook gevolgen voor stageplaatsen en praktijk(ervarings)plaatsen. Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB) heeft voor Flevoland berekend dat er het komende studiejaar minimaal zo'n 100 stageplaatsen te weinig zijn voor mbo-studenten. Om in te spelen op deze ontwikkelingen kunnen de volgende maatregelen genomen worden:

- **MKB-deal**
Scholing, werving en inzet van accountmanagers van deelnemende partners om het kleine MKB (2-10 werknemers) te ondersteunen bij al hun vraagstukken en specifiek hun vraagstukken in het kader van de Corona-crisis (variërend van HRM, financiën tot digitalisering);
- **Taskforce digitalisering (klein) MKB**
Kleine MKB-ers ondersteunen bij het digitaliseren/digitaliseringsvraagstukken.
De ontwikkelingen op het gebied van ICT/technologie gaan razendsnel en ondernemers en personeel moeten hierin mee kunnen. Ondernemers kunnen m.b.v. vouchers ICT-studenten (hbo/mbo) inzetten voor hun digitaliseringsvraagstukken;
- **Organiseren stageplekken, werkervaringsplaatsen, onderzoekopdrachten en begeleiding.**
Door de huidige Corona-crisis kunnen veel studenten geen stage lopen en ook is het aantal (onderzoeks)opdrachten afgenomen. Ook voor werkzoekenden zullen er voldoende werkervaringsplekken beschikbaar moeten zijn. Er moet actief overleg plaatsvinden met werkgevers/organisatie om voldoende (groeps)plekken te genereren en begeleiding. Hier is extra menskracht voor nodig, waar de provincie ook (deels) aan bij zou kunnen dragen.

Voorstel

Voorgesteld wordt om als oormerk in de Brede Bestemmingsreserve een bedrag te reserveren van € 525.000, waarmee de voorgestelde maatregelen die inspelen op de huidige economische ontwikkelingen als gevolg van de Corona-pandemie uitgevoerd kunnen worden. Een definitief voorstel zal nog aan u worden voorgelegd.

FINANCIERING & SUPPORT (CORONA-EFFECT)

Voor deze programmalijn wordt vooral gekeken naar de financierings- en supportbehoefte bij ondernemers in Flevoland waar de noodmaatregelen vanuit het Rijk in het kader van de Corona-crisis en het huidige economische instrumentarium van de provincie niet in voorziet. Het betreffen vooral middellange termijnmaatregelen die passen bij de lange termijn transitie binnen Flevoland naar een weerbaarder ecosysteem.

De verwachting is dat bedrijven gedurende langere tijd moeite zullen hebben om financiering aan te boren in deze crisistijd. Signalen uit de markt geven aan dat er vooral een sterke behoefte is aan financieringsmiddelen die relatief snel beschikbaar zijn en door ondernemers snel ingezet kunnen worden om een effect te creëren. Hierbij kan o.a. gedacht worden aan de volgende type maatregelen:

- **Maatregelen die bedrijvigheid bij start-ups en scale-ups stimuleren, vooral om innovaties tot een proof-of-concept fase te brengen.** Hierbij kan gedacht worden aan een combinatie van inkomensondersteuning en een converteerbare lening, waarmee deze kwetsbare groep ondernemers de stap kunnen maken naar bestaand instrumentarium. Deze innovatieve ondernemers zijn de groeibedrijven van de toekomst en het vullen van de regionale innovatiefunnel is van cruciaal belang voor groei van deze bedrijven en de Flevolandse economie. Vooral in crisistijd zijn banken en andere financiers huiverig om in te stappen in deze hele vroege fase financiering en ligt er een taak weggelegd voor de regionale overheden om dit te doen, vanuit regionale kennis;
- **Innovatiesubsidie die ondernemers stimuleert om juist in deze crisistijd te gaan investeren.** Waarbij de subsidie omgezet wordt in een lening indien de innovatie binnen 2 - 3 jaar een positieve cashflow oplevert. Deze maatregel kan bijv. worden ingezet op innovatieprojecten die bijdragen aan vergroening/verduurzaming van de Flevolandse economie en die bijv. een grotere toepasbaarheid hebben dan alleen de eigen onderneming;

- Tijdelijk uitbreiding van de capaciteit van de Groeimakelaar en Business Development activiteiten van Horizon. Hiermee wordt het mogelijk om te voorzien in de toenemende vraag van ondernemers in crisistijd naar ondersteuning op o.a. het gebied van business case ontwikkeling, financiering en (om)scholing/training. Vanwege het tijdelijke crisiskarakter en om snel impact te kunnen genereren is het wenselijk dat Horizon hier professionals voor inhuurt die reeds brede ervaring hebben op deze terreinen.

Voorstel

Voorgesteld wordt om als oormerk in de Brede Bestemmingsreserve een bedrag te reserveren van € 2.275.000, waarmee de voorgestelde maatregelen die inspelen op de huidige economische ontwikkelingen als gevolg van de Corona-pandemie uitgevoerd kunnen worden. Een definitief voorstel zal nog aan u worden voorgelegd.

VRIJVAL OORMERK COMPOWORLD

In 2020 heeft de provincie de stichting Compoworld en de stichting Innovatiecluster Noordoostpolder uitgedaagd om innovatieve projecten voor te bereiden in goed overleg met Flevolandse ondernemers en kennisinstellingen. Beide organisaties zijn hier niet in geslaagd en zullen derhalve geen verzoek om een incidentele subsidie meer bij de provincie indienen.

Voorstel

Voorgesteld wordt om het restantoormerk "Composietencluster" ad € 150.000 binnen de Brede Bestemmingsreserve te laten vrijvallen ten gunste van het ongeoormerkte deel binnen deze bestemmingsreserve. Dit heeft geen begrotingsmutatie tot gevolg.

VERVALLEN OORMERK RISICO GELDLENING SPIROCAN

Binnen de Brede bestemmingsreserve is een risico-oormerk opgenomen van € 1,5 mln. dat verband houdt met een te verstrekken lening aan Spirocan. Naar huidige inzichten is het niet noodzakelijk dit oormerk te handhaven. Het voorstel is dan ook om dit oormerk te laten vrijvallen binnen de Brede bestemmingsreserve waardoor incidentele begrotingsruimte wordt vrijgespeeld. Mocht in de toekomst blijken dat het opnemen van een risico-oormerk alsnog noodzakelijk wordt, dan zal een nieuw voorstel worden gedaan en zal worden bezien of dat dan tot een eventuele versterking van de Algemene reserve dient te leiden, als onderdeel van het totale risicoprofiel en de aanwezige weerstandscapaciteit.

Voorstel

Voorgesteld wordt het in de Brede Bestemmingsreserve aangehouden oormerk "Spirocan" ad. € 1,5 mln. te laten vervallen ten gunste van het ongeoormerkte deel van voornoemde bestemmingsreserve. Dit heeft geen begrotingsmutatie tot gevolg.

3.2 Gebiedsopgaven

AMSTERDAM LELYSTAD AIRPORT : LUCHTHAVENFONDS

In de Samenwerkingsovereenkomst Luchthavenfonds is door de provincie een bedrag van € 550.000 ter beschikking gesteld voor de versterking van de leefbaarheid, duurzaamheid en economische netwerkvorming van de luchthavenomgeving. De samenwerkingsovereenkomst eindigde van rechtswege op 30 juni 2020, maar is verlengd tot en met 30 juni 2023. Mede als gevolg van de uitgestelde openstelling van Lelystad Airport is niet het volledige bedrag besteed tijdens de oorspronkelijke looptijd van de Samenwerkingsovereenkomst.

Met de huidige toekenningen verwachten wij dat tot en met 2020 in totaal € 289.000 wordt besteed, waarvan circa € 79.000 in 2020. Het bedrag in de begroting 2020 is nu nog € 112.000, wat op basis van de huidige prognose met € 33.000 kan worden verlaagd. De eind 2020 resterende middelen bedragen dan € 261.000 (€ 550.000 minus € 289.000).

Voorstel

Voorgesteld wordt om het resterende budget voor het Luchthavenfonds van € 261.000, binnen het oormerk van de reserve Zuiderzeelijn, beschikbaar te stellen tot en met 30 juni 2023.

AMSTERDAM LELYSTAD AIRPORT (AANVULLING LUCHTHAVENFONDS)

Lelystad Airport, provincie Flevoland en gemeente Lelystad hebben gezamenlijk het Luchthavenfonds opgericht. Het doel van dit fonds is om duurzaamheid, leefbaarheid en economische ontwikkeling op en rond de luchthaven te stimuleren. In juni 2017 zijn provincie Flevoland, Lelystad Airport en gemeente Lelystad een samenwerkingsovereenkomst aangegaan, waarin onder andere afspraken staan om gezamenlijk financiële middelen bijeen te brengen (Luchthavenfonds) voor bovengenoemde doelstelling. Deze samenwerkingsovereenkomst eindigde van rechtswege op 20 juni 2020, maar is als gevolg van de uitstel van de

opening van Lelystad Airport en het belang van zorgvuldig omgevingsmanagement met drie jaar verlengd tot 30 juni 2023.

De doelen van het Luchthavenfonds passen goed in de doelen en ambities uit het coalitieakkoord, waaronder het bewaken van een goede inpassing in de Flevolandse leefomgeving en het ondersteunen van de ambitie om uit te groeien tot duurzaamste luchthaven van Europa. Als gevolg van het uitstel van de opening zijn aanvullende middelen nodig voor een goed omgevingsmanagement en de duurzame ontwikkeling van de luchthaven. Reeds ingezette projecten en processen om een goede inpassing in de leefomgeving te bewaken vragen om extra inzet en verwachte opbrengsten blijven uit, waardoor langer subsidie nodig is. Daarbij zijn ook nieuwe aanvragen gericht op een goede inpassing van de leefomgeving te verwachten. Tegelijkertijd vraagt het ook meer tijd en inspanning om samenwerkingspartners in innovatie- en duurzaamheidsprojecten betrokken en gemotiveerd te houden, omdat met het uitstel van opening van Lelystad Airport ook de gebiedsontwikkeling vertraging oploopt. Tot slot doen zich ook nieuwe kansen voor, bijvoorbeeld omdat nieuwe Europese subsidies beschikbaar komen.

Van de door de provincie beschikbaar gestelde € 550.000 voor het Luchthavenfonds, is € 289.000 tot en met 2020 besteed en € 236.000 reeds geoormerkt. Dit betekent dat de afgelopen jaren gemiddeld € 175.000 per jaar is uitgegeven. De verwachting is dat de benodigde bijdrage per jaar tot eind 2022 iets lager zal liggen, namelijk € 125.000 per jaar, omdat niet voor alle al lopende activiteiten extra financiering nodig is en een aantal van de activiteiten ook al is afgerond.

Voorstel

Voorgesteld wordt om voor een aanvulling van de beschikbare middelen in het Luchthavenfonds een oormerk van € 250.000 op te nemen binnen de Brede Bestemmingsreserve.

AMSTERDAM LELYSTAD AIRPORT (PROCESGELD)

Voor de jaren 2021-2024 verwachten wij meer inzet te moeten doen op omgevingsmanagement en het toekomstbestendig maken van Lelystad Airport (LA). Dit omdat het zeer waarschijnlijk is dat er na opening van LA veel vragen en processen op gang komen die nu nog niet te voorzien zijn. Dit kan variëren van omgevingsmanagement, extra monitoringvragen en bijdragen voor maatregelen die onze doelen raken. De inschatting is dat er jaarlijks € 100.000 aanvullend procesgeld nodig is.

Voorstel

Het budget voor procesgeld Lelystad Airport met € 100.000 per jaar te verhogen, ten laste van de reserve procesgeld gebiedsontwikkeling. Voor 2022 en verdere jaren zal dat in die jaarbegrotingen worden verwerkt.

FLEVOKUST HAVEN - ONDERZOEK EN OPZETTEN HAVENBEDRIJF

Flevokust Haven is inmiddels in bedrijf en gemeente Lelystad is aan het werk met de grondexploitatie voor het binnendijkse bedrijventerrein. Met deze ontwikkelingen willen beide organisaties onder andere de duurzame economische groei in de regio versterken en de lokale economie en werkgelegenheid stimuleren. Gezamenlijk wordt onderzocht of het oprichten van een havenbedrijf daartoe bijdraagt en op welke wijze optimale samenwerking bereikt kan worden.

Daarvoor is het nodig om een budget voor procesgeld te hebben, onder andere voor het verkrijgen van extern bedrijfskundig en juridisch advisering.

Voorstel

Een budget voor procesgeld beschikbaar te stellen van in totaal € 150.000 ten laste van de reserve procesgeld gebiedsprogramma's, verdeeld over de jaren 2020 en 2021.

VRIJVAL OORMERK LANDZIJDIGE ONTSLUITING FLEVOKUST HAVEN

Binnen de brede bestemmingsreserve is nog een vrij beschikbaar bedrag geoormerkt van € 2,2 mln. voor de landzijdige ontsluiting van Flevokust Haven. Op korte termijn wordt geen omvangrijk beroep op dit oormerk verwacht. Om die reden wordt voorgesteld dit oormerk met € 1,8 mln. te verlagen om daarmee ruimte vrij te spelen voor andere voorstellen uit deze Najaarsnota waarvan de urgentie hoger is.

Voorstel

Het binnen de Brede bestemmingsreserve opgenomen oormerk voor de landzijdige ontsluiting van Flevokust Haven te verlagen met € 1,8 mln.

MSNF

In december 2019 heeft de Raad van State het inpassingsplan voor de MSNF vernietigd. In 2020 werken wij aan een nieuw inpassingsplan en zal de aanbesteding voor de bouw van de haven verder worden voorbereid. Voor deze processen verwachten wij in totaal € 200.000 incidenteel budget nodig te hebben in 2020.

Voorstel

Het budget voor procesgeld MSNF in 2020 met € 200.000 te verhogen, ten laste van de reserve procesgelden gebiedsontwikkeling. Het totale budget voor 2020 is daarmee € 275.000.

MITC

De planning van het programma wordt bepaald op basis van de afspraken die zijn gemaakt tussen de RDW en Schiphol Group over de grondverwerving van de huidige RDW locatie nabij Lelystad Airport. Door het jaar uitstel van de opening van Lelystad Airport zijn de afspraken nog niet sluitend. In 2020 is door de provincie extra inzet gepleegd op het onderbouwen van de meerwaarde van locatie Marknesse voor de ontwikkeling van een MITC in relatie tot andere (smart mobility) clusters in Nederland. De uitkomsten hiervan zijn van meerwaarde geweest voor de onderhandeling met de Schiphol Groep en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat over de grondverwerving van de huidige RDW locatie nabij Lelystad Airport.

Daarnaast is ingezet op het onderdeel talentontwikkeling (human capital) en hebben meerdere gesprekken plaatsgevonden met onderwijsinstellingen. MITC Marknesse kan een regiofunctie vervullen voor MBO en HBO opleidingen gericht op (smart) mobility. De al in Marknesse gevestigde NLR en Duits Nederlandse Windtunnel (DNW) werken al samen met meerdere (Nederlandse) universiteiten.

De provincie zorgt samen met gemeente Noordoostpolder voor de planologisch-juridische inpassing. Hiertoe is in het vierde kwartaal van 2019 opdracht verstrekt aan een bureau voor het opstellen van het bestemmingsplan en bijbehorende onderzoeken. Het streven is, gegeven de ambitieuze planning, om in het eerste half jaar van 2021 een onherroepelijk bestemmingsplan te hebben. Dit heeft als gevolg gehad dat het juridisch-planologisch proces op onderdelen is versneld. Daarnaast zijn tijdens het planologische proces meerdere aanvullende onderzoeken uitgevoerd, als gevolg van externe factoren zoals de wijzigingen rondom stikstof (o.a. aantal Aerius berekeningen), landschappelijke inpassing, een vliegroute voor vleermuizen en nader onderzoek naar aanleiding van inspraakreacties.

De samenwerking van de partners van het MITC krijgt nu steeds meer vorm. Dit blijkt onder meer uit de afspraken om gezamenlijk financiële middelen beschikbaar te stellen voor branding en publiciteit. Dit is belangrijk voor de doorontwikkeling van het MITC en de realisatie van een krachtig, breed cluster van bedrijven en onderzoeks- en onderwijsinstellingen.

In de begroting 2020 is een budget van € 100.000 voor procesgeld opgenomen, voor het gebiedsprogramma Mobiliteit en Infrastructuur Testcentrum (MITC). Voor het streven naar een tijdige realisatie van MITC Marknesse verzoeken we het MITC procesgeld in 2020 incidenteel te verhogen naar € 250.000.

Voorstel

Het MITC procesgeld in 2020 incidenteel te verhogen met € 150.000 ten laste van de reserve procesgelden gebiedsontwikkeling.

REGIODEAL NOORDELIJK FLEVOLAND

In de begroting van 2020 is rekening gehouden met een ontvangst voor het deel 'IJsselmeervisserij' van het Rijk. Het betreft een bedrag van € 5,0 mln. wat is bestemd voor de provinciale bijdrage in een regeling voor de verduurzaming van de IJsselmeervisserij. Omdat de rijksregeling nog niet gereed is heeft het ministerie van LNV in overleg met de provincie besloten de middelen door te schuiven naar 2022 of direct toe te kennen aan het fonds wat de regeling zal financieren.

In 2020 is de 'clusterregeling innovatie MCU' vastgesteld. De volledige bijdrage van € 0,75 mln. uit het programma Regio Deal Noordelijk Flevoland is beschikbaar gesteld aan de uitvoeringsorganisatie. In de begroting was nog rekening gehouden met een gedeeltelijke betaling in 2022, die nu niet meer nodig is.

Voorstel

De begrote inkomsten voor de IJsselmeervisserij, evenals de daaraan gerelateerde storting in de reserve RegioDeal, voor 2020 tot en met 2022 in totaal met € 5,0 mln. te verlagen.

De begrote onttrekking aan de reserve Regio Deal in 2022 met € 0,25 mln. te verlagen, zodat het beschikbare budget in de reserve overeenkomt met de afspraken uit de Regio Deal. Het beschikbare (meerjarige) budget blijft hiermee € 2,5 mln.

VRIJVAL COALITIEAKKOORD 2019-2023, JAARSCHIJF 2024

In 2023 vinden er verkiezingen plaats voor Provinciale Staten. Dan zal er een nieuw Coalitieakkoord worden opgesteld. Dit houdt in dat 2023 in beginsel het laatste jaar is waarin een aantal intensivering van het huidige Coalitieakkoord van toepassing zijn. Dit is reeds aangekondigd in de Perspectievenbrief 2020-2024.

Voorstel

Voorgesteld wordt het budget MKB cofinanciering Topsectoren (€ 500.000) in 2024 vrij te laten vallen ten gunste van de structurele begrotingsruimte.

EFFECTEN OP DE PROGRAMMABEGROTING

Binnen de lasten en baten van bovengenoemde programmaonderdelen rapporteren wij de onderstaande begrotingswijzigingen voor jaren 2020 en volgende. Deze wijzigingen zijn hierboven inhoudelijk toegelicht.

Programma 3: Economie	bedragen x € 1.000; - = voordeel				
	2020	2021	2022	2023	2024
Luchthavenfonds	-33	261	0	0	0
Amsterdam Lelystad Airport	0	100	0	0	0
Flevokust Haven	50	100	0	0	0
MSNF	200	0	0	0	0
MITC	150	0	0	0	0
Regiodeal bijstellen ontvangsten	-2.000	-2.000	-1.250	0	0
Vrijval topsectoren MKB cofin Coalitieakkoord (2019-2023)	0	0	0	0	-500
Totaal	-1.633	-1.539	-1.250	0	-500
Reserves & Voorzieningen					
Reserve: Algemene reserve	-1.000	0	0	0	0
Reserve: Regiodeal Noordelijk Flevoland	2.000	2.000	1.250	0	0
Reserve: Zuiderzeelijngelden	33	-261	0	0	0
Reserve: Procesgelden gebiedsontwikkeling	-400	-200	0	0	0
Reserve: Economie	1.000	0	0	0	0
Totaal	1.633	1.539	1.250	0	0
Mutatie begrotingssaldo	0	0	0	0	-500

NB:

Daarnaast oormerken wij de volgende bedragen binnen de Brede Bestemmingsreserve. Hiervoor zullen nader uitgewerkte voorstellen aan uw Staten worden voorgelegd.

Oormerk	BBR
Human Capital Agenda Klimaatopgave *	120
House of Skills *	100
Human Capital Agenda (Corona effect)	525
Financiering & Support (Corona effect)	2.275
Luchthavenfonds *	250

bedragen x € 1.000

Programma 4 : Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige samenleving

4.1 Recreatie en Toerisme

CORONANOODFONDS RECREATIE & TOERISME

De gastvrijheidssector is zwaar getroffen door de getroffen maatregelen om verspreiding van het Corona virus tegen te gaan. Binnen het onderdeel Recreatie & Toerisme zijn 2 zaken ten laste van het Coronanoodfonds gebracht:

- Tegemoetkoming gastvrijheidssector in extra kosten inzake toepassingen maatregelen:
Er is een tijdelijke subsidieregeling opgesteld waarbij ondernemers in de gastvrijheidssector een tegemoetkoming kunnen aanvragen voor de kosten voor aanpassingen in bedrijf en bedrijfsvoering inzake het gastvrij kunnen ontvangen van inwoners en bezoekers (€ 350.000). Tevens is € 50.000 beschikbaar gesteld voor de uitvoeringskosten van deze regeling.
- Hersteloffensief vrijetijdsector door extra zichtbaarheidscampagnes:
Er is € 100.000 beschikbaar gesteld vanuit het Noodfonds ten behoeve van extra promotieactiviteiten en campagnes gericht op bezoekers die er in het najaar en de herfstvakantie even uit willen. Met deze extra zichtbaarheid zetten we ons in voor een verantwoord en veilig (vraag)herstel van de vrijetijdsector van Flevoland.

Voorstel

De hierboven beschreven inzet van middelen uit het Coronanoodfonds te verwerken in de begroting 2020, ten laste van de Algemene reserve (de door Provinciale Staten aangewezen dekking voor uitgaven uit het Coronanoodfonds).

SCHEPSWRAKMARKERINGEN EN BIJBEHORENDE INFORMATIEVOORZIENING

De bestaande scheepswrakmarkeringen (de palen) zijn na bijna 15 jaar aan het einde van hun levensduur. Er is in 2019 een verzoek bij de provincie binnen gekomen om de bestaande palen te vervangen. Uitgaande van de huidige digitale en multimediale mogelijkheden en de kaders die gesteld zijn binnen het erfgoedprogramma en de nota Recreatie & Toerisme qua beleving is geconcludeerd dat fysieke markeringen alleen niet voldoende beleving bieden en dat het van groot belang is dat er een koppeling wordt gemaakt tussen de markeringen in het veld en het achterliggende verhaal, die op verschillende plekken in Flevoland en op digitale wijze verteld wordt. Er moet verder nagedacht worden over de locaties, het aantal markeringen enerzijds en de vindbaarheid van de achterliggende consistente informatie anderzijds. Online informatievoorziening is hierbij een belangrijke drager. Op dit moment zijn er verschillende Flevolandse organisaties op individuele basis met scheepswrakken bezig maar is de informatievoorziening erg versnipperd. In 2020 kunnen we door een betere samenwerking tussen verschillende betrokken partijen (o.a. Landschapsbeheer Flevoland, Batavialand en Visit Flevoland) te gaan faciliteren, bijdragen aan de uitvoering van het initiatief. Hiermee draagt het bij aan de ambitie uit het Erfgoedprogramma dat Flevoland landelijk bekend zal staan als dé provincie van de scheepswrakken. Daarnaast zullen De scheepswrakken van Flevoland ook invulling geven aan de flevolandse programmering van het themajaar Ode aan het Landschap (2021); de scheepswrakken, verscholen in het land(schap) geven Flevoland een unieke positionering tijdens dit nationale themajaar.

Voorstel

Om de bestaande scheepswrakmarkeringen te vervangen is in 2021 € 100.000 nodig. Voorgesteld wordt een oormerk in de Brede Bestemmingsreserve aan te brengen ter dekking van deze kosten. Een definitief voorstel zal nog aan u worden voorgelegd.

TOERISTISCHE BELEVING VAN VERGANE SCHEPEN

In het Beleidsplan Toerisme & Recreatie Flevoland is met programmalijn 4 de ambitie uitgesproken om Flevolandse monumenten meer beleefbaar te maken. Naast de promotie en de ontwikkeling van vrijetijdproducten en -voorzieningen wordt ingezet op een toeristische beleving bij monumenten en/of erfgoed items die het Verhaal van Flevoland zo goed vertellen. Hiervoor is in 2019 een aanzet gemaakt met het project Vergane Schepen waarbij de unieke verhalen rondom de circa 10 scheepswrakken die Flevoland rijk is onder de aandacht gebracht worden bij nationale en internationale bezoekers middels belevingsproducten. Er is gezamenlijk met o.a. de gemeenten, landschapsbeheer en de diverse waterlijncorons van Flevoland nagedacht en een projectplan ontwikkeld om bij een aantal scheepswrakken, die als steppingstones tussen de verschillende bezienswaardigheden kunnen fungeren, een toeristische beleving toe te voegen. De bezoeker wordt uitdaagt meer te weten te komen over het Verhaal van Flevoland, de voormalige zuiderzeebodembodem en de vele scheepswrakken die naar nog aanwezig zijn door middel van een fysieke verhalenmast in het landschap en een virtuele (augmented reality) beleving die daar aan toegevoegd kan worden. Binnen de Brede bestemmingsreserve is een oormerk van € 80.000 beschikbaar voor de recreatieve benutting van monumenten. Dit voorstel past daarbinnen.

Voorstel

Om een begin te kunnen maken met de verhaalmasten van het Vergane Schepen project is in 2020 een bedrag van € 20.000 benodigd; voor het vervolg wordt € 60.000 onttrokken in 2021. De dekking hiervan vindt plaats uit een bestaand oormerk binnen de Brede bestemmingsreserve.

4.2 Cultuur en Erfgoed

FAIR PRACTICE CODE PODIUMKUNSTEN

In lijn met de landelijke ontwikkeling is binnen het onderdeel Instrumentarium van de Cultuurnota 2021-2024, de Fair Practice code opgenomen. Op 19 februari 2020 informeerde minister van Engelshoven de kamer naar aanleiding van de analyse Gevolgen van de toepassing van de Fair Practice Code, een analyse van de meerjarig gesubsidieerde instellingen en festivals, uitgevoerd door Strategies in Regulated Markets (SiRM). De gevolgen van deze code zal ook haar impact hebben op de fragiele infrastructuur van Flevoland. Op basis van de analyse van SiRM dient het budget voor podiumkunsten met 10% te worden verhoogd voor de Fair Practice Code binnen Flevoland; dit komt neer op een structurele verhoging van € 55.000 per jaar vanaf 2021. Dit zal ten laste van de begrotingsruimte moeten worden gebracht.

Voorstel

Voor toepassing van de fair Practice Code binnen Flevoland wordt voorgesteld vanaf 2021 € 55.000 per jaar te dekken uit de structurele begrotingsruimte.

IMPULS BEHEER EN ONDERHOUD LANDSCHAPSKUNSTWERKEN

De landschapskunstwerken van Flevoland zijn nationaal en internationaal hét visitekaartje van Flevoland als het gaat om beeldende kunst. Een aantal oudere werken is toe aan grondig herstel en bij een aantal plekken waar de omgeving sterk veranderd is, is er behoefte om de inrichting te herzien, om de ontvangst en beleving voor het publiek te verbeteren. Met het oog op het themajaar Ode aan het Landschap en met oog op de Floriade 2022 (waarbij we het publiek ook de provincie in willen trekken) en het belang van deze kunstwerken als collectie voor het nieuwe Kunstmuseum Flevoland voor grootschalige kunst in Almere, is het wenselijk dat een eenmalige grootschalige verbeteringslag aan de Collectie Landschapskunst mogelijk wordt gemaakt. Hiermee wordt de beleving van de afzonderlijke kunstwerken en de collectie als geheel vergroot. De grootschalige verbeteringslag is de basis voor het maken van verdere afspraken over regulier beheer en onderhoud dat de verantwoordelijkheid is van de eigenaren (gemeenten en landschapsbeheerders), zoals afgesproken in het coalitieakkoord. Bij het uitwerken van het plan wordt voor de artistieke inhoud Stichting Land Art Flevoland betrokken. Naast de provinciale bijdrage van € 500.000 worden eigenaren, terreinbeheerders en cultuurfondsen verzocht bij te dragen aan deze eenmalige impuls. De provinciale bijdrage kan deels ten laste worden gebracht van het Fonds voor artistieke en culturele ontwikkeling (€ 250.000) en dient deels ten laste te komen van de begrotingsruimte (€ 250.000).

Voorstel

Voorgesteld wordt een oormerk aan te brengen binnen de stelpost Nieuw beleid in 2021 en 2022 van € 125.000 per jaar voor de impuls beheer en onderhoud landschapskunstwerken. De overige € 250.000 kan ten laste worden gebracht van het Fonds voor artistieke en culturele ontwikkeling. Een definitief voorstel zal nog aan u worden voorgelegd.

CULTUREEL EVENEMENT

In de huidige *cultuurnota Typisch Flevoland, net even anders, 2017-2020* was twee keer de organisatie van een evenement Cultuur & Techniek voorzien. De eerste versie hiervan vond plaats in 2018 in het kader van 100 jaar Zuiderzeewet in het Waterloopbos. De tweede editie was voorzien voor 2020. Door de Coronacrisis en de gevolgen die dit heeft op de organisatie van evenementen, kan dit evenement dit jaar helaas geen doorgang vinden. Daarom stellen we voor het evenement door te schuiven naar 2021. We zullen als randvoorwaarde voor de organisatie stellen dat het evenement 'coronaproof' moet zijn. Daarnaast is het streven het evenement te laten aansluiten bij het themajaar van het NBTC - Ode aan het Landschap. Voor het cultureel evenement is € 150.000 beschikbaar binnen de Brede Beleidsreserve

Voorstel

Het voor 2020 geplande evenement Cultuur & Techniek (en de daarvoor beschikbare middelen in de Brede bestemmingsreserve) door te schuiven naar 2021.

ERFGOEDPROGRAMMA

In het Erfgoedprogramma is de ambitie uitgesproken om de taken van het Steunpunt Archeologie en Monumenten Flevoland op een alternatieve wijze uit te voeren. Na evaluatie is inmiddels gebleken dat het niet haalbaar is om het steunpunt in 2020 af te bouwen en de steunpunttaken anders in te richten. Wij stellen

daarom voor om het SAMF nog tot en met 2021 op de huidige wijze door te zetten. Daarvoor is een aanvullend bedrag nodig in 2021. Vanwege de coronacrisis hebben een aantal publieksactiviteiten in 2020 niet plaatsgevonden en kan een bedrag van € 90.000 worden overgeheveld naar de post Kwaliteitsborging in 2021.

Voorstel

De in 2020 niet bestede middelen voor het Erfgoedprogramma (€ 90.000) door te schuiven middels de reserve doorgeschoven activiteiten naar 2021 ten gunste van het budget voor Kwaliteitsborging.

IMPULS KLASSIEKE MUZIEK

Sinds 2015 investeert de provincie in de Impuls Klassieke Muziek, een gezamenlijk initiatief van de Organisatie Oude Muziek en diverse Flevolandse instellingen en festivals om hoogwaardige klassieke concerten tegen lage entreprijzen aan te bieden. In 2019 liep de investeringsimpuls Klassieke Muziek 2015-2019 ten einde. Het vervolg ziet op de voortzetting van het huidige beleid, de verdere professionalisering van de Flevolandse makers en het beschikbaar houden van dit aanbod voor inwoners van Flevoland en daarbuiten. De voortzetting sluit aan bij de cultuurnota 2021-2024, waarin ook de regeling is benoemd.

Daarnaast is in het coalitieakkoord 2019-2023 aangegeven dat we in deze periode de culturele infrastructuur en het cultureel erfgoed verder ontwikkelen en ontsluiten om zo bij te dragen aan de Flevolandse identiteitsontwikkeling en onderlinge verbondenheid tussen Flevolandse.

De investeringsimpuls Klassieke muziek draagt daar volop bij aan de Flevolandse culturele infrastructuur. Voor de toekomst (vanaf 2021) is uitgegaan van het bedrag zoals oorspronkelijk voor de investeringsimpuls was toegekend; € 80.000 per jaar. Dit zal ten laste van de begrotingsruimte worden gebracht

Voorstel

Voor continuering van de investeringsimpuls Klassieke muziek vanaf 2021 € 80.000 per jaar beschikbaar stellen ten laste van de begrotingsruimte.

WATERLOOPBOS

De bestemmingsreserve Monumentenzorg wordt gevoed uit de rijksmiddelen Restauratie Rijksmonumenten gematched met provinciale middelen en zijn onder andere bedoeld voor grootschalige en complexe restauraties van gebouwde Rijksmonumenten, niet zijnde woonhuizen. Er is een aanvraag binnengekomen van Natuurmonumenten voor het baggeren van de hoofdwateraanvoersloten en de restauratie van het model Maasvlakte in het Waterloopbos (€ 442.000). De besluitvorming heeft zoals aangekondigd in de Perspectievenbrief 2020-2024 reeds plaatsgevonden.

Voorstel

Het gehonoreerde subsidie te dekken uit de reserve monumentenzorg voor een bedrag van € 442.000. De reserve Monumentenzorg biedt hiervoor voldoende ruimte.

RESTAURATIE TONG VAN LUCIFER

In februari 2020 is het kunstwerk op de Knardijk door aanhoudende storm zwaar beschadigd geraakt. Vanuit veiligheidsoverwegingen en om verdere schade aan het kunstwerk te voorkomen, is het kunstwerk verwijderd en getransporteerd naar een provinciale opslag. Uit een inspectie door de erven van de kunstenaar is gebleken dat de interne constructie van het kunstwerk in zijn geheel vervangen moet worden. Daardoor zal tevens de helft van het koperdraden omhulsel opnieuw gemaakt moeten worden. De totale kosten voor reparatie en terugplaatsen worden geraamd op ca. € 125.000 (excl. BTW). Daar komen nog extra kosten bij voor advies en deskundige begeleiding tijdens het herstel/restaurator) en mogelijk voor opslag. In de Statenvergadering d.d. 22 april 2020 is motie 7 (Groen Links/CDA) aangenomen om aanvullend onderzoek te doen naar de reparatie van het kunstwerk en her- of verplaatsing. Deze extra kosten (advies, deskundige begeleiding en onderzoek verplaatsing) worden geraamd op € 75.000 euro. De totale kosten worden daarmee geraamd op € 200.000

Voorstel

Voor de opslag, advies, begeleiding van - en het restaureren van de schade aan het provinciaal kunstwerk de Tong van Lucifer en het onderzoek ten behoeve van verplaatsing in 2021 € 200.000 beschikbaar te stellen ten laste van de begrotingsruimte.

BATAVIALAND

In het coalitieakkoord is een PM-post opgenomen t.b.v. Batavialand. Uit de uitwerking, onder meer door de toezichthouder, volgt dat om bedrijfsvoering duurzaam te versterken vanaf 2021 structureel een verhoging van de bijdrage van € 300.000 noodzakelijk is.

In het coalitieakkoord wordt ook de benoeming van Batavialand tot Nationaal Scheepsarcheologisch depot als doel genoemd. Dit vraagt (binnen de in het coalitieakkoord genoemde PM-post) een investering van zowel het rijk als de provincie, waarbij het rijk met name het depot zal financieren en de provincie de publieke toegankelijkheid van het depot. Het Rijk is nu aan zet voor de aanwijzing tot Nationaal Scheepsarcheologisch

depot. De hoogte van de financiering van het Rijk, nu en op termijn, is mede afhankelijk van de ambitie van de provincie en Batavialand. Dit zal ook lobby-inzet vanuit de provincie betekenen. Daarnaast zal ook Batavialand vanwege de Corona crisis structureel aanpassingen moeten maken om bezoekersaantallen op peil te kunnen houden en moeten investeren in voorzieningen om deze Coronaproof te maken. Ten behoeve van de verdere uitbouw tot scheepsarcheologisch depot en investeringen is een incidentele bijdrage benodigd van € 2 miljoen in 2021.

Voorstel

Voor versterking van de bedrijfsvoering van Batavialand vanaf 2021 binnen de stelpost Nieuw Beleid een jaarlijks bedrag te oormerken van € 300.000 en daarnaast in 2021 een incidenteel bedrag van € 2,0 mln. te oormerken binnen de Brede Bestemmingsreserve voor de verdere uitbouw tot scheepsarcheologisch depot en investeringen in het Coronaproof maken. Een definitief voorstel zal nog aan u worden voorgelegd.

EENZAAMHEID

Veel onderdelen die onder preventie en positieve gezondheid vallen zijn door de Coronacrisis in een vernieuwd daglicht gekomen. Waar er vanuit de landelijke overheid al aandacht was voor kijken naar gezondheid en gedrag in plaats van ziekte en zorg, heeft de Coronacrisis voor een nieuw perspectief gezorgd in de samenleving. Eén van de onderwerpen die in zowel de landelijke, regionale als lokale Coronamonitor en rapportages naar voren komt is het thema eenzaamheid. De intelligente 'lockdown' had als consequentie dat veel (kwetsbare) inwoners zijn vereenzaamd. In verzorgingshuizen was bezoek niet meer welkom, uit voorzorg gingen (klein)kinderen niet meer bij hun grootouders op bezoek en voor inwoners die geen risico wilde lopen, was naar buiten gaan geen optie. Het gevolg hiervan was afscheiding van de samenleving en een toename van eenzaamheid. Voor individuele inwoners kan, ook voor jongeren, het wegvallen van een sociaal netwerk en de afname van (mentale) gezondheid grote gevolgen hebben, zoals een afname van (economische) weerbaarheid en welbevinden. Voor de samenleving als geheel kan dit een negatieve spiraal opleveren in een toch al onzeker arbeidsmarkt en economische situatie.

Vanuit het programma Krachtige Samenleving zien we toegevoegde waarde om een bijdrage te leveren aan de aanpak van dit maatschappelijke vraagstuk. Corona laat zien dat eenzaamheid een hardnekkig probleem is dat alleen nog maar groter is geworden. Om dit probleem aan te kunnen pakken is er behoefte aan nieuwe regionale aanpakken en pilots. Een goede plek waar dit ontwikkeld en uitgezet kan worden is binnen het programma WEL in Flevoland (preventie en positieve gezondheid). Hiervoor kan de aanpak in de gemeente Lelystad als voorbeeld dienen, maar wordt er ook gekeken naar wat er landelijk rondom dit thema ontwikkeld wordt. Op basis van een regionale en landelijke analyse zullen één of meerdere pilot(s) worden opgezet die in de regio uitgerold kunnen worden

Voorstel

Vanuit het Coronamaatregelenpakket wordt een eenmalige extra inzet op het thema eenzaamheid voorgesteld. Hiervoor is geen ruimte binnen het huidige programma Krachtige Samenleving. Voorgesteld wordt om € 200.000 binnen de Brede Bestemmingsreserve te oormerken voor het thema eenzaamheid in 2021 en 2022.

CMO

Met de programmatische uitwerking van de opgave Krachtige Samenleving wordt er ook een andere inzet van de provinciale steunfunctie Centrum voor Maatschappelijke Ontwikkeling (CMO) Flevoland gevraagd. Van belang is dat de activiteiten van CMO bijdragen aan het realiseren van de doelen van Krachtige Samenleving en dat CMO in het netwerk van betrokken partners en overheden een 'spin in het web' functie kan vervullen. De in het Coalitieakkoord 2019 - 2023 benoemde evaluatie van CMO is inmiddels uitgevoerd door Berenschot en in het voorjaar 2020 geaccordeerd door Gedeputeerde Staten. De belangrijkste conclusie van deze evaluatie was, dat CMO voor de provincie een belangrijke uitvoeringsorganisatie voor het programma Krachtige Samenleving kan zijn als er een transitie (inhoudelijk en organisatorisch) plaatsvindt. Daarvoor doorlopen CMO en provincie een gezamenlijk traject om het subsidiekader, rollen, verantwoordelijkheden en taken op de nieuwe situatie in te richten. Doel is om de beschikbare middelen, capaciteit en expertise zo effectiviteit mogelijk te benutten en waar nodig aan te passen op nieuwe situatie. Dit wordt vastgelegd in een Meerjarenplan, dat inmiddels vrijwel is afgerond.

Voor het succes van Krachtige Samenleving is aanpassing van de bestaande subsidierelatie met CMO een belangrijke voorwaarde. Daarvoor hebben we gezamenlijk uitgangspunten en doelen geformuleerd en een procesaanpak voor de komende transitieperiode. Het doorlopen van deze transitie vraagt echter extra middelen. Een dergelijke bijdrage aan een door de provincie gesubsidieerde organisatie is in lijn met de eerdere bijdragen aan de Horizon en Sport Service Flevoland.

De totale kosten volgens het transitieplan CMO worden geraamd op € 355.000 voor de jaren 2020 en 2021. Daarvan draagt CMO zelf een bedrag bij van in totaal € 135.000. De bijdrage voor de provincie is dan € 220.000. Naast deze bijdrage is een bedrag van € 50.000 voor 2021 nodig om het opdrachtgeverschap richting CMO (met name de subsidierelatie) opnieuw in te richten.

De reeds gemaakte afspraken en uitgezette lijnen voor Krachtige Samenleving maken dat er in die begroting voor die periode beperkt ruimte zit. Voor het jaar 2020 is een bedrag van € 75.000 beschikbaar gesteld vanuit het Fonds Krachtige Samenleving voor deze CMO transitie, zodat er aanvullend een bedrag nodig is van € 195.000 aan extra provinciale middelen voor:

- De doorontwikkeling van de CMO werkorganisatie gericht op de uitvoering van Krachtige Samenleving;
- Een bijdrage in de personele transitie van CMO, en
- Het opdrachtgeverschap richting CMO intern bij de provincie goed inrichten.

Voorstel

Een aanvullend bedrag van € 195.000 beschikbaar te stellen voor het transitieplan CMO en dit bedrag vanuit de Brede Bestemmingsreserve toe te voegen aan de Bestemmingsreserve Krachtige Samenleving, waarbij € 50.000 voor 2020 direct op de begroting wordt gezet.

ONTWIKKELEN EN UITVOEREN PROGRAMMALIJN TOEKOMSTBESTENDIGE GEZONDHEIDSZORG

Vanaf oktober 2018 is n.a.v. het faillissement van de IJsselmeerziekenhuizen toekomstbestendige gezondheidszorg als nieuwe programmalijn toegevoegd aan Krachtige Samenleving. Dit op basis van een unaniem aangenomen motie op 25 oktober 2018 waarin de staten pleitten voor continuïteit van zorg en het maatschappelijk belang van een ziekenhuis voor Lelystad en de regio. En het college opriepen zich daar actief voor in te zetten, zowel binnen in Flevoland als in Den Haag.

Binnen de in het coalitieakkoord beschikbaar gestelde middelen (€ 1 miljoen) voor de opgave is Krachtige Samenleving zijn voor de programmalijn Toekomstbestendige Gezondheidszorg beperkte middelen en interne capaciteit beschikbaar. In totaal € 250.000 voor de periode 2020 - 2023. Voor 2020 heeft de provincie toezeggingen gedaan, o.a. voor ondersteuning van de Zorgtafel en enkele initiatieven in het verlengde hiervan, en daarvoor verplichtingen aangegaan. In dit jaar valt ook het besluit over de continuering van de Zorgtafel in 2021 e.v. en de rol, positie van de provincie daarbij. De voorbereidingen hiervoor zijn opgestart, ondanks de corona crisis, en de provincie ambieert een actieve bijdrage in de 'kwartiermakersfase' in het najaar. Voor de extra inzet in 2020 is eenmalig een bedrag van € 50.000 uit de exploitatiebegroting ter beschikking gesteld. Dit is aangevuld met € 100.000 uit het budget vanuit het coalitieakkoord, zodat in 2020 éénmalig een budget van € 150.000 beschikbaar is. Voor 2021 e.v. wordt, gezien de beschikbare middelen, ingestoken op een basis scenario waarvoor € 50.000 aan dekking beschikbaar is per jaar.

Het basis scenario bestaat uit:

- Deelname aan de zorgtafel, maar geen coördinerende of trekkersrol;
- Lichte facilitering van de zorgtafel, bijv. door beschikbaar stellen van vergaderruimte;
- Ondersteuning Flevolandse Patiëntenfederatie, en mogelijk
- Coördinatie inbreng vanuit de overheden, afhankelijk van afspraken met gemeenten hierover

Het voorstel is om voor Toekomstbestendige Gezondheidszorg extra middelen beschikbaar te stellen voor een plus scenario met een hoger ambitieniveau. Veel inwoners in Flevoland zijn na het faillissement van de IJsselmeerziekenhuizen (2018) geconfronteerd met een 'uitgekleed' zorgaanbod. Door concentratie van complexe ziekenhuiszorg buiten Flevoland heeft een aanzienlijk deel van de inwoners ook te maken met langere reistijden. Overheden en zorgpartijen hebben de handen in elkaar geslagen om de regionale en lokale gezondheidszorg (deels) te herstellen en stabiliseren. Maar er is meer nodig. Gezien het belang van gezondheid als het gaat om brede welvaart in dit gebied moet in Flevoland de stap gezet worden naar het ontwikkelen van een toekomstbestendige zorginfrastructuur met een aanbod dat past bij de behoefte van inwoners. Deze transitie vraagt, ook tegen de achtergrond van landelijke ontwikkelingen, om een lange termijn perspectief voor de opgaven in Flevoland. De huidige coronapandemie onderstreept het belang van adequate gezondheidszorg en laat naast een aantal kansen ook de zwakke plekken binnen het stelsel zien.

Alhoewel de provincie geen wettelijke taak heeft op dit terrein, kan zij juist vanwege haar onafhankelijke positie in deze transitieperiode een actieve, faciliterende rol vervullen. Provincie en gemeenten willen samen optrekken om afstemming en samenwerking tussen gezondheidsstelsel en sociaal domein te verbeteren; bijvoorbeeld op het gebied van preventie.

Het plus scenario heeft als vertrekpunt dat het sociaal maatschappelijk belang van toegankelijke en bereikbare zorg voor de inwoners van Flevoland en het economisch belang van deze sector (o.a. werkgelegenheid, vestigingsklimaat) een stimulerende en coördinerende rol van de provincie vraagt, waarvoor meer capaciteit en middelen nodig zijn. Aandachtspunten daarbij zijn:

- Belangen van inwoners en zorgpersoneel centraal;
- Herstel en versterking van zorgvoorzieningen en structurele verankering daarvan;
- Maatschappelijk verantwoord zorgaanbod (nabij en beschikbaar);
- Rekening houden met kansen en bedreigingen vanuit de coronacrisis;
- Openbaar en transparant proces Zorgtafel met een goede balans tussen overheden, zorgverzekeraar en zorgaanbieders
- Communicatie over voortgang, bevordering maatschappelijk draagvlak en werken aan herstel van vertrouwen in regionale zorg.

Op dit moment spreken de partijen aan de Zorgtafel Flevoland over voortzetting van de Zorgtafel. Dit proces is door de impact van corona op de zorgsector vertraagd. Afhankelijk van of en hoe de Zorgtafel wordt voortgezet, kunnen we bezien welke rol voor de provincie passend zou zijn.

Voorstel

Voor een plusscenario gezondheidszorg in 2021-2023 een eenmalig bedrag van € 600.000 te oormerken binnen de Brede bestemmingsreserve. Op basis van de uitkomst over het vervolg van de Zorgtafel zal het college een voorstel voorleggen aan provinciale staten over de wijze en intensiteit van de provinciale betrokkenheid op dit thema. Op basis van de besluitvorming over dit voorstel kan het geormerkte bedrag vanuit de Brede Bestemmingsreserve worden toegevoegd aan de Bestemmingsreserve Krachtige Samenleving of (deels) vrijvallen.

INZET CORONA NOODFONDS CULTUUR

De coronacrisis heeft de culturele sector hard getroffen. Het Coronanoodfonds is ingesteld voor uitgaven die direct cofinanciering genereren en/of urgent en direct noodzakelijk zijn. Voor de culturele sector is een totaal bedrag van € 965.000 ten laste van het Coronanoodfonds gebracht. Dit bedrag is verdeeld over de verschillende covid-19 regelingen Cultuur:

- Regeling waarmee gesubsidieerde culturele instellingen een tegemoetkoming kunnen aanvragen voor kosten voor noodzakelijke aanpassingen aan producties als gevolg van de Coronamaatregelen (€ 150.000);
- Regeling waarbij amateurkunstverenigingen een tegemoetkoming kunnen aanvragen voor het doen van aanpassingen in het kader van de 1,5 meter afstandsmaatregel (€ 50.000).
- Cofinancieringsregeling voor (film)theaters en musea in Flevoland, onder de voorwaarde dat de gemeente eenzelfde bedrag ter beschikking stelt voor de coronaschade van de betreffende instelling (€ 500.000). Op basis van 50% gemeentelijke en provinciale cofinanciering kon een instelling vervolgens tot 11 juli jl. een beroep doen op de matchingsregeling van OCW 'Regeling aanvullende ondersteuning culturele en creatieve sector COVID-19' die wordt uitgevoerd door de rijkscultuurfondsen.

Aan museum Batavialand - dat structureel alleen rijks- en provinciale subsidie ontvangt - wordt in het kader van de provinciale cofinancieringsregeling € 215.000 beschikbaar gesteld ter bestrijding van de coronaschade. Dit gebeurt in de vorm van kwijtschelding van huur en is in de begroting van de provincie verwerkt onder programma 7.

Proceskosten

Voor het snel opstellen, openstellen, bekendmaken en uitvoeren van de verschillende ondersteuningsregelingen is € 50.000 beschikbaar gesteld ten laste van het Coronanoodfonds.

Voorstel

De hierboven beschreven inzet van middelen uit het Coronanoodfonds te verwerken in de begroting 2020, ten laste van de Algemene reserve (de door Provinciale Staten aangewezen dekking voor uitgaven uit het Coronanoodfonds).

EFFECTEN OP DE PROGRAMMABEGROTING

Binnen de lasten en baten van bovengenoemde programmaonderdelen rapporteren wij de onderstaande begrotingswijzigingen voor jaren 2020 en volgende. Deze wijzigingen zijn hierboven inhoudelijk toegelicht.

Programma 4: Aantrekkelijk Flevoland & Krachtige Samenleving		bedragen x € 1.000; - = voordeel				
	2020	2021	2022	2023	2024	
Corona Noodfonds: extra inzet vrijetijdssector	100	0	0	0	0	
Corona Noodfonds: Gastvrijheidssector	400	0	0	0	0	
Corona Noodfonds: ondersteuning culturele infrastructuur	750	0	0	0	0	
Toeristische beleving vergane schepen	20	60	0	0	0	
Fair Practice Code	0	55	55	55	55	
Cultureel evenement	-150	150	0	0	0	
Ergoedprogramma	-90	90	0	0	0	
Impuls Klassieke Muziek	0	80	80	80	80	
Waterloopbos	265	177	0	0	0	
Restauratie Tong de Lucifer	0	200	0	0	0	
CMO	50	0	0	0	0	
Totaal	1.345	812	135	135	135	
Reserves & Voorzieningen						
Reserve: Algemene reserve	-1.250	0	0	0	0	
Reserve: Monumentenzorg	-265	-177	0	0	0	
Reserve: Brede Bestemmingsreserve	-65	-210	0	0	0	
Reserve: Krachtige Samenleving	145	0	0	0	0	
Reserve: Doorgeschoven activiteiten	90	-90	0	0	0	
Totaal	-1.345	-477	0	0	0	
Mutatie begrotingssaldo	0	335	135	135	135	

NB:

Daarnaast oormerken wij de volgende bedragen binnen de stelpost Nieuw Beleid dan wel Brede Bestemmingsreserve. Hiervoor zullen nader uitgewerkte voorstellen aan uw Staten worden voorgelegd.

Oormerk binnen de stelpost Nieuw Beleid	2020	2021	2022	2023	2024
Impuls beheer en onderhoud landschapskunstwerken	0	125	125	0	0
Batavialand (Maritiem archeologisch depot)	0	300	300	300	300

bedragen x € 1.000

Oormerk	BBR
Scheepswrakmarkeringen	100
Krachtige samenleving: Zorgtafel	600
Eenzaamheid *	200
Batavialand (Maritiem archeologisch depot)	2.000

bedragen x € 1.000

Programma 5 : Energie, duurzaamheid en milieu

5.3 Milieu: lucht, bodem, geluid

OMGEVINGSDIENST OFGV

In de ontwerpbegroting 2021 en de meerjarenraming 2022-2024 van de Omgevingsdienst OFGV wordt uitgegaan van een hogere provinciale bijdrage dan de provincie Flevoland heeft begroot. Dit is een gevolg van de herijking van de Kostprijsystematiek (KPS) voor de periode 2021-2023 (€ 80k) en de index voor loon- en prijsstijging (€ 70k). Met de KPS wordt de kostenverdeling tussen de partners in overeenstemming gebracht met de werkzaamheden die voor de verschillende partners worden uitgevoerd. Voor het begrotingsjaar 2021 vraagt dit een aanvulling van € 150.000. In de voorliggende drie jaren heeft de provincie meer diensten afgenomen wat deze verhoging verklaart. Op grond hiervan dient het budget voor de Omgevingsdienst OFGV te worden verhoogd met in totaal € 150.000 in 2021.

Met de KPS wordt de kostenverdeling tussen de partners in overeenstemming gebracht met de werkzaamheden die voor de verschillende partners worden uitgevoerd. Voor het begrotingsjaar 2021 vraagt dit een aanvulling van € 150.000. Op grond van het bovenstaande dient het budget voor de Omgevingsdienst OFGV te worden verhoogd met in totaal € 150.000 in 2021.

Voorstel

De bijdrage voor de OFGV is in 2021 € 150.000 hoger dan verwacht. Dit zal ten laste van de begrotingsruimte worden gebracht.

IMPULS OMGEVINGSBELEID

Momenteel loopt het programma Impuls Omgevingsveiligheid (2015-2020). Dit is een provinciaal programma ter versterking van de uitvoering van externe veiligheidstaken. Voor de uitvoering van dit programma wordt door het Rijk, via de provincies, jaarlijks een bijdrage beschikbaar gesteld aan de uitvoeringsorganisaties. Voor 2020 is de Rijksbijdrage vastgesteld op maximaal € 64.000. Dit bedrag, dat als decentralisatie-uitkering via het Provinciefonds wordt uitgekeerd, is nog niet opgenomen in de begroting 2020. Daarnaast treedt de provincie Zuid-Holland op als intermediair (voor de administratieve- en financiële afhandeling) tussen de provincies en het Rijk voor het deelprogramma. Hiervoor ontvangt Flevoland een bedrag van € 7.000 via de provincie Zuid-Holland.

De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV) is de organisatie die binnen Flevoland belast is met uitvoering van externe veiligheidstaken. Door de OFGV is een subsidieaanvraag van € 71.000 ingediend bij de Provincie in het kader van de Impuls Omgevingsveiligheid 2020.

Voorstel

De via het Provinciefonds en Provincie Zuid-Holland ontvangen bijdrage in 2020 voor het programma Impuls Omgevingsveiligheid ad. € 71.000 beschikbaar te stellen aan de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek. Deze wijziging is in de financiële tabel van programma 7 verwerkt, onderdeel Provinciefonds.

UITVOERING BODEMTAKEN 2021

In 2021 wordt er door het Rijk geen decentrale bijdrage overgemaakt voor de uitvoering van de provinciale bodemtaken. Deze start weer bij aanvang van de bestuurlijke afspraken bodem met ingang van de inwerkingtreding van de Omgevingswet in 2022.

In de afgelopen 10 jaar heeft de provincie met het programma Duurzaam Gebruik van de Flevolandse Ondergrond (DGO), de vermaatschappelijking van de waarde van de bodem kunnen stimuleren in vele projecten en werd kennis gedeeld in de bodem-community. Tevens hebben we een grote hoeveelheid kennis vergaard en bijeengebracht in de bodematlas. In 2021 is daar geen basis meer voor in het DGO en worden deze taken opnieuw gepositioneerd. Een duurzaam gebruik van de ondergrond en een adequate ordening van de ondergrond wordt echter steeds belangrijker. Ook nemen de wettelijke taken op het gebied van bodem in omvang toe doordat er enerzijds meer maatschappelijke aandacht is voor bodem- en grondwaterverontreiniging door o.a. PFAS, maar ook door de veranderende bevoegdheden onder de Omgevingswet. De provincie draagt de bodemtaken waar het gaat om de vaste grond over aan de gemeenten, maar blijft verantwoordelijk voor bescherming van het grondwater bij bodemverontreinigingen. Dit alles vraagt om aanpassing van het beleid en de regels.

Voorstel

Voor de uitvoering van de bodemtaken (bodemsanering (inclusief grondwaterbeleid, PFAS), warmte-koude-opslag, warme overdracht bodemtaken en bodeminformatie) van het Uitvoeringsprogramma Duurzaam Gebruik Ondergrond in 2021 een bedrag van € 200.000 beschikbaar stellen ten laste van de bestemmingsreserve bodem.

ENERGIE EXPERTISECENTRUM FLEVOLAND (EEF)

Het betreft een subsidie aan de stichting DE-on voor het verstrekken van expertise op het gebied van ontwikkeling van duurzame projecten voor bedrijven, groepen particulieren en gemeenten in de provincie Flevoland. De huidige subsidieregeling loopt af in 2020. Op verzoek van de provincie heeft DE-on een evaluatie van EEF laten uitvoeren door een onafhankelijke partij. Provinciale Staten zijn door een mededeling hierover geïnformeerd (#2669611).

Voor de continuering van EEF in 2021 is het benodigde bedrag € 500.000. Dit bedrag kan gedekt worden uit de reserve duurzame energie. Voor de verlenging van de subsidieregeling na 2021 zal, op basis van een evaluatie, aan uw Staten een voorstel voor de jaren 2022 en 2023 worden gedaan bij een volgende Perspectiefnota.

Voorstel

Voor het vervolg op de EEF-subsidie is voor 2021 een bedrag van € 500.000 nodig. Dit kan gedekt worden uit de reserve Duurzame energie.

REGIONALE ENERGIE STRATEGIEËN

Het Rijk heeft in 2019 via het Provinciefonds een bedrag van afgerond € 840.000 beschikbaar gesteld voor de ondersteuning van het proces van de Regionale Energie Strategieën (RES) in Flevoland. Het is de bedoeling dat Flevoland deze middelen doelgericht inzet voor de definiëring van de RES. De zes gemeenten en het waterschap hebben de provincie opgegeven als ontvangende partij van de rijksbijdrage RES. Dit bedrag is bij het bestemmen van het rekeningresultaat 2019 toegevoegd aan de reserve Duurzame energie. Als provincie brengen wij dit bedrag in drie delen in voor de regionale samenwerking voor de jaren 2021, 2022 en 2023, elk jaar € 280.000 te onttrekken aan de reserve Duurzame energie. Daarnaast brengen de acht deelnemende overheidspartners ook een bedrag in voor het organiseren van een jaarbegroting voor de genoemde jaren. De provinciale bijdrage voor de genoemde jaren wordt ingebracht vanuit de bestaande middelen.

Voorstel

Voor de regionale RES samenwerking in 2021-2023 jaarlijks € 280.000 in te zetten vanuit de bestemmingsreserve Duurzame energie.

SUBSIDIEREGELING TER BEVORDERING VAN CIRCULAIRE ECONOMIE

Door de Coronacrisis hebben wij minder dan gepland kunnen inzetten op het vormen van ketens. Hierdoor zijn wij er ook niet in geslaagd de doelstellingen op het gebied van ketenvorming in Circulaire Economie voor 2020 te behalen. In 2021 willen wij daarom de onderuitputting van 2020 (geraamd op € 300.000) inzetten als extra stimulans voor de Circulaire Economie in Flevoland

Voorstel

De in 2020 niet bestede middelen voor circulaire economie (€ 300.000) via de reserve Doorgeschoven activiteiten in 2021 inzetten als extra stimulans voor de Circulaire Economie in Flevoland.

ACTIEPLAN GELUID/SWUNG

Per 1 oktober 2019 is de subsidieregeling om de geluidwering van woningen te verbeteren ingegaan. Het subsidieplafond voor deze regeling bedraagt voor de periode 1 oktober 2019 tot en met 30 september 2023 € 850.000. In 2020 is er nauwelijks gebruikt gemaakt van de subsidieregeling. Daarom wordt voorgesteld de niet bestede middelen door te schuiven naar 2021. Begin volgend jaar vindt er een evaluatie plaats van de regeling.

Voorstel

Van het beschikbare budget in 2020 voor SWUNG € 590.000 door te schuiven via de reserve Doorgeschoven activiteiten naar 2021.

DUURZAME ENERGIE

Op het budget Opgave Duurzame Energie worden subsidieregelingen (Zon voor asbest en Bevordering Initiatieven Energietransitie) en projecten (Publiekscampagne en Actieplan Het Goede Voorbeeld) verantwoord. De verwachting is dat in 2020 de hiervoor geraamde middelen niet volledig zullen worden besteed. Er zijn minder subsidieaanvragen en de activiteiten van de Publiekscampagne lopen door in 2021. In totaliteit betekent dit dat er lagere uitgaven worden voorzien tot een bedrag van € 400.000 (en een daarmee samenhangende lagere onttrekking aan de bestemmingsreserve Duurzame energie).

Voorstel

Het budget voor Opgave Duurzame energie in 2020 te verlagen met een bedrag van € 400.000 onder gelijktijdige verlaging van de geraamde onttrekking aan de reserve Duurzame energie en het beschikbare budget voor Publiekscampagne € 120.000 door te schuiven naar 2021.

VRIJVAL BUDGET PROVINCIAAL UITVOERINGSPROGRAMMA LEEFOMGEVING (PUL)

De lasten voor Provinciaal Uitvoeringsprogramma Leefomgeving (PUL) vallen lager uit dan begroot. Dit komt met name door een lagere verdeelsleutel IPO en lagere uitgaven voor vergunningverlening, toezicht en handhaving. Daarom wordt voorgesteld om het budget voor PUL af te ramen met € 100.000 ten gunste van de begrotingsruimte 2020.

Voorstel

De in 2020 niet bestede middelen voor het Provinciaal Uitvoeringsprogramma Leefomgeving (PUL) ad. € 100.000) vrij te laten vallen ten gunste van de begrotingsruimte 2020.

DUURZAME INITIATIEVEN

In 2021 willen we werken aan een subsidieregeling om de aanleg van groene daken in Flevoland te stimuleren. Door de realisatie van groene daken aan te jagen wordt bijgedragen aan de werkgelegenheid in Flevoland zoals bedoeld in motie 7, aangenomen bij de besluitvorming over de Perspectievenbrief (24 juni 2020). Daarnaast draagt het bij aan de vergroening van de polder en aan de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's: Op 25 september 2015 zijn door alle lidstaten van de VN de '17 Global Goals for Sustainable Development' oftewel de 'Sustainable Development Goals' (SDG) aangenomen. Deze SDG's zullen tot 2030 de wereldwijde inzet voor duurzame ontwikkeling sturen). Door het aanleggen van groene daken worden er vanuit het duurzaamheidsperspectief diverse belangen gediend:

- Isoleert goed en bespaart daarmee energie en beperkt geluidsoverlast;
- Beperkt de overlast van overtalig regenwater (klimaat adaptief handelen);
- Zuivert water en lucht, draagt bij aan verbetering van luchtkwaliteit en daarmee de volksgezondheid;
- Vergroot de biodiversiteit;
- Brengt natuur in stedelijk gebied;
- Betreft een investering in de regionale economie

Voorstel

Voorgesteld wordt een oormerk aan te brengen binnen de Brede Bestemmingsreserve van € 500.000 voor een subsidieregeling voor de aanleg van groene daken in 2021. Een definitief voorstel zal nog aan u worden voorgelegd.

SCHONE LEEFOMGEVING (DOORSCHUIVEN BUDGET)

In het Coalitieakkoord 2019-2023 is voor de jaren 2020-2023 jaarlijks een bedrag van € 100.000 vrijgemaakt voor de Schone leefomgeving. Het jaar 2020 is met name gebruikt om te verkennen over de invulling van de schone leefomgeving in de komende jaren. De verkenning heeft meer tijd gekost dan gepland en de kosten in 2020 zijn gedekt uit de bestaande middelen.

Voorstel

Het beschikbare budget van € 100.000 binnen de stelpost nieuwe beleid met als oormerk Schone leefomgeving via de reserve Doorgeschoven activiteiten door te schuiven naar 2021.

VRIJVAL POSTEN COALITIEAKKOORD 2019-2023, JAARSCHIJF 2024

In 2023 vinden er verkiezingen plaats voor Provinciale Staten. Dan zal er een nieuw Coalitieakkoord worden opgesteld. Dit houdt in dat 2023 in beginsel het laatste jaar is waarin een aantal intensiveringen van het huidige Coalitieakkoord van toepassing zijn. Zodoende kunnen de budgetten voor schone leefomgeving (€ 0,1 mln.) en maatregelen circulaire economie (€ 0,8 mln.) in 2024 vrijvallen ten gunste van de structurele begrotingsruimte. Dit is reeds aangekondigd in de Perspectievenbrief 2020-2024.

EFFECTEN OP DE PROGRAMMABEGROTING

Binnen de lasten en baten van bovengenoemde programmaonderdelen rapporteren wij de onderstaande begrotingswijzigingen voor jaren 2020 en volgende. Deze wijzigingen zijn hierboven inhoudelijk toegelicht.

Programma 5: Energie, duurzaamheid en milieu		bedragen x € 1.000; - = voordeel				
	2020	2021	2022	2023	2024	
Omgevingsdienst OFGV	0	150	0	0	0	
Bodemtaken	0	200	0	0	0	
Energie Expertisecentrum Flevoland EEF	0	500	0	0	0	
Regionale energiestrategieën	0	279	279	279	0	
Circulaire economie	-300	300	0	0	0	
Actieplan geluid/SWUNG	-590	590	0	0	0	
Duurzame energie	-400	120	0	0	0	
Onderbesteding PUL	-100	0	0	0	0	
Schone leefomgeving	0	100	0	0	0	
Vrijval schone leefomgeving Coalitieakkoord 2019-2023	0	0	0	0	-100	
Vrijval Maatregelen Circulaire Economie Coalitieakkoord 2019-2023	0	0	0	0	-814	
Totaal	-1.390	2.239	279	279	-914	
Reserves & Voorzieningen						
Reserve: Bodem	0	-200	0	0	0	
Reserve: Doorgeschoven activiteiten	990	-990	0	0	0	
Reserve: Duurzame energie	400	-899	-279	-279	0	
Stelpost nieuw beleid (schone leefomgeving)	-100	0	0	0	0	
Totaal	1.290	-2.089	-279	-279	0	
Mutatie begrotingsaldo	-100	150	0	0	-914	

NB:

Daarnaast oormerken wij de volgende bedragen binnen de stelpost Nieuw Beleid dan wel Brede Bestemmingsreserve. Hiervoor zullen nader uitgewerkte voorstellen aan uw Staten worden voorgelegd.

vrijval oormerk	2020	2021	2022	2023	2024
fietspaden (kapitaallasten)	0	-1.038	0	0	0

bedragen x € 1.000

Oormerk	BBR
Duurzame initiatieven	500

bedragen x € 1.000

Programma 6 : Mobiliteit

6.1 Openbaar vervoer

BUSVERBINDING LELYSTAD AIRPORT (HERFASERING LASTEN)

Als gevolg van het uitstel van de opening van Lelystad Airport tot 1 november 2021 dienen de voor de periode 2020 tot en met 2024 begrote exploitatielasten van de busverbinding Lelystad Airport (Airport Express) binnen het bestaand kader opnieuw te worden toegerekend aan begrotingsjaren. Immers, de uitgangspunten waarop de Programmabegroting 2020 was gebaseerd, zijn inmiddels achterhaald.

Voorstel

Voorgesteld wordt het exploitatiebudget 2020 met € 148.500 af te ramen, dat voor € 68.500 wordt doorgeschoven naar 2024 en het restant van de bijstelling ter grootte van € 80.000 te laten vrijvallen ten gunste van de begrotingsruimte.

DERVING OPBRENGSTEN OPENBAAR VERVOER (CORONA-EFFECT)

Provincie Flevoland draagt het risico op het stijgen of dalen van de reizigersopbrengsten binnen de openbaar vervoerconcessie IJsselmond en vergoedt aan de vervoerder een vast tarief voor gereden dienstregelingsuren. Vanwege de reizigersterugval als gevolg van de Corona-pandemie is besloten om de dienstregeling in Flevoland, ingaande 30 maart, wat af te bouwen. Alle kernen in Flevoland zijn bereikbaar gebleven. Ondertussen spraken de vervoerders en decentrale overheden met het rijk over de ontstane situatie en de grote financiële schade door het wegvallen van de reizigersopbrengsten. Dit heeft onder andere geleid tot de afspraken met het rijk dat:

- de provincies aan hun vervoerders de uren die niet gereden zijn door de corona-crisis blijven doorbetalen;
- het rijk een beschikbaarheidsvergoeding van minimaal 93% verstrekt.

In de afgelopen periode zijn steeds meer beperkende maatregelen opgeheven, zo zijn onder andere de scholen weer opengegaan. De vervoerder signaleert na de zomervakantie dat de scholieren weer terugkomen in het OV en dat het herstel zich doorzet. De effecten hiervan zijn terug te zien in het aantal instappers en de daarmee samenhangende reizigersopbrengsten. Beide nemen maandelijks toe, maar vertonen nog wel een afname ten opzichte van dezelfde periode voorgaand jaar. Daarnaast verwacht 28% van de voormalige reizigers als de crisis voorbij is nog steeds minder gebruik te maken van deze vervoersmodaliteit. Dit is het gevolg van blijvend meer thuiswerken, vaker afstandsonderwijs of het maken van een keuze voor bijvoorbeeld fietsen of auto.

De OV-branche verwacht dat er zeker 2 à 3 jaar nodig zal zijn om weer op het niveau van 2019 uit te komen en verder te groeien. Zeker is dat de reizigersaantallen en dus ook de reizigersopbrengsten in 2021 en 2022 niet op het oude niveau zullen liggen.

Aan de uitwerking van de beschikbaarheidsvergoeding wordt momenteel gewerkt. Daarna starten de gesprekken met de vervoerder over de definitieve hoogte van de vergoeding voor de concessie IJsselmond in 2020.

Op Prinsjesdag heeft de regering aangekondigd om ook in 2021 een deel van de verliezen in het openbaar vervoer te compenseren. De randvoorwaarden van deze regeling voor de decentrale overheden en vervoerbedrijven moeten weer worden uitgewerkt. Mogelijk dat in het OV-aanbod gesneden moet worden om de financiële gezondheid van de concessie te verbeteren. Om een inschatting te maken van de financiële tegenvaller over de concessiejaren 2020 tot en met 2022 voor de provincie Flevoland nemen we aan dat het rijk de achterblijvende reizigersopbrengsten aanvult tot het niveau dat 93% van de oorspronkelijk begrote kosten wordt gedekt. Ook nemen we als uitgangspunt dat provincie Flevoland het volledige restant van het risico van de terugvallende reizigersopbrengsten voor haar rekening neemt. Dit leidt voor de jaren 2020 tot en met 2022 tot een financieel risico van € 2,25 miljoen.

Voorstel

Voorgesteld wordt om als oormerk in de Brede Bestemmingsreserve een bedrag te reserveren van € 2,25 miljoen, waarmee de gedurende de periode 2020 tot en met 2022 tegenvallende reizigersopbrengsten (welke niet door het rijk worden gecompenseerd) worden gedekt.

6.2 Ontwikkeling en innovatie mobiliteit

FIETSPADENNETWERK

Ten tijde van de budgettaire actualisatie van het p-MIRT 2019-2022 in december 2019 is gerapporteerd over de vertraagde uitvoering van fietsmaatregelen in 2019. Het budget 2019 is als gevolg daarvan doorgeschoven naar

de begrotingsjaren 2020 en 2021, onder gelijktijdige aanpassing van de onttrekkingen aan de bestemmingsreserve Mobiliteit. Dit is echter onjuist geweest. De onttrekkingen aan de Brede Bestemmingsreserve (oormerk Fietspadennetwerk) hadden hierop aangepast moeten worden en als onttrekking in de jaren 2020 (€ 862.000) en 2021 (€ 511.000) moeten worden begroot. Dit moet worden gecorrigeerd. Deze administratieve mutatie is daarvan de technische uitwerking (budgetneutraal).

Voorstel

Kennisnemen van en instemmen met de bovenbeschreven technische correctie.

VRIJVAL BUDGET REGIEFUNCTIE LUCHTHAVEN

Ten tijde van het opmaken van de jaarstukken 2019 werd bekend dat het restant oormerk in de Brede Bestemmingsreserve met ingang van 2020 niet meer benodigd zou zijn ter dekking van de lasten op het budget Regiefunctie ontsluiting luchthaven. Dit restant is in de jaarrekening 2019 vrijgevallen ten gunste van het ongeoormerkt deel van de Brede Bestemmingsreserve. Deze aanpassing wordt voor de begrotingsjaren 2020 en 2021 in deze Najaarsnota verwerkt door de geraamde budgetten (€ 21.000) af te ramen ten gunste van de Brede bestemmingsreserve.

Voorstel

Kennisnemen van en instemmen met de bovenbeschreven technische correctie.

KAPITAALLASTEN INVESTERINGEN INFRASTRUCTUUR

Op basis van de jaarrekening 2019 en actuele en voortschrijdende inzichten in het verloop van investeringen zijn de kapitaallasten voor 2020 herberekend. Dit leidt tot een aframing in 2020 ter grootte van circa € 0,6 mln. Het voordeel van de lagere kapitaallasten wordt verrekend via de reserve activering vervangingsinvesteringen resp. de reserve dekking afschrijvingslasten. Deze aframing heeft geen gevolgen voor de begrotingsruimte.

VRIJVAL POSTEN COALITIEAKKOORD 2019-2023, JAARSCHIJF 2024

In 2023 vinden er verkiezingen plaats voor Provinciale Staten. Dan zal er een nieuw Coalitieakkoord worden opgesteld. Dit houdt in dat 2023 in beginsel het laatste jaar is waarin een aantal intensiveringen van het huidige Coalitieakkoord van toepassing zijn. Zodoende kan het budget OV kwaliteitsverbetering (€ 150.000) in 2024 vrijvallen ten gunste van de structurele begrotingsruimte. Dit is reeds aangekondigd in de Perspectievenbrief 2020-2024.

EFFECTEN OP DE PROGRAMMABEGROTING

Binnen de lasten en baten van bovengenoemde programmaonderdelen rapporteren wij de onderstaande begrotingswijzigingen voor jaren 2020 en volgende. Deze wijzigingen zijn hierboven inhoudelijk toegelicht.

Programma 6: Mobiliteit	bedragen x € 1.000; - = voordeel				
	2020	2021	2022	2023	2024
Busverbinding Lelystad Airport	-149	0	0	0	69
Kapitaallasten vervangingsinvesteringen	-542	0	0	0	0
Kapitaallasten 2020 ontwikkelinvesteringen	-51	0	0	0	0
Regiefunctie ontsluiting luchthaven	-21	-21	0	0	0
Vrijval OV (kwaliteitsverbetering) Coalitieakkoord 2019-2023	0	0	0	0	-150
Totaal	-763	-21	0	0	-81
Reserves & Voorzieningen					
Reserve: Brede Bestemmingsreserve	-841	-490	0	0	0
Reserve: Mobiliteit	931	511	0	0	-69
Reserve: Dekking afschrijvingslasten	51	0	0	0	0
Reserves: Egalisatie reserve activering vervangingsinvesteringen	542	0	0	0	0
Totaal	683	21	0	0	-69
Mutatie begrotingssaldo	-80	0	0	0	-150

NB:

Daarnaast oormerken wij de volgende bedragen binnen de Brede Bestemmingsreserve. Hiervoor zullen nader uitgewerkte voorstellen aan uw Staten worden voorgelegd.

Oormerk	BBR
Derving opbrengsten OV (Corona effect)*	2.250

bedragen x € 1.000

Programma 7: Vernieuwend bestuur

7.1. Openbaar bestuur

IPO

Als gevolg van een licht verhoogd percentage bijdrage van Flevoland voor de begroting van het IPO stijgen de lasten hiervoor. Dit percentage wordt (mede) bepaald door de hoogte van de Provinciefondsuitkering per provincie. Wijzigingen hierin leiden soms tot een aanpassing in de procentuele bijdrage aan het IPO. Voor Flevoland geldt dat deze van 6,23% (2019) naar 6,45% (2021) gaat. Daarnaast is er een uitzetting van lasten in 2021 die voor een klein deel doorloopt in 2022, als gevolg van beleidsintensivering.

Voorstel

De hogere IPO bijdrage van € 100.000 in 2021, € 50.000 in 2022, € 30.000 in 2023 en 2024 te dekken uit de structurele begrotingsruimte.

VERNIEUWEND INITIATIEF PRIJS

Provinciale Staten hebben op 27 februari 2019 (# 2330575) besloten een Vernieuwend Initiatief Prijs (VIP) als tweejaarlijks terugkerend evenement in te stellen. Zij hebben Gedeputeerde Staten opdracht gegeven om deze namens de provincie Flevoland te organiseren, een reglement uit te werken, een jury samen te stellen en inzendingen uit te vragen. Gedeputeerde Staten hebben in hun vergadering van 22 september 2020 (# 2642395) een Reglement Vernieuwend Initiatief Prijs Flevoland vastgesteld. Dit is een van de stappen waarmee Gedeputeerde Staten uitvoering geven aan de opdracht. Het succes van de prijs vraagt een goede voorbereiding en meer tijd dan voorzien. Daarom is daadwerkelijke uitreiking van de prijs pas in 2021 mogelijk.

Van het beschikbaar budget van € 50.000 zal € 10.000 in 2020 besteed worden voor een goede communicatiestrategie; voorgesteld wordt het restant van € 40.000 door te schuiven naar 2021 voor de kosten met betrekking tot de prijsuitreiking

Voorstel

Van het beschikbare budget van € 50.000 voor de vernieuwend initiatief prijs een bedrag van € 40.000 via de reserve Doorgeschoven activiteiten door te schuiven naar 2021.

7.2 Provinciale Staten

AFREKENING FRACTIEVERGOEDINGEN 2019

Op basis van de geldende Verordening Fractieondersteuning is het voor de Statenfracties niet toegestaan om reserves op te bouwen uit niet bestede fractievergoedingen. Provinciale Staten hebben op 18 december 2019 en 22 april 2020 het Kwartaalverslag respectievelijk Jaarverslag verantwoording fractievergoedingen 2019 vastgesteld en besloten tot terugvordering van de niet bestede fractievergoedingen 2019 over te gaan. Dit leidt tot een voordeel (afwikkelingsverschil) in 2020 van totaal € 116.000, waarvan is besloten dit toe te voegen aan de Algemene Reserve. Deze administratieve mutatie is de technische uitwerking van eerder genomen Statenbesluiten.

Voorstel

Het voordeel ontstaat i.v.m. de afrekening fractievergoedingen 2019 van totaal € 116.000, conform besluitvorming toe te voegen aan de Algemene reserve.

VERGOEDING STATENLEDEN

In de programmabegroting 2020, evenals in de begrotingen vanaf 2017, is het budget ter dekking van de vergoeding van werkzaamheden, onkosten en overige tegemoetkomingen aan de leden van Provinciale Staten per abuis niet geïndexeerd. De leden van Provinciale Staten ontvangen evenwel jaarlijks een geïndexeerde vergoeding, conform de index uit de jaarlijkse circulaire van het ministerie van BZK. Als gevolg daarvan ontstaat in 2020 een overschrijding van het niet-geïndexeerde budget, dat in de programmabegroting 2021 is geïndexeerd naar het nieuwe prijspeil. Met voorgestelde verhoging worden de in de afgelopen vier jaren niet ontvangen indexeringen alsnog aan het budget toegevoegd. Tevens vindt indexering van deze aanvulling met ingang van 2021 plaats.

Voorstel

Het budget vergoeding Statenleden te verhogen met € 66.000 in 2020 en met € 68.000 voor de jaren erna en dit te dekken uit de structurele begrotingsruimte. Op deze stelpost is (na een actualisatie in de Perspectiefnota 2017-2021) nog € 400.000 beschikbaar, gebaseerd op 0,25% van de begrotingsomvang. Bij het opstellen van deze Zomernota was de septembercirculaire Provinciefonds nog niet verschenen. Omdat hierin

naar verwachting een bijstelling van de accessen zal zijn opgenomen alsmede een herberekening van de uitkering uit het BTW compensatiefonds, hebben wij deze stelpost gehandhaafd met het oog op eventuele tegenvallende uitkomsten van de septembercirculaire. Voor het overige zijn er naar huidige inzichten geen onzekerheden die een mogelijk beroep op deze stelpost noodzakelijk maken

FRACTIEONDERSTEUNING

Het budget ter dekking van de lasten voortvloeiend uit de geldende Verordening Fractieondersteuning is in de programmabegroting 2020 gebaseerd op de vergoeding aan 12 fracties. Sinds maart 2019, na de Statenverkiezingen, is het aantal fracties toegenomen tot 13. In voornoemde verordening is een vast budget per fractie en een budget per zetel in Provinciale Staten vastgelegd. De verhoging ten gunste van het budget Fractieondersteuning vindt plaats ten gevolge van de toename van 12 naar 13 fracties in Provinciale Staten. Tevens vindt indexering van deze aanvulling met ingang van 2021 plaats.

Voorstel

Het budget fractieondersteuning structureel m.i.v. 2020 € 17.000 en dit te dekken uit de structurele begrotingsruimte.

ACCOUNTANCY

Na de nieuwe aanbesteding van de accountant, die in 2020 gestart is, is het budget niet langer toereikend. Derhalve wordt het budget structureel met € 20.000 opgehoogd.

Voorstel

De structureel hogere lasten van € 20.000 in verband met de nieuwe accountant m.i.v. 2021 ten laste van de structurele begrotingsruimte te brengen.

7.3 Algemene dekkingsmiddelen & stelposten

PROVINCIEFONDS,

Op basis van de meicirculaire 2020 dient een bijstelling plaats te vinden van de Provinciefondsuitkering voor 2020 en volgende jaren. Deze bijstelling houdt vooral verband met hogere accessen voor de jaren 2020 en volgende ten opzichte van eerdere circulaire. Voor een nadere toelichting op het Provinciefonds wordt verwezen naar bijlage 1: Achtergrond financieel kader 2020-2024 (pagina 51).

Daarnaast is er in 2020 sprake van een lagere decentralisatieuitkering voor de Regiodeal Noordelijk Flevoland (- € 5 mln.) en een hogere decentralisatieuitkering voor Impuls Omgevingsbeleid van € 64.000. De verlaging met € 5 mln. is toegelicht bij het inhoudelijke programma 3 (blz. 28) en de verhoging met € 64.000 is toegelicht bij het inhoudelijke programma 5 (blz. 37).

OPCENTEN MRB

Op grond van het meest recente voertuigenoverzicht (1 juli 2020) is een berekening gemaakt van de opbrengst uit de opcenten motorrijtuigenbelasting. Dat leidt voor 2020 tot een raming die € 0,1 mln. lager is dan waarvan thans in de begroting 2020 is uitgegaan. Het is tot dusverre gebruikelijk om de raming voor het lopend jaar en de volgende begrotingsjaren te baseren op het meest recente voertuigenoverzicht en geen rekening te houden met groei of krimp van het belastbare wagenpark. Deze werkwijze is nu ook gevolgd. Ten opzichte van de ramingen in de ontwerp programmabegroting 2021 is er daardoor sprake van een toename met € 0,4 mln. per jaar vanaf 2021.

Op dit moment lijkt er sprake te zijn van een stabilisatie van het totale aantal auto's, maar is daarbinnen een duidelijke toename te zien van het aantal elektrisch voertuigen (waarover geen opcenten worden ontvangen) ten koste van auto's met fossiele brandstoffen. Vanwege deze ontwikkeling en onzekerheden over het verdere tempo van deze elektrificering en eventuele rijkscompensatie hiervoor, is een meerjarige verhoging van de stelpost onzekerheden doorgevoerd. Hiermee wordt begrotingsruimte gecreëerd om tegenvallende opbrengsten voor de komende jaren (deels) op te vangen.

Voor een nadere toelichting op het onderdeel opcenten MRB wordt verwezen naar bijlage 1: Achtergrond financieel kader 2020-2024 (pagina's 51/52).

STELPOST ONZEKERHEDEN

In de begroting is een meerjarige stelpost onzekerheden opgenomen. Deze is bedoeld om tegenvallers op te vangen die zich voordoen bij begrotingsposten waarvan de ramingen onzeker zijn. Daarbij gaat het primair om de inkomstenramingen (Provinciefonds en opbrengst opcenten MRB). In verband met de onzekerheden die er met name zijn bij de raming van de opcenten MRB (voortgaande elektrificering) is deze stelpost meerjarig verhoogd.

Op deze stelpost is in 2020 nog € 0,8 mln. beschikbaar. In de Perspectievenbrief 2020-2024 was reeds een mogelijke verlaging van deze post met € 0,4 mln. aangekondigd. Naar huidige inzichten zijn er, afgezien van de

hiervoor gerapporteerde problematiek van de elektrische auto's waarvoor een separate toevoeging aan deze stelpost wordt gedaan, geen onzekerheden die een mogelijk beroep op deze stelpost in 2020 noodzakelijk maken. Daarom kan een bedrag van € 0,8 mln. worden afgeraamd.

Voorstel

Voorgesteld om deze post voor 2020 met € 0,8 mln. af te ramen ten gunste van het begrotingsruimte; dit is inclusief de € 0,4 mln., die reeds in de Perspectievenbrief was aangegeven.

DIVIDENDEN

Als gevolg van een lagere winstuitkering over 2019 dan voorgaande jaren en de naar beneden bijgestelde economische verwachtingen van de corona-crisis, dient het begrote rendement in de vorm van dividenden van de BNG structureel naar beneden te worden bijgesteld met 100.000.

Het dividend van Vitens dient eveneens voor 2020 naar beneden toe te worden bijgesteld met € 12.000.

Voorstel

De lagere dividenden van € 112.000 in 2020 en € 100.000 vanaf 2022 ten laste te brengen van de structurele begrotingsruimte.

ONVOORZIEN

De post voor onvoorziene uitgaven kent jaarlijks een omvang van € 150.000. Hiervan is dit jaar nog geen gebruik gemaakt. Ook in voorgaande jaren is deze post niet nodig gebleken. In de praktijk blijkt dat er voldoende andere dekkingsmogelijkheden zijn, zodat een beroep op de post onvoorzien achterwege kan blijven.

Voorstel

Voorgesteld om deze post voor 2020 af te ramen naar nihil ten gunste van het begrotingsruimte.

AANZUIVEREN ALGEMENE RESERVE

De zogeheten weerstandsratio is gedaald tot circa 0,7 en ligt daarmee onder de door Provinciale Staten vastgestelde bandbreedte (tussen 1,1 en 2,0). Dit wordt met name veroorzaakt door het besluit tot de instelling van het Corona Noodfonds (€ 4 mln.) alsmede de actualisatie van de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de Programmabegroting 2021. Door nu een toevoeging te doen van € 4 mln. aan de Algemene reserve, wordt de weerstandsratio weer teruggebracht op circa 1,1.

Voorstel

Voorgesteld wordt om € 4 mln. over te hevelen vanuit de Brede Bestemmingsreserve naar de Algemene reserve.

7.4 Bedrijfsvoering

PERSONEEL EN ORGANISATIE

Als gevolg van aanpassingen van de sociale premies en franchises, zijn de ramingen voor salarislasten structureel bijgesteld met € 80.000.

Voorstel

Voorgesteld wordt het salarisbudget 2020 e.v. te actualiseren aan de aanpassingen van de sociale premies en franchises (€ 80.000) en dit te dekken uit de stelpost loon- en prijscompensatie. De dan nog resterende ruimte op de stelpost loon- en prijscompensatie voor 2020 kan dan vrijvallen (€ 33.000).

INFORMATIEVOORZIENING EN -STRATEGIE

De steeds verdergaande digitalisering heeft een forse impact op de overheid en dus ook op de provincie Flevoland. In 2020 wordt het programma Meerjaren Aanpak Bedrijfsvoering (MAB) afgerond en afgesloten; hiermee is het fundament gelegd voor een toekomst-vaste informatievoorziening in Flevoland. Voor de komende periode (2021-2024) is een nieuwe Informatiestrategie vastgesteld; deze geeft via 6 thema's (data, dienstverlening, informatiebeheer, bedrijfsvoering, digitale innovatie en medewerkers) verdere invulling aan de noodzakelijke ontwikkelingen en behoeften van de provincie Flevoland op IV-gebied. De hiermee gemoeide structurele kosten bedragen € 500.000 vanaf 2021. Daarbij wordt maximaal ingezet op interprovinciale samenwerking; met name bij digitale innovatie kunnen we veel van andere provincies leren en daarmee koste besparen en risico's beperken. Een deel van de hiervoor benodigde middelen (€ 135.000) betreft een reeds gemaakte afspraak met IPO voor de bijdrage aan de digitale omgeving van de Omgevingswet (DSO). Het overige deel wordt ingezet voor beleidstoepassingen, waarbij het verwerven, verwerken en het gebruik van data voor het realiseren van maatschappelijke opgaven een belangrijk speerpunt is. In de strategie is er ook aandacht

voor de impact van de digitale toepassingen op zowel burgers als medewerkers; investeringen in kennis en competenties zijn hiervoor essentieel. Een ander speerpunt is het informatiebeheer. Nieuwe wetgeving (waaronder de Wet Open Overheid) op dit gebied hebben potentieel grote impact op de werkprocessen en de digitale toepassingen van de overheden en dus ook de provincie Flevoland. De omvang hiervan is echter nog onduidelijk en worden nog onderzocht; daarom zijn de hiermee samenhangende extra middelen nog niet opgenomen in de meerjarenraming.

Voorstel

Voorgesteld wordt om vanaf 2021 ten laste van de begrotingsruimte € 135.000 beschikbaar te stellen voor de bijdrage aan de digitale omgeving van de Omgevingswet (DSO). Daarnaast wordt voorgesteld binnen de stelpost Nieuw Beleid een oormerk voor informatiestrategie aan te brengen van € 365.000 per jaar vanaf 2021.

KAPITAALGOEDEREN INFORMATIEVOORZIENING

In de voorgaande 5 jaren is minder geïnvesteerd in kapitaalgoederen informatievoorziening dan geraamd. Daarentegen zijn er hogere exploitatielasten uit bijvoorbeeld cloudtoepassingen en projectkosten. De geraamde kapitaallasten worden daarom verlaagd ten gunste van de exploitatielasten.

Voorstel

De kapitaallasten informatievoorziening met € 211.000 verlagen ten gunste van de exploitatielasten.

FACILITAIRE ZAKEN

Verhuur NLE

Als gevolg van de Coronacrisis is het museum Batavialand enige tijd gesloten geweest, waardoor de stichting Batavialand inkomsten is misgelopen. De provincie Flevoland komt de stichting tegemoet met een huurverlaging.

Voorstel

Voorgesteld om de gedeerde huurinkomsten NLE (€ 343.000) te dekken uit lagere kapitaallasten (€ 128.000) binnen het product Facilitaire Zaken en voor het restant gebruik te maken van het Corona Noodfonds (€ 215.000).

Facilitaire lasten

Mede als gevolg van Corona is er een lagere realisatie in een aantal facilitaire lasten zoals de kosten voor gas, water en licht, drukwerk en Traffic Management. In totaal kan hier door € 0,25 mln. worden afgeraamd op de facilitaire budgetten.

Voorstel

Voorgesteld wordt om € 250.000 in 2020 af ramen op de facilitaire budgetten en dit ten gunst van de begrotingsruimte te laten komen.

ACTIEPLAN HET GOEDE VOORBEELD - VERDUURZAMEN LICHT PROVINCIEHUIS

Bij de verbouwing van het provinciehuis is een volledig overgang gemaakt naar duurzame verlichting. De lasten worden gedekt uit de bestemmingsreserve Duurzame energie. Het betreffend bedrag wordt toegevoegd aan de voorziening Niet-jaarlijks onderhoud Provinciehuis waaruit de lasten in eerste instantie zijn betaald.

Voorstel

Het geormerkte bedrag van € 157.000 uit de reserve duurzame energie toe te voegen aan de voorziening Niet-jaarlijks onderhoud Provinciehuis.

7.5 Reserves

RESERVE DOORGESCHOVEN ACTIVITEITEN

Bij de bestemming van het rekeningresultaat 2019 zijn middelen toegevoegd aan de bestemmingsreserve doorgeschoven activiteiten ten behoeve van doorlopende projecten in de bedrijfsvoering. Doordat binnen de begroting 2020 dekking kan worden gevonden voor een deel van deze doorlopende projecten uit 2019, kan een bedrag van € 250.000 binnen de reserve Doorgeschoven activiteiten vrijvallen.

Voorstel

Voorgesteld wordt € 250.000 van de reserve Doorgeschoven activiteiten vrij te laten vallen ten gunste van de begrotingsruimte.

EFFECTEN OP DE PROGRAMMABEGROTING

Binnen de lasten en baten van bovengenoemde programmaonderdelen rapporteren wij de onderstaande begrotingswijzigingen voor jaren 2020 en volgende. Deze wijzigingen zijn hierboven inhoudelijk toegelicht.

Programma 7: Vernieuwend bestuur		<i>bedragen x € 1.000; - = voordeel</i>				
	2020	2021	2022	2023	2024	
IPO / Bij12	0	100	50	30	30	
Vernieuwend Initiatief Prijs Flevoland	10	40	0	0	0	
Afrekening fractievergoedingen 2019	-116	0	0	0	0	
Vergoedingen Statenleden	66	68	68	68	68	
Fractieondersteuning	17	17	17	17	17	
Accountant	0	20	20	20	20	
Impuls Omgevingsbeleid	64	0	0	0	0	
Provinciefonds	1.440	-1.914	-1.535	-816	-125	
Opcenten MRB	100	-400	-400	-400	-1.000	
Stelpost onzekerheden incl MRB onzekerheid	-682	848	1.987	2.533	2.858	
Dividend BNG en Vitens	112	100	100	100	100	
Onvoorzien	-150	0	0	0	0	
Stelpost Loon- en prijscompensatie	-33	0	0	0	0	
Informatietrategie DSO	0	135	135	135	135	
Verhuur NLE	215	0	0	0	0	
Facilitaire lasten	-250	0	0	0	0	
Totaal	793	-986	442	1.687	2.103	
Reserves & Voorzieningen						
Reserve: Algemene reserve	2.741	0	0	0	0	
Reserve: Brede Bestemmingsreserve	-2.840	0	0	0	0	
Reserve: Regiodeal Noordelijk Flevoland	-5.000	0	0	0	0	
Reserve Doorgeschoven activiteiten	-210	-40	0	0	0	
Reserve: Duurzame energie	-157	0	0	0	0	
Voorziening: NJO provinciehuis	157	0	0	0	0	
Stelpost nieuw beleid (Vernieuwend initiatief prijs)	-50	0	0	0	0	
Totaal	-5.359	-40	0	0	0	
Mutatie begrotingssaldo	-4.566	-1.026	442	1.687	2.103	

NB:

Daarnaast oormerken wij de volgende bedragen binnen de stelpost Nieuw Beleid. Hiervoor zullen nader uitgewerkte voorstellen aan uw Staten worden voorgelegd.

Oormerk binnen de stelpost Nieuw Beleid	2020	2021	2022	2023	2024
Informatiestrategie excl DSO *	0	365	365	365	365
Nieuw College	0	0	0	0	2.000

bedragen x € 1.000

Bijlage 1: Achtergrond financieel kader 2020-2024

Deze bijlage bevat de actualisatie van het financiële perspectief 2020-2024 ten opzichte van de in juni 2020 vastgestelde Perspectievenbrief 2020-2024. De uitkomsten hiervan zijn opgenomen in hoofdstuk III van deze Najaarsnota.

1. Inleiding

Er is een actualisatie gemaakt van het financiële perspectief voor de komende jaren. Daarbij is de in juni 2020 vastgestelde Perspectievenbrief 2020-2024 als vertrekpunt gehanteerd. Vervolgens is bezien welke nieuwe inzichten er zijn die van materiele invloed zijn op het in de Perspectievenbrief geschetste financiële perspectief, zoals:

- de ontwikkeling van het Provinciefonds;
- de ontwikkeling van de belastingcapaciteit;

In deze actualisatie is rekening gehouden met de ontwikkelingen in het Provinciefonds t/m de meicirculaire 2020 en het voertuigenoverzicht van het CBM van 1 juli 2020 voor de opcenten MRB. Er is uiteraard sprake van een momentopname. Zo kan bijvoorbeeld de septembercirculaire Provinciefonds 2020 het thans geschetste beeld weer veranderen.

Het primaire doel van deze actualisatie van het financiële perspectief 2020-2024 is om een actueel inzicht te verschaffen in de financiële mogelijkheden voor de komende jaren. Op basis van deze inzichten is de Najaarsnota 2020 opgesteld.

2. Voornaamste conclusies financieel perspectief 2020-2024

In onderdeel 3 van deze bijlage is de actualisatie van het financiële perspectief voor de komende jaren verder uitgewerkt. De voornaamste conclusies die op basis hiervan kunnen worden getrokken zijn:

A: structurele begrotingsruimte

Op grond van de Perspectievenbrief 2020-2024 was er sprake van een (structurele) begrotingsruimte, vooral als gevolg van een hogere Provinciefondsuitkering door hogere accessen en de relatief sterke bevolkingsgroei die in Flevoland boven het landelijk gemiddelde lag. Wel diende een deel van die begrotingsruimte te worden gebruikt om de verwachte hogere loon- en prijsontwikkelingen op te vangen.

De actualisatie op grond van de meicirculaire 2020 en het voertuigenoverzicht MRB per 1 juli 2020 leidt tot een gunstiger beeld voor de jaren 2020-2022, maar voor de jaren daarna is het beeld ongunstiger dan ten tijde van de Perspectievenbrief. Dit wordt vooral veroorzaakt door de toenemende elektrificering van het wagenpark. Als deze elektrificering in een vergelijkbaar tempo doorgaat, de belastingvrijstelling voor elektrische auto's blijft bestaan en het Rijk hiervoor geen compensatie verstrekt, zal de opbrengst uit de opcenten MRB de komende periode gaan dalen. Om die reden wordt het raadzaam geacht hiermee (deels) rekening te houden via een verhoging van de stelpost onzekerheden in de begroting voor 2020 en volgende jaren.

Hieronder is de berekende vrije ruimte ten tijde van het opstellen van de Perspectievenbrief weergegeven, alsmede de effecten van de nadien opgetreden ontwikkelingen.

Stelpost Nieuw beleid	2020	2021	2022	2023	2024
Stelpost Nieuw beleid t.t.v. Perspectievenbrief 2020-2024	1.900	3.826	4.886	5.904	9.074
waarvan reeds geoormerkt:					
A: specifieke oormerken	100	285	334	284	334
B: oormerken n.a.v. Coalitieakkoord 2019-2023	100	2.258	2.258	3.258	3.258
C: nadien genomen besluiten	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t
D: reserveren nieuwe Collegeperiode 2023-2027	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t	3.270
Vrij ruimte stelpost Nieuw Beleid t.t.v. Perspectievenbrief	1.700	1.283	2.294	2.362	2.212

bedragen x € 1.000

Nieuwe ontwikkelingen na Perspectievenbrief 2020-2024	2020	2021	2022	2023	2024
mutaties Provinciefonds o.b.v. meicirculaire 2020	696	914	1.535	816	125
mutaties opbrengst opcenten MRB (voertuigoverzicht 1-7-2020)	400	400	400	400	400
mutatie stelpost onzekerheden (i.v.m. onzekerheden MRB)	-118	-848	-1.987	-2.533	-2.858
Stelpost Nieuw beleid na actualisatie	2.678	1.749	2.242	1.045	-121

bedragen x € 1.000 49

De conclusie is dat er in de periode 2020-2023 enige (incidentele) vrije ruimte is binnen de stelpost Nieuw Beleid, maar dat er in 2024 een (structureel) tekort dreigt.

B: incidentele financiële ruimte

Zoals bekend leidden de ambities uit het Coalitieakkoord tot een incidenteel tekort van € 7,2 mln. (excl. p.m.); daarbij is vastgelegd dat meevallers in eerste instantie zullen worden ingezet om dit incidentele tekort te verminderen. Bij de vaststelling van de Jaarstukken 2019 is voorgesteld een belangrijk deel van dit tekort te dekken uit het vrij besteedbaar rekeningresultaat 2019. Daarmee is het tekort teruggebracht, maar is er geen sprake van incidentele ruimte van enige omvang, afgezien van de vrije ruimte binnen de stelpost nieuw beleid voor 2020-2023.

C: creëren extra financiële ruimte

Zoals hiervoor aangegeven blijkt uit de actualisatie van het financiële perspectief dat er geen structurele begrotingsruimte beschikbaar is en de incidentele ruimte beperkt is. Dit beeld, in samenhang met de noodzaak om op een aantal gebieden (zoals Coroneffecten, stikstofproblematiek en woonopgave) extra inspanningen te doen, hebben ertoe geleid dat in deze Najaarsnota 2020 voorstellen zijn geformuleerd om additionele ruimte vrij te maken. Deze voorstellen zijn in deze Najaarsnota opgenomen, in samenhang met de voorstellen voor extra inspanningen. Voor een deel hebben deze voorstellen een technisch karakter, zoals het op een andere wijze omgaan met de dekking van afschrijvingslasten. Een toelichting op deze technische oplossingen is opgenomen in onderdeel 4 van deze bijlage.

3. Toelichting financieel perspectief 2020-2024

Hieronder wordt kort ingegaan op de ontwikkeling van het financieel perspectief sinds de vaststelling van de Programmabegroting 2020.

A: vertrekpunt Programmabegroting 2020

De Programmabegroting 2020 is op 13 november 2019 vastgesteld door Provinciale Staten. De begroting 2020 bevat ramingen voor de jaren 2020-2023. In genoemde jaren was er, met uitzondering van 2021, sprake van een sluitende begroting met enige 'vrije ruimte' voor nieuw beleid (de 'begrotingsruimte'). Hieronder is deze vrije ruimte voor de jaren 2020 e.v. weergegeven, zoals deze ten tijde van de vaststelling van de begroting werd geraamd.

Opbouw stelpost Nieuw Beleid Programmabegroting 2020	2020	2021	2022	2023
Totale omvang, waarvan:	200	1.826	3.386	3.904
A: specifieke oormerken	100	285	334	284
Afschrijvingslasten aanleg strand Houtribdijk		100	100	100
SWUNG (afschrijvingslasten investering ad € 2,7 mln.)		135	135	135
Werelderfgoed Schokland	50	50	50	50
Vernieuwende initiatiefprijs	50		50	
B: oormerken n.a.v. Coalitieakkoord 2019-2023	100	2.258	2.258	3.258
Infrastructuur Wegen kapitaallasten)				1.000
Infrastructuur Fietspaden kapitaallasten)		1.038	1.038	1.038
Infrastructuur Smart Mobility kapitaallasten)		1.120	1.120	1.120
Schone leefomgeving	100	100	100	100
Totaal geormerkt	200	2.543	2.592	3.542
Vrije ruimte Nieuw Beleid	0	-717	794	362

bedragen x € 1.000

Rekening houdend met de diverse reeds aangebrachte oormerken werd er dus in 2021 een tekort van € 0,7 mln. voorzien en voor de jaren erna enige vrije beleidsruimte.

B: bijstelling in Perspectievenbrief 2020-2024

In de Perspectievenbrief 2020-2024, die op 24 juni 2020 door Provinciale staten is vastgesteld, was een actualisatie van dit beeld opgenomen, gebaseerd op:

- De actualisatie van de Provinciefondsuitkering o.b.v. de decembercirculaire 2019;
- De actualisatie van de raming opcenten MRB o.b.v. voertuigoverzicht 1 januari 2020;
- Overige zaken, zoals loon en prijsontwikkelingen en doorwerking recent genomen besluiten;
- Een nieuw toegevoegde jaarschijf 2024.

Deze actualisatie leidde tot het volgende beeld met betrekking tot de vrije ruimte.

Stelpost Nieuw beleid	2020	2021	2022	2023	2024
Huidige raming	200	1.826	3.386	3.904	3.904
waarvan reeds geoormerkt	200	2.543	2.592	3.542	3.592
waarvan vrije ruimte	0	-717	794	362	312
<i>toename Provinciefonds</i>	1.800	2.600	2.800	2.700	5.800
<i>volumeontwikkelingen MRB</i>	-500	-500	-500	-500	-500
<i>indexering MRB 2024</i>	0	0	0	0	0
<i>mutaties Stelposten</i>	400	-100	-800	-200	-3.400
<i>Vrijval Coalitieakkoord</i>	0	0	0	0	3.270
Herziene stelpost Nieuw beleid	1.900	3.826	4.886	5.904	9.074
waarvan reeds geoormerkt:	0				
A: specifieke oormerken	100	285	334	284	334
B: oormerken n.a.v. Coalitieakkoord 2019-2023	100	2.258	2.258	3.258	3.258
C: nadien genomen besluiten	<i>n.v.t</i>	<i>n.v.t</i>	<i>n.v.t</i>	<i>n.v.t</i>	<i>n.v.t</i>
D: reserveren nieuwe Collegeperiode 2023-2027	<i>n.v.t</i>	<i>n.v.t</i>	<i>n.v.t</i>	<i>n.v.t</i>	3.270
Vrije ruimte stelpost nieuw beleid	1.700	1.283	2.294	2.362	2.212

bedragen x € 1.000

De conclusie was dat de vrije ruimte op de stelpost nieuw beleid in de jaren 2020 e.v. zou toenemen ten opzichte van de ruimte ten tijde van de vaststelling van de Programmabegroting 2020. Deze vrije ruimte bedroeg voor 2020 en 2021 circa € 1,5 mln. per jaar en voor de jaren daarna ruim € 2 mln. per jaar. In de Programmabegroting 2021 is de informatie uit de Perspectievenbrief als vertrekpunt (kader) gehanteerd. Zoals afgesproken worden de effecten van deze Najaarsnota voor 2021 en volgende jaren via begrotingswijziging verwerkt.

c. actualisatie Najaarsnota 2020

In deze Najaarsnota 2020 is, in vergelijking met de Perspectievenbrief 2020-2024, rekening gehouden met de uitkomsten van de meicirculaire Provinciefonds en de informatie uit het voertuigenoverzicht per 1 juli 2020 voor de opcenten uit de motorrijtuigenbelasting. Hieronder worden beide onderwerpen nader beschreven.

Provinciefondsuitkering

Zoals bekend volgt de ontwikkeling van het Provinciefonds (de zogenoemde accessen) de ontwikkeling van de Rijksuitgaven, via de zogenoemde normeringsmethodiek (ook wel bekend als ‘samen de trap op en af’). In de meicirculaire Provinciefonds is in de eerste jaren sprake van hogere accessen ten opzichte van de voorgaande circulaire, die in de jaren daarna weer aflopen. Dit leidt er toe dat de Provinciefondsuitkering in de jaren 2020-2024 hoger is dan waarvan in de Perspectievenbrief is uitgegaan. Er ontstaat dus tijdelijk extra ruimte, maar niet structureel. Overigens is de waarde van de accessen voor 2022 en volgende jaren relatief beperkt omdat deze de komende periode nog meerdere malen zullen worden herberekend en ook zullen worden beïnvloed door nog te maken afspraken met het nieuwe kabinet over de toepassing van de normeringsmethodiek (‘trap op, trap af’) naar aanleiding van een evaluatie die daarover in 2020 wordt gehouden. De accessen voor 2020 en 2021 zijn wel nagenoeg zeker, omdat hiervoor de afspraak geldt dat deze worden bevroren op het niveau van de meicirculaire 2020. Dit is een van de afspraken die zijn gemaakt tussen Rijk en decentrale overheden om de voorspelbaarheid van de inkomsten voor de decentrale overheden te verbeteren in deze door de Coronacrisis veroorzaakte onzekere financiële situatie.

Opcnten MRB

Ten aanzien van de opcenten MRB zien we het eerste halfjaar van 2020 een stabilisatie van het aantal auto's (er is geen groei meer), met daarbinnen een gestaag toenemend aandeel van de elektrische auto's (ten koste van het aantal dieselauto's). De elektrische auto's zijn door het Rijk vrijgesteld van motorrijtuigenbelasting en daarmee ook van de opcenten. Hierdoor is er sprake van een teruglopende opbrengst uit de opcenten MRB. Dit voorjaar heeft de ROB in een briefadvies aan de minister van BZK aangegeven dat de provincies te maken hebben met een substantiële inkomstenderving als gevolg van het Rijksbeleid. Daarbij is het een bestuurlijke afweging of het Rijk de provincies daarvoor moeten compenseren. Het IPO heeft bij de minister aangedrongen op overleg hierover. De uitkomst hiervan is echter nog ongewis. Er zijn diverse scenario's denkbaar, uiteenlopend van een versnelde toename van de elektrificering en geen compensatie van het rijk tot een

volledige rijkscompensatie voor alle (bestaande en nieuwe) elektrische auto's. De verschillen in uitkomst zijn groot.

Het is tot dusverre gebruikelijk om de raming voor het volgende begrotingsjaar te baseren op de situatie van 1 juli van het jaar daarvoor en geen rekening te houden met groei of krimp van het belastbare wagenpark. Ten opzichte van de raming 2020 in de Perspectievenbrief (€ 58,5 mln.) komt de raming op grond van het voertuigenoverzicht van 1 juli 2020 circa € 0,4 mln. hoger uit¹. Gegeven echter de neerwaartse trend die bij de opbrengsten zichtbaar is (vooral door de elektrificering), vinden we het verstandig om te anticiperen op lagere opbrengsten door de stelpost 'onzekerheden perspectiefnota' voor 2020 en volgende jaren te verhogen. Daarbij is een bedrag van 50% opgenomen van het verschil tussen de raming zonder groei/krimp en de raming bij een gestaag voortgaande elektrificering.

Bij de keuze voor 50% is in ogenschouw genomen dat er met het Rijk nog overleg zal plaatsvinden over eventuele compensatie voor deze inkomstenderving die een gevolg is van Rijksbeleid (o.b.v. ROB briefadvies).

De nieuwe inzichten met betrekking tot het Provinciefonds en de opcenten MRB leiden tot onderstaande effecten op de vrije begrotingsruimte.

	2020	2021	2022	2023	2024
Vrije ruimte stelpost Nieuw Beleid ten t.t.v. Perspectievenbrief	1.700	1.283	2.294	2.362	2.212
mutaties Provinciefonds o.b.v. meicirculaire 2020	696	914	1.535	816	125
mutaties opbrengst opcenten MRB (voertuigenoverzicht 1 juli 2020)	400	400	400	400	400
mutatie stelpost onzekerheden (i.v.m. onzekerheden MRB)	-118	-848	-1.987	-2.533	-2.858
Stelpost Nieuw beleid na actualisatie	2.678	1.749	2.242	1.045	-121

bedragen x € 1.000

De conclusie is dat de actualisatie van het financieel perspectief 2020-2024 tot het beeld leidt dat er de eerste jaren incidentele ruimte beschikbaar, maar dat er structureel een tekort dreigt. Deze uitkomst is in belangrijke mate de resultante van de aannames met betrekking tot de opbrengst uit de opcenten MRB (verwerkt in de oplopende stelpost onzekerheden). Zodra er meer duidelijkheid bestaat over het standpunt van de minister over het ROB advies over de eventuele compensatie van deze gevolgen van het Rijksbeleid voor de provincies, kan een herberekening worden gemaakt.

4. Toelichting gecreëerde financiële ruimte 2020-2024

Zoals eerder aangegeven blijkt uit de actualisatie van het financiële perspectief dat er geen structurele begrotingsruimte beschikbaar is en de incidentele ruimte beperkt is. Dit beeld, in samenhang met de noodzaak om op een aantal gebieden (zoals Corona-effecten, stikstofproblematiek en woonopgave) extra inspanningen te doen, hebben ertoe geleid dat in deze Najaarsnota 2020 voorstellen zijn geformuleerd om additionele ruimte vrij te maken. In de Perspectievenbrief was deze actie reeds aangekondigd. Voor een deel hebben deze voorstellen een meer technisch karakter; deze technische oplossingen worden hieronder kort toegelicht.

1. Opheffen dekingsreserve afschrijvingslasten infrastructuur

In 2017 is besloten om over te gaan tot een andere werkwijze met betrekking tot de verwerking van investeringen en afschrijvingen voor de zogenoemde activa met een maatschappelijk nut (zoals wegen en vaarwegen). De aanleiding hiervoor was een wijziging in het Besluit begroting en verantwoording (BBV). Een van de onderdelen van de andere werkwijze was het instellen van een dekingsreserve afschrijvingslasten voor de ontwikkelinvesteringen uit het p-MIRT. Nu een aantal jaren ervaring is opgedaan met deze andere werkwijze, is er aanleiding voor te stellen daarin wijzigingen aan te brengen. Onderdeel daarvan is het opheffen van de dekingsreserve en de daarin thans aanwezige middelen over te hevelen naar de bronnen van herkomst, te weten de bestemmingsreserve Mobiliteit en (voor een kleiner deel) de Brede bestemmingsreserve. Deze voorgestelde wijzigingen zijn financieel technisch van aard en hebben geen invloed op uitvoering van de investeringen die zijn voorzien in het p-MIRT. Het effect is dat dekingsreserve afschrijvingslasten wordt opgeheven en de daarin beschikbare middelen worden overgebracht naar de reserve Mobiliteit en de Brede bestemmingsreserve. De reserve Mobiliteit groeit daardoor met ruim € 50 mln., de Brede bestemmingsreserve met € 4,5 mln. Daarnaast vervalt het restantoormerk 'Infraprojecten' ad. € 9,5 mln. in de Brede bestemmingsreserve, zodat de totale vrije ruimte binnen de Brede bestemmingsreserve toeneemt met circa € 14 mln.

¹ In de Perspectievenbrief was in de raming reeds geanticipeerd op een verdere terugloop van de opbrengsten na 1 juli als gevolg van voortgaande elektrificering.

De toegenomen omvang van de reserve Mobiliteit biedt meer mogelijkheden om incidentele bijdragen aan Infraprojecten (van derden) te verstrekken. Uiteraard met de aantekening dat op lange termijn voldoende ruimte beschikbaar moet blijven om de toenemende afschrijvingslasten door nieuwe investeringen te dekken binnen de daarvoor gestelde budgettaire kaders. Door de andere werkwijze zullen de olopende afschrijvingslasten namelijk jaarlijks een toenemend beroep doen op de mobiliteitsmiddelen, waar de hierboven beschreven toegenomen incidentele ruimte binnen de reserve mobiliteit tegenover staat. Voorts staat tegenover de toegenomen incidentele ruimte van € 14 mln. binnen de Brede bestemmingsreserve, dat de komende jaren (gefaseerd) rekening moet worden gehouden met een extra beslag van € 0,35 mln. op de structurele begrotingsruimte (stelpost Nieuw beleid) als gevolg van toenemende jaarlijkse afschrijvingslasten.

De incidentele ruimte van € 14 mln. kan worden benut om de Algemene reserve weer op het noodzakelijke niveau te brengen; als gevolg van reeds genomen besluiten (waaronder de instelling van het Coronanoodfonds ad. € 4 mln.) is de weerstandsratio onder de door Provinciale Staten vastgestelde bandbreedte gedaald. Het advies is daarom om € 4 mln. toe te voegen aan de Algemene reserve (gelijk aan het bedrag dat er is uitgehaald voor het Coronanoodfonds), waardoor de weerstandsratio weer uitkomt op circa 1,1². Een bedrag van afgerond € 10 mln. kan dan worden gebruikt als incidentele dekking voor extra uitgaven.

2. Bestaande oormerken t.l.v. stelpost Nieuw beleid herbeoordelen

Er zijn oormerken binnen de stelpost Nieuw Beleid aangebracht voor 2020 en volgende jaren. Eén van deze oormerken (kapitaallasten investeringen fietspaden) is voor 2021 nog niet nodig, omdat de investeringen waarop deze lasten betrekking hebben nog niet zijn gerealiseerd. Hierdoor kan het daarvoor gereserveerde bedrag in 2021 (ruim € 1,0 mln.) incidenteel vrijvallen.

3. Loon- en prijscompensatie goederen/diensten 1 jaar overslaan

Wij achten het verantwoord om eenmalig (voor 2021) geen loon- en prijscompensatie toe te voegen aan budgetten voor goederen en diensten (inclusief investeringen). Gelet op de jaarlijkse onderuitputting hebben de budgetten gemiddeld genomen de marge om dit op te vangen. Het is een technische maatregel die (op basis van de in de stelpost geraamde 1,8% compensatie) structureel circa € 0,7 mln. begrotingsruimte oplevert. Voor salarissen en subsidies aan derden is deze maatregel niet van toepassing (gelet op CAO verplichtingen en het hanteren van de uitgangspunten van behoorlijk bestuur naar derden).

4. Ruimte nieuw beleid nieuw college verlagen naar € 2 mln.

In de Perspectievenbrief is een stelpost Nieuw Beleid nieuw college opgenomen van € 3,2 mln., gebaseerd op vrijvallende intensivering uit de huidige collegeperiode. Naar onze mening is het verantwoord de ruimte voor het nieuwe college terug te brengen naar € 2,0 mln., gelijk aan het bedrag dat ook bij de start van de huidige collegeperiode beschikbaar was. Daarmee kan in de jaarschijf 2024 een (structureel) bedrag van € 1,2 mln. worden vrijgespeeld.

5. Inzet restant Coronanoodfonds (€ 1,16 mln.)

Van het beschikbare Coronanoodfonds van € 4 mln. (bedoeld voor korte termijn maatregelen) is tot nu toe € 2,84 mln. ingezet. Op dit moment resteert dus nog € 1,16 mln. Dit incidentele restantbedrag kan worden betrokken bij de dekking van de voorstellen die bij de Najaarsnota voorliggen (waaronder de Coronamaatregelen voor de middellange termijn).

6. Schrapen behoedzaamheidsreservering binnen Provinciefonds voor 2020 en 2021

In de begrotingsraming voor de Provinciefondsuitkering wordt jaarlijks, vanuit behoedzaamheid, uitgegaan van een uitkering die € 1,0 mln. lager is dan hetgeen in de circulaires is opgenomen. Dit met het oog op mogelijk tegenvallende accessen in de loop van het jaar. Op grond van de afspraak met het Rijk om de accessen voor 2020 en 2021 te bevriezen is er minder noodzaak om prudent om te gaan met de raming van de Provinciefondsuitkering in beide jaren. Daarom zou in 2020 en 2021 deze behoedzaamheidsreservering binnen de raming incidenteel kunnen vrijvallen. Vanaf 2022 is een behoedzame raming echter zeker aan te bevelen, omdat er veel onzekerheden zijn over de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Forse ombuigingen na de substantiële extra rijksuitgaven tijdens de Coronacrisis zijn zeker denkbaar en kunnen, bij een blijvende koppeling van het Provinciefonds aan de Rijksuitgaven, leiden tot lagere accessen. Niet uitgesloten moet worden geacht dat een behoedzaamheidscomponent van € 1,0 mln. dan zelfs te laag zal blijken te zijn. Bij het opstellen van de Perspectiefnota 2022-2025 (voorjaar 2021) zal dit opnieuw worden gezien.

7. Indexering opcenten MRB in 2024

In de Perspectievenbrief was aangegeven dat voor de periode vanaf 2024 nog niet gerekend was met continuering van de indexering van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting vanaf 2024. Het argument daarbij was dat het aan een nieuwe Coalitie is om hierover afspraken te maken. Gegeven het nadien

² Op basis van de informatie uit de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing uit de Programmabegroting 2021

geactualiseerde financiële Perspectief is echter het voorstel om wel (rekentechnisch) uit te gaan van een verdere indexering vanaf 2024 met 1%. Deze indexering dient mede in samenhang te worden gezien met enerzijds de geraamde loon- en prijsontwikkeling van de uitgaven in 2024; tegenover die hogere lasten dienen tevens hogere baten te staan. Anderzijds in samenhang met de stelpost nieuw beleid 2024 voor de nieuwe collegeperiode.

Het financiële effect van de bovengenoemde maatregelen is hieronder weergegeven.

Financiële effecten voorgestelde maatregelen	2020	2021	2022	2023	2024	Incidenteel
1. Opheffen dekkingreserve afschrijvingslasten infrastructuur		-350	-350	-350	-350	14.000
2. Bestaande oormerken t.l.v. stelpost Nieuw beleid opnieuw beoordelen		1.038				
3. loon- en prijscompensatie goederen/diensten1 jaar overslaan		749	741	740	740	
4. Ruimte nieuw beleid nieuw college (2024) naar € 2 mln.					1.300	
5. Inzet restant Coronanoodfonds						1.160
6. Schrappen behoedzaamheidsreservering binnen Provinciefonds (2020/2021)	1.000	1.000				
7. Rekenkundig continueren indexering opcenten MRB met 1% in 2024.					600	
Totaal	1.000	2.437	391	390	2.290	15.160

bedragen x € 1.000

Met de hierboven beschreven maatregelen is begrotingsruimte vrijgemaakt die is ingebracht ter dekking van de voorstellen die in hoofdstuk IV van deze Najaarsnota 2020 zijn opgenomen.

Bijlage 2: Verantwoording besteding middelen Corona Noodfonds

Hieronder treft u de onderwerpen aan waarvoor beslag is gelegd op het Corona Noodfonds. Voor de inhoudelijke verantwoording wordt verwezen naar de periodieke Corona impact monitor; financiële verantwoording zal plaatsvinden in de jaarstukken 2020.

	Budget
Coronafonds	€ 4.000
<u>Genomen besluiten</u>	
Gastvrijheidssector Flevoland	€ 400
Bijdrage Flevolands scholingsfonds	€ 1.000
Afdekking Corona overbruggingslening Horizon	€ 375
Ondersteuning culturele infrastructuur	€ 965
Extra inzet vrijetijdssector	€ 100
restant	€ 1.160

Bedragen x € 1.000